

**T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
UYGULAMALI PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**MÜZİK ENSTRÜMANI ÇALMANIN OKUL ÇAĞI
ÇOCUKLARININ SOSYAL UYUM VE BECERİ DÜZEYLERİ
ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

Hazal AVAD

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Sinan CANAN**

İSTANBUL-2019

**T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**UYGULAMALI PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**MÜZİK ENSTRÜMANI ÇALMANIN OKUL ÇAĞI ÇOCUKLARININ
SOSYAL UYUM VE BECERİ DÜZEYLERİ ÜZERİNDEKİ
ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

**Hazal AVAD
144101005**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Sinan CANAN**

İSTANBUL-2019

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV TUTANAĞI

GENEL BİLGİLER

Öğrenci No	: 144101005
Öğrenci Adı Soyadı	: Hazal Avad
Anabilim Dalı	: Uygulamalı Psikoloji
Tez Danışmanı	: Prof.Dr. Sinan Canan
Tezin Başlığı	: MÜZİK ENSTRÜMANI ÇALMANIN OKUL ÇAĞI ÇOCUKLARININ SOSYAL UYUM VE BECERİ DÜZEYLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN İNCELENMESİ

TEZ SAVUNMA SINAVI TUTANAĞI

Toplantı Tarihi	: 28.06.2019	Saati	: 08:30
Öğrenci Savunmaya	: ☒ GELDI		
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca tez bilimsel olarak incelenmiş, adayın tez çalışmasını sunmasının ardından, adaya tez çalışması ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,			
☒ OY BİRLİĞİ ☐ OY ÇOKLUGU			
☐ Yapılan savunma sınavında adayın başarılı bulunması sonucunda tez KABUL edilmiştir.			
☐ Yapılan savunma sınavı sonucunda tezin DÜZELTİLMESİ için ..... ay EK SÜRE verilmesinin Enstitü Müdürlüğüne önerilmesi kararı alınmıştır. <i>(en fazla 3 ay)</i>			
☐ Yapılan savunma sınavının sonucunda tezin REDEDİLMESİ kararı alınmıştır.			
Savunmada Tezin Başlığı	: ☒ Değişmedi. ☐ Değiştii.		
Tezin Yeni Başlığı	:		
Öğrenci Savunmaya	: ☒ GELMEDI		
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca yukarıda belirtilen tarih ve saatte Tez Savunma Jürisi toplanmış ancak ilgili öğrenci savunma sınavına gelmemiştir. Adayın tez çalışmasını Jüri önünde sunmadığı için yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,			
☒ OY BİRLİĞİ ile REDEDİLMİŞTİR.			

ile alınmıştır.

Tez Sınavı Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmza
Danışman Üye	Prof.Dr. Sinan CANAN	
Üye	Dr. Hüseyin ÜNÜBOL	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Erkal ERZİNCAN	

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Müzik Enstrümanı Çalmanın Okul Çağı Çocuklarının Sosyal Uyum ve Beceri Düzeyleri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları, her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Gereği için arz olunur.

28/06/2019

Hazal Avad

İmza

TEŞEKKÜRLER

İnsan ve toplum bilimlerine ilgi duyan ve bu alanlarda uzmanlaşmak isteyen herkes için nitelikli eğitim ortamı ve eğitim programları sunan Prof. Dr. Nevzat TARHAN'a teşekkür ederim.

Tez danışmanım Prof. Dr. Sinan CANAN'a rehberliği ve yardımları için teşekkür ederim.

Yüksek Lisans eğitimimin boyunca bana destek olan öğrenci danışmanım Dr. Hüseyin ÜNÜBOL'a teşekkür ederim.

Bilimsel araştırmayı sevdiren, bilimsel araştırma yapmak konusunda beni yüreklendiren ve yönlendiren, tez döneminin en zor aşamalarında desteğini esirgemeyen Doç. Dr. Gökben Hızlı SAYAR'a teşekkür ederim.

Araştırmadaki uygulamaların başından sonuna kadar bana yardımcı olan Sn. Örsan ÖZKAN'a ve değerli öğretmenlerimize çok teşekkür ederim.

İstatistiksel bulguları yorumlamama, analiz etmeme ve sunmama yardım eden teyzem Ayşe SÜRAL'a teşekkür ederim.

Tezin İngilizce metnini oluşturan Oya MORÇAY'a teşekkür ederim, Tezin İngilizce metnini düzenleyen ve bilimsel literatüre uyarlayan Can ÜÇGÖZ' teşekkür ederim.

Psikoloji alanında yüksek lisans yapmam için beni yüreklendiren ve bana referans olan Yıldız Teknik Üniversitesi Örgütsel Davranış Ana Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Turhan ERKMEN'e teşekkür ederim.

Lisans ve Yüksek Lisans eğitimim boyunca bana her zaman rehberlik eden Doç. Dr. Serdar BOZKURT'a teşekkür ederim.

Hayatta dürüst olmayı, iyi insan olmayı ve emeğin değerini bilmeyi bana öğreten ilkokul öğretmenim Ali Haydar İDARE'ye, layık olmayı, erdemli insan olmayı, koşullar değişse de ilkeli davranmayı bana öğreten ortaokul matematik öğretmenim Ahmet TÜRKAL'a çok teşekkür ederim.

Müzik kulağımın olduğunu söyleyerek beni enstrümanım ile tanıştıran anaokulu öğretmenim Cem ÖZKARSLI'ya, enstrüman eğitimine başlamam için her türlü desteği veren yuva müdürüm ve halam Seza KUTSAL'a, teşekkür ederim.

İstediğimiz sürece başarı için hiçbir zamanın geç, hiçbir imkansızlığın engel olamayacağını bana öğreten teyzem Gülden SÜRAL'a, teşekkür ederim.

Bana eğitim imkanları sunan ve her daim yanımda olan annem Saadet SÜRAL ve babam Sait AVAD'a teşekkür ederim.

ÖZET

(AVAD, Hazal, Yüksek Lisans, İstanbul, 2019)

Müzik Enstrümanı Çalmanın Okul Çağı Çocuklarının Sosyal Uyum ve Beceri Düzeyleri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi

Bu araştırma, müzik enstrümanı çalan ve çalmayan ilkökul 3.sınıf öğrencilerinin 'öğretmen tercihli sosyal davranış', 'akran tercihli sosyal davranış', 'okula uyum sosyal davranışı' ve bunların toplamı olan sosyal uyum ve beceri düzeylerini karşılaştırarak, müzik enstrümanı çalmanın, okul çağı çocuklarının sosyal uyum ve beceri düzeyleri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla, İstanbul'da 3.sınıfa giden 21 müzik enstrümanı çalan öğrenci ve 21 müzik enstrümanı çalmayan öğrenci olmak üzere, toplam 42 öğrencinin sınıf öğretmenlerine "Walker-McConnel Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği" doldurtularak, müzik enstrümanı çalmanın dokuz yaş grubu öğrencilerin; öğretmen tercihli sosyal davranış, akran tercihli sosyal davranış, okula uyum sosyal davranışı ve bunların toplamından oluşan sosyal uyum ve beceri düzeyleri üzerinde fark yaratıp yaratmadığı saptanmaya çalışılmıştır. Verilerin çözümlenmesi aşamasında, 'cinsiyet', 'müzik enstrümanı çalıp çalmama durumu', 'annenin yaşı', 'annenin eğitim durumu', 'babanın yaşı', 'babanın eğitim durumu', 'kardeş sayısı' ve 'ailenin ortalama aylık gelir düzeyi' bağımsız değişkenlerinin, öğrencilerin sosyal uyum ve beceri düzeylerindeki etkilerini saptamak amacıyla, bağımsız t-testi ve tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Çalışmanın bulgularına göre, müzik enstrümanı çalmak, ilkökul 3.sınıfa giden öğrencilerin 'öğretmen tercihli sosyal davranış' puanlarında($p=0,002$), 'akran tercihli sosyal davranış' puanlarında($p=0,003$), 'okula uyum sosyal davranışı' puanlarında($p=0,008$) ve bunların toplamından oluşan 'sosyal uyum ve beceri düzeylerinde'($p=0,001$), müzik enstrümanı çalmayan öğrencilere göre anlamlı artışa sebep olmaktadır. Bunlara ek olarak, ilkökul 3.sınıfa giden ve müzik enstrümanı çalan erkek öğrencilerin, öğretmen tercihli sosyal davranış puanları($p=0,002<0,05$), akran tercihli sosyal davranış puanları($p=0,006<0,05$), okula uyum sosyal davranış puanları($p=0,004<0,05$) ile bunların toplamından oluşan sosyal uyum ve beceri düzeylerinin($p=0,002<0,05$) müzik enstrümanı çalmayan erkek öğrencilere göre anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur. Elde edilen sonuçlara göre, müzik enstrümanı çalmanın, ilkökul 3.sınıf öğrencilerinin sosyal uyum ve beceri düzeyleri üzerinde anlamlı bir artışa sebep olduğu söylenebilir.

Anahtar sözcükler: Müzik Enstrümanı, Sosyal Uyum, Sosyal Beceri, Okul Çağı Çocukları

ABSTRACT

(AVAD Hazal-Master Thesis-İstanbul 2019)

Examining The Effect of Playing Musical Instrument by Primary School Children on Their Social Apation and Skill Levels

This research has been done for the purpose of investigating the effects of playing a musical instrument on 3rd grade students by comparing musical instrument playing and non-playing 3rd grade students' teacher-preferred social behaviour, class-mate-preferred social behaviour, school adjustment social behaviour and all of the aforementioned social adaptability and social skill levels. With this purpose, Walker-McConnel Scale of Social Competence and School Adjustment has been applied to the teachers of 21 musical instrument playing and 21 non-playing 3rd grade students in Istanbul to determine if there is a difference in teacher-preferred social behaviour, class-mate-preferred social behaviour, school adjustment social behaviour and all of the aforementioned social adaptability and social skill levels between these two groups. During analysis of the data, t-test and One-Way Analysis of Variance have been applied on independent variables; 'gender', 'whether or not playing a musical instrument', 'mother's age', 'father's age', 'father's education', 'number of siblings' and 'family's monthly income' to determine the effects of these variables on students' social adaptability and social skill levels. A significantly higher level of points in teacher-preferred social behaviour ($p=0,002$), class-mate-preferred social behaviour ($p=0,003$), school adjustment social behaviour ($p=0,008$) and cumulatively in all of the aforementioned social adaptability and social skill levels ($p=0,001$) have been determined in musical instrument playing 3rd grade students compared to non-playing group. No significant difference in teacher-preferred social behaviour ($p=0,098>,05$), class-mate-preferred social behaviour ($p=0,114>,05$), school adjustment social behaviour ($p=0,380>,05$) and cumulatively in all of the aforementioned social adaptability and social skill levels ($p=0,218>,05$) have been determined between musical instrument playing female 3rd grade students compared to non-playing females. However, it is found that a significantly higher level of points in teacher-preferred social behaviour ($p=0,002<,05$), class-mate-preferred social behaviour ($p=0,006<,05$), school adjustment social behaviour ($p=0,004<,05$) and cumulatively in all of the aforementioned social adaptability and social skill levels ($p=0,002<,05$) have been determined in musical instrument playing male 3rd grade students compared to non-playing males. According to the results obtained in this research, it can be said that playing a musical instrument results in a significant increase in social adaptability and social skill levels of 3rd grade students.

Key Words: *Musical Instrument, Social Adaptability, Social Skill, School-Age Children.*

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

YEMİN METNİ.....	i
TEŞEKKÜRLER	ii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLOLAR LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii
GİRİŞ	1
1. GENEL BİLGİLER.....	4
1.1. OKUL ÇAĞI ÇOCUKLARININ TANIMI VE GELİŞİMSEL ÖZELLİKLERİ.....	3
1.1.1. Okul Çağı Çocuklarının Tanımı.....	3
1.1.2. Okul Çağı Çocuklarının Gelişimsel Özellikleri	3
1.1.2.1. . Okul Çağı Çocuklarının Fiziksel Gelişimi.....	4
1.1.2.2. Okul Çağı Çocuklarının Bilişsel Gelişimi.....	4
1.1.2.3. Okul Çağı Çocuklarının Sosyal Gelişimi.....	6
1.2. SOSYAL UYUM VE BECERİ KAVRAMLARI, ÇOCUKTA SOSYAL UYUM VE BECERİ GELİŞİMİ, EKSİKLİĞİ	7
1.2.1. Sosyal Uyum ve Beceri Kavramları.....	7
1.2.2. Çocuklukta Sosyal uyum ve Beceri	8
1.2.3. Çocukların Sosyal Uyum ve Beceri Düzeylerini Etkileyen Faktörler	11
1.2.3.1. Mizaç.....	11
1.2.3.2. Aile: Anne-Baba-Çocuk Etkileşimi ve Kardeş İlişkileri.....	15
1.2.3.3. Sosyo-Ekonomik Durum.....	15
1.2.3.4. Okul ve Öğretmenler.....	16
1.2.3.5. Akran ilişkileri.....	17

1.2.4. Çocuklarda Uyumsuz Davranışlar ve Davranış Bozuklukları	18
1.2.4.1. Dikkat Eksikliği/Aşırı Hareketlilik Bozukluğu.....	19
1.2.4.2. Karşıt Gelme Bozukluğu.....	20
1.2.4.3. Saldırganlık.....	20
1.2.4.4. Uyku Sorunları.....	21
1.2.4.5. Kaçma.....	21
1.2.4.6. Çalma.....	22
1.2.4.7. Altını Islatma.....	22
1.3. MÜZİĞİN TANIMI, MÜZİK ENSTRÜMANLARI VE MÜZİK EĞİTİMİ	23
1.3.1. Müziğin Tanımı.....	23
1.3.2. Müzik Eğitimi.....	24
1.3.3. Müzik Enstrümanları.....	26
1.3.3.1. Vurmalı Çalgılar.....	26
1.3.3.2. Yaylı Çalgılar.....	27
1.3.3.3. Tuşlu/Klavyeli Çalgılar.....	27
1.3.3.4. Üflemeli Çalgılar.....	27
1.4. MÜZİK ENSTRÜMANI ÇALMANIN ÇOCUK GELİŞİMİNE ETKİLERİ	27
1.4.1. Müzik Enstrümanı Çalmanın Çocukların Fiziksel Gelişimine Etkileri	27
1.4.2. Müzik Enstrümanı Çalmanın Çocukların Bilişsel Gelişimine Etkileri.....	27
1.4.3. Müzik Enstrümanı Çalmanın Çocukların Sosyal Gelişimine Etkileri	29
1.5. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	31
1.6. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	31
1.7. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ	32
1.8. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	33
1.9. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI	34
2. YÖNTEM.....	35
2.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	35

2.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ.....	35
2.3. ARAŞTIRMANIN VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ	39
2.3.1. Genel Bilgi Formu	39
2.3.2. Çocuklar İçin Kısa Mizaç Ölçeği.....	40
2.3.3. Walker-McConnel Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği İlköğretim Veriyonu (WMC-SYOUO)	41
2.4. İŞLEM.....	42
2.5. VERİLERİN ANALİZİ.....	43
3. BULGULAR	45
3.1. ARAŞTIRMANIN BULGULARI.....	45
4. TARTIŞMA	63
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	65
KAYNAKÇA	68
EKLER.....	74
Ek 1- Genel Bilgi Formu.....	74
Ek 2- Çocuklar İçin Kısa Mizaç Ölçeği	76
Ek 3- Walker-McConnel Sosyal Yeterlik ve Okula uyum Ölçeği İlköğretim Versiyonu (WMC-SYOUO)	77
Ek 4- Özgeçmiş.....	80

TABLolar LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1. İlkokul 3.Sınıfa Giden Öğrencilerin Cinsiyetlere Göre Dağılımları.....	38
Tablo 2. İlkokul 3.Sınıfa Giden Öğrencilerin Kardeş Sayılarına Göre Dağılımları.....	38
Tablo 3. İlkokul 3.Sınıfa Giden Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumlarının Dağılımı.....	39
Tablo 4. İlkokul 3. Sınıfa Giden Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumlarının Dağılımı.....	39
Tablo 5. İlkokul 3.Sınıfa Giden Öğrencilerin Aile Aylık Gelir Durumlarına Göre Dağılımı...	40
Tablo 6. İlkokul 3. Sınıfa Giden Öğrencilerin Müzik Enstrümanı Çalma ve Çalmama Durumlarına Göre Dağılımları	40
Tablo 7. İlkokul 3.Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Uyum ve Beceri Düzeyleri Ortalamalarının Cinsiyetler Arası Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	47
Tablo 8. İlkokul 3.Sınıf Öğrencilerinin Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış, Akran Tercihli Sosyal Davranış ve Okula Uyum Sosyal Davranış Puan Ortalamalarının Cinsiyetler Arası Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	48
Tablo 9. İlkokul 3.Sınıf Öğrencilerinin Öğretmen Tercihli, Akran Tercihli Sosyal Davranış, Okula Uyum Sosyal Davranışı ve Alt Ölçek Toplamları Olan Sosyal Uyum ve Beceri Düzeyleri Ortalamalarının Kardeş Sayılarına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	49
Tablo 10. İlkokul 3.Sınıf Öğrencilerinin Öğretmen Tercihli, Akran Tercihli Sosyal Davranış, Okula Uyum Sosyal Davranışı ve Alt Ölçek Toplamları Olan Sosyal Uyum ve Beceri Düzeyleri Ortalamalarının Anne Eğitim Durumlarına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	50
Tablo 11. İlkokul 3.Sınıf Öğrencilerinin Öğretmen Tercihli, Akran Tercihli Sosyal Davranış, Okula Uyum Sosyal Davranışı ve Alt Ölçek Toplamları Olan Sosyal Uyum ve Beceri Düzeyleri Ortalamalarının Baba Eğitim Durumlarına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	51
Tablo 12. İlkokul 3.Sınıf Öğrencilerinin Öğretmen Tercihli, Akran Tercihli Sosyal Davranış, Okula Uyum Sosyal Davranışı ve Alt Ölçek Toplamları Olan Sosyal Uyum ve Beceri Düzeyleri Ortalamalarının Ailenin Aylık Gelir Seviyesine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	52

Tablo 13. İlkokul 3.Sınıfa Giden, Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Kız Öğrencilerin Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	53
Tablo 14. İlkokul 3.Sınıfa Giden, Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Kız Öğrencilerin Akran Tercihli Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	54
Tablo 15. İlkokul 3.Sınıfa Giden, Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Kız Öğrencilerin Okula Uyum Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	55
Tablo 16. İlkokul 3.Sınıfa Giden, Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Kız Öğrencilerin Alt Ölçekler Toplamı Sosyal Uyum ve Beceri Düzeyi Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	56
Tablo 17. İlkokul 3.Sınıfa Giden, Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Erkek Öğrencilerin Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	57
Tablo 18. İlkokul 3.Sınıfa Giden, Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Erkek Öğrencilerin Akran Tercihli Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	58
Tablo 19. İlkokul 3.Sınıfa Giden, Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Erkek Öğrencilerin Okula Uyum Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	59
Tablo 20. İlkokul 3.Sınıfa Giden, Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Erkek Öğrencilerin Alt Ölçekler Toplamı Sosyal Uyum ve Beceri Düzeyi Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	60
Tablo 21. İlkokul 3.Sınıfa Giden Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Öğrencilerin Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	61
Tablo 22. İlkokul 3.Sınıfa Giden Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Öğrencilerin Akran Tercihli Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	62
Tablo 23. İlkokul 3.Sınıfa Giden Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Öğrencilerin Okula Uyum Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	63
Tablo 24. İlkokul 3.Sınıfa Giden Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Öğrencilerin Alt Ölçekler Toplamı Sosyal Uyum ve Beceri Düzeyi Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	64

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa No.

- Şekil 1.** İlkokul 3.Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Uyum ve Beceri Düzeyleri Ortalamalarının Cinsiyetler Arası Karşılaştırılmasına İlişkin Grafik.....45
- Şekil 2.** İlkokul 3.Sınıf Öğrencilerinin Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış, Akran Tercihli Sosyal Davranış ve Okula Uyum Sosyal Davranış Puan Ortalamalarının Cinsiyetler Arası Karşılaştırılmasına İlişkin Grafik.....46.
- Şekil 3.** İlkokul 3.Sınıfa Giden, Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Kız Öğrencilerin Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Grafik.....51
- Şekil 4.** İlkokul 3.Sınıfa Giden, Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Kız Öğrencilerin Akran Tercihli Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Grafik.....52
- Şekil 5.** İlkokul 3.Sınıfa Giden, Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Kız Öğrencilerin Okula Uyum Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Grafik.....53.
- Şekil 6.** İlkokul 3.Sınıfa Giden, Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Kız Öğrencilerin Alt Ölçekler Toplamı Sosyal Uyum ve Beceri Düzeyi Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Grafik.....54
- Şekil 7.** İlkokul 3.Sınıfa Giden, Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Erkek Öğrencilerin Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Grafik.....55
- Şekil 8.** İlkokul 3.Sınıfa Giden, Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Erkek Öğrencilerin Akran Tercihli Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Grafik.....56
- Şekil 9.** İlkokul 3.Sınıfa Giden, Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Erkek Öğrencilerin Okula Uyum Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Grafik.....57
- Şekil 10.** İlkokul 3.Sınıfa Giden, Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Erkek Öğrencilerin Alt Ölçekler Toplamı Sosyal Uyum ve Beceri Düzeyi Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Grafik.....58
- Şekil 11.** İlkokul 3.Sınıfa Giden Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Öğrencilerin Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Grafik.....59
- Şekil 12.** İlkokul 3.Sınıfa Giden Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Öğrencilerin Akran Tercihli Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Grafik.....60
- Şekil 13.** İlkokul 3.Sınıfa Giden Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Öğrencilerin Okula Uyum Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Grafik.....61
- Şekil 14.** İlkokul 3.Sınıfa Giden Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Öğrencilerin Alt Ölçekler Toplamı Sosyal Uyum ve Beceri Düzeyi Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Grafik.....62

KISALTMALAR LİSTESİ

DEHB: Dikkat Eksikliği/Aşırı Hareketlilik Bozukluğu

DSM: Ruhsal Bozuklukların Tanısal El Kitabı

SPSS: Statistical Package for Social Sciences

WMC-SYOUO: Walker-McConnel Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği

GİRİŞ

İnsan; kültürel, ekonomik, toplumsal, sosyal ve biyolojik bir canlı olması nedeniyle doğadaki diğer canlılardan ayrılır. Biyolojik olarak insanın doğuştan getirdiği kalıtsal özellikleri ile, içinde yaşadığı çevre arasında uyum sağlama çabası yaşam boyu devam eder, (Yavuzer, 2014).

İnsan biyolojik olarak getirdiği özelliklerle, içinde yaşadığı sosyal ortamın beklentileri arasında denge kurmaya çabalar. Çevreye uyum sağlayabilmek için, çevredeki durumları ve bu durumlarda olan değişikliklerin birey tarafından algılanabiliyor olması ve bu algılara göre davranış geliştirebiliyor olması gerekir (Öz, 2003).

Çocuğun sosyal uyum süreci, gelişim dönemleriyle beraber ele alınır. Bebek dünyaya ilk geldiğinde etrafındaki değişiklikleri algılayacak ve o değişikliklere uygun davranışlar sergileyebilecek bir sosyal beceriye sahip değildir. Sosyalleşme süreci, bebeğin çevresine verdiği ufak tepkiler ile başlar. Bebek büyüdükçe, çevreyi algılamaya başlar, çevredeki sosyal davranış ve tepkileri gözlemler. (Tanrıdağ, 2017).

Çocuğun ilk yıllarında edindiği gözlem ve deneyimler, toplumsal algısını ve sosyal tutumunu şekillendirir. Bu dönemde edinilen alışkanlıklar, gözlemler ve tutumlar, ileriki senelerdeki sosyal davranışların önemli ölçüde belirleyicisidir.

Freud ve Erikson, yaşamın ilk yıllarının, yetişkinlik hayatındaki uyum ve uyumsuzluğa yol açabilecek davranışların temellerinin atıldığı yıllar olarak tanımlarlar. İki psikoloğun da farklı teoriler ile isim verdikleri bu yıllar, gelişimsel olarak belli zaman dilimlerine bölünür ve çocukların farklı alanlardaki gelişimlerine dair beklentiler bu periyotlar içinde incelenir (Berk, 2013; Santrock, 2014).

Yaşamın ilk yıllarında özellikle birincil bakım verenlerden gelen olumsuz etkiler çocuğun iyi bir sosyal uyuma sahip olmasını engeller. Sosyal davranışları genellikle uyumsuz olan ve uyum için gerekli sosyal becerilere sahip olmayan ailelerde büyüyen çocuklar, toplumda başka bir gruba girdiklerinde, aile içinde edindikleri, sosyal açıdan yetersiz deneyimlerden dolayı iyi bir uyum gösteremezler. Bu uyumsuzluk, rehberler tarafından fark edilip sosyal öğrenme gerçekleştirilmezse, çocuklar, yetişkinlik yıllarında toplumsal kavramlardan yoksun kişiler olma olasılığı taşırlar (Yavuzer, 2014).

Yurtdışında yapılan birçok çalışma, dezavantajlı koşullarda yaşayan çocukların yaşadıkları sosyal uyum bozukluklarının, müzik enstrümanı eğitimi, drama ve tiyatro eğitimi gibi sanatsal eğitim etkinlikleriyle onarılabileceğini göstermiştir (Hallam, 2010; Devroop,2012; Yun&Kim, 2013; Schellenberg, Kathleen , Sebastian, & Malti ,2015).

Türkiye’de, okul öncesi çağındaki çocuklar ve lise çağındaki ergenler ile yapılan çalışmalar, müzik enstrümanı çalmanın, çocukların empati ve iş birliği yeteneklerini, duygu ve dürtü kontrolünü, akran, öğretmen ve aile ilişkilerini, kendine güven ve benlik saygılarını artırarak sosyal uyum ve beceri düzeylerini anlamlı ölçüde geliştirdiğini göstermiştir (Başer, 2004; Şen, 2006; Koca, 2007).

Bu çalışma ile, müzik enstrümanı çalmanın, ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin sosyal uyum ve becerileri üzerinde etkisi olup olmadığını ortaya çıkartmak amaçlanmıştır.

1. GENEL BİLGİLER

1.1. OKUL ÇAĞI ÇOCUKLARININ TANIMI VE GELİŞİMSEL ÖZELLİKLERİ

1.1.1. Okul Çağı Çocuklarının Tanımı

Türkiye’de altmış altı ayını dolduran sağlıklı çocuklar, en geç yetmiş iki aylık olmak üzere yasal olarak ‘okul çağı çocuğu’ olarak kabul edilmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı , 2014).

Okul çağı, orta çocukluk ve son çocukluk dönemlerini kapsar ve ergenlik dönemi başlangıcında son bulur. Bu dönem, kız çocukları için genellikle altı ila on bir yaş, erkek çocukları için ise, altı ila on üç yaş arasındadır.

Okul çağı genellikle, çocuğun ilkokula başlamasından, ergenlik dönemine geçişine kadar devam eder. Bu çağıdaki çocuklar, tanıştıkları ilk sosyal ortam olan aileden ve yakın çevreden başka ve yeni bir toplumsal grup olan, okul ortamına girerler. Bu çağıdaki çocuklar, okulun başlangıcından , ergenlik dönemine kadar, senede yaklaşık yüz seksen iş günü boyunca okulda vakit geçirirler (Milli Eğitim Bakanlığı , 2014; Yavuzer, 2014).

1.1.2.Okul Çağı Çocuklarının Gelişimsel Özellikleri

Yaşam boyu gelişim, ‘doğum öncesi’, ‘bebeklik’, ‘ilk çocukluk’, ‘orta ve ileri çocukluk’, ‘ergenlik’, ‘ilk yetişkinlik’, ‘orta yetişkinlik’ ve ‘ileri yetişkinlik’ dönemlerine ayrılarak incelenir.. Yaşam boyu gelişim anlayışına göre, bütün bu gelişim dönemleri arasında bağlantılar bulunur. Çalışmanın konusu itibariyle ele alınan gelişim dönemi, orta ve ileri çocukluk dönemlerini kapsayan okul çağıdır.

Okul çağıdaki çocuklar genel olarak, motor ve dil gelişiminin büyük ölçüde tamamlandığı, egzersizin önem kazanmasıyla birlikte hareketli aktiviteleri sorunsuz şekilde yapabilen, el ve göz koordinasyonunun yeterli düzeyde olduğu bireylerdir. (Yavuzer, 2014).

Okul çağındaki çocuklar, önceki gelişim dönemlerine göre, akran ilişkilerine daha çok önem vermeye başlarlar. Bu çağıdaki çocuklar; gruplar halinde oyunlar oynarlar ve grup bilinciyle hareket etmeyi öğrenerek kolektif bir düşünce yapısı kazanmaya başlarlar (Yavuzer, 1985).

1.1.2.1. Okul Çağı Çocuklarının Fiziksel Gelişimi

Fiziksel Gelişim, çocuğun fiziksel sağlığını, motor aktivitelerindeki gelişimini, bedensel fonksiyonlarının gelişimini ve bedensel büyümesini içerir (Berk, 2013).

Erken çocukluk döneminin sonundaki çocukların hareketleri koordinelidir ve denge olgunluğuna ulaşmıştır. Bu koordinasyon ve denge gelişimiyle birlikte okul çağına geçen çocuklar, müzikteki ritimlerle ilgilenmeye ve tempo tutabilmeye başlarlar. Ancak çocukların bedensel gelişim hızı, okul çağı döneminde, önceki dönemlere kıyasla yavaşlar ve ergenlik dönemine kadar yavaş ilerler (Yavuzer, 2014).

Okul çağı çocuklarının yapabildikleri başlıca aktiviteler, koşma, tırmanma, yüzme, bisiklete ve patene dengede durarak binebilme gibi gelişmiş kas koordinasyonlarını içeren hareketlerdir. Ayrıca okul çağı dönemindeki çocuklar, yazı yazmak, kalem tutmak gibi ince motor beceriler gerektiren aktiviteleri de başarıyla gerçekleştirirler. Bu nedenle okul çağı çocukları, ince motor işlevleri ile yaratıcılıklarını birleştirebildikleri bu dönemde, genellikle sanatsal aktivitelere yönelirler ve ilgi duydukları aktivitelerde başarılı olurlar (Santrock, 2014).

1.1.2.2. Okul Çağı Çocuklarının Bilişsel Gelişimi

Bilişsel Gelişim, dikkat, hafıza, günlük hayata dair bilgi edinimi, akademik hayata dair bilgi edinimi; dil, hayal gücü ve problem çözme gibi entelektüel alanlardaki değişimi ve gelişimi tanımlar (Berk, 2013).

Piaget, okul çağındaki bilişsel gelişimi ‘Somut İşlemler Dönemi’ olarak tanımlamıştır. Bu dönem genellikle yedi ile on bir yaş arasındaki bilişsel gelişimi kapsar. Bu dönemdeki çocuklar, nesnelere farklı gruplara ve alt gruplara ayırıp, bu

grupların kendi aralarındaki bağlantıları sistemleştirerek algırlarlar. Bu dönemdeki çocuklar, hiyerarşik şekillerde düşünebilirler, gruplandırma yapabilirler ve grupları kendi aralarında kıyaslama becerileri geliştirirler. Dönemin başında başlayan muhakeme yeteneğinin gelişimi, dönemin sonuna gelindiğinde, çocuğun kendi problem çözme stratejilerinin oluşması ve bu stratejileri sergilemesi ile sonuçlanır (Santrock, 2014).

Orta ve geç çocukluk dönemine denk gelen okul çağındaki çocuk, nesnelere sınıflandırdığı gibi, sözlükleri de sınıflandırır ve sözcüklerin birbirleri ile ilişkisini konuşma ve yazma dilinde de kullanmaya başlar (Gerrig & Zimbardo, 2014).

Dikkat: Altı ile on üç yaşları arasındaki çocukların beyinde olan değişim ve gelişimler, dikkatlerini belli bir uyarana karşısında daha uzun süre odaklayabilmelerine imkân vermektedir. Böylelikle, okul çağı çocukları, dikkatlerini sürdürmekte ve kontrol edebilmekte önemli ilerlemeler gösterirler (Santrock, 2014).

Bellek: Beyinde anıların kaydedilmesinden sorumlu olduğu düşünülen ‘hippokampus’, yaklaşık üç yaşında olgunlaşır (Carter, 2013). Bu da erken çocukluk çağındaki çocukların kısa süreli belleklerinin hızla geliştiğini gösterir. Okul çağına gelindiğinde kısa süreli belleğin ilerleme hızı azalır ve *uzun süreli bellek* ilerlemesi başlar.

Uzun süreli bellek geliştikçe, okul çağı çocuklarının öğrenme ve öğrenilen bilgiyi hatırlama stratejileri de gelişir. Oluşan bu stratejiler, her çocuk için bireysel farklılıklar taşıyan *öğrenme stratejilerinin* oluşmasını sağlar. Okul çağında öğreneceği ve geliştireceği öğrenme stratejileri, çocuğun bellek becerilerini geliştirmesini sağlar (Santrock, 2014).

Dil Gelişimi: İnsanlar için dil, diğerleriyle iletişim kurdukları, bilgi, tecrübe ve düşüncelerini aktardıkları bir araç olmanın yanı sıra; düşünme, bellek, muhakeme, problem çözme ve planlama süreçlerini de kapsayan bir olgudur (Yavuzer, 2014).

Erken çocukluk döneminde edinilen dil becerileri, o dönemler içinde çocuğun kendisi tarafından fark edilmese de sonraki gelişim dönemlerini şekillendiren, sosyal ve kültürel kimliğini inşa ettiği bir edimdir.

Çocukluk çağında dil öğrenimi, otomatik ve sıkıntısız olarak gerçekleşirken, ileriki gelişim dönemlerinde yavaşlar. Bu yavaşlama, biyolojik ve genetik mekanizmalardan kaynaklanır. Dil bilimci *Chomsky* tarafından ortaya konulan bu mekanizmaya *evrensel gramer yeteneği* denir. Bu mekanizmanın tam ve sorunsuz çalıştığı çocuklar, yeryüzünde konuşulan bütün dillerin gramer yapılarını çözebilecek kapasitededir (Tanrıdağ, 2017)

Bir ile dört yaş arasındaki çocuklar sözcük hafızalarına günde beş ila sekiz sözcük eklemektedirler. Dört yaşındaki çocuklar genelde çoğu düzenlenmiş olan cümleler kurarlar. Erken çocukluk döneminin bitişi sayılan altı yaşındaki çocukların sözcük bilgisi ortalama on dört bin kelimedir ve okul çağının bitiminde bu rakam, ortalama kırk bine ulaşır (Santrock, 2014; Yavuzer, 2014).

1.1.2.3. Okul Çağı Çocuklarının Sosyal Gelişimi

Çiğdem Kağıtçıbaşı, sosyal gelişimi; biyolojik bir varlık olarak dünyaya gelen insanın, toplumun bir bireyi olarak çevresinden etkilenmesi ve kalıtsal özellikleriyle çevresini etkileyerek sosyal bir birey haline dönüşmesi olarak tanımlar (Kağıtçıbaşı & Cemalcılar, 2014).

Erik Erikson (1902-1994), gelişimin yaşam boyu devam ettiğini ve her bireyin yaşam boyunca bir dizi psikososyal evreyi başarılı bir şekilde yönetmesi gerektiğini öne sürmüştür. Bu evreler belirli zorlukları ve hatta krizleri içermelidir. Erikson (1963), yaşam döngüsü içinde yönetilmesi gereken sekiz psikososyal evre olduğunu ve bireyin bu dönemlerdeki belli zorlukların üstesinden başarıyla gelememesi durumunda, sonraki evrelerde de başarısız olabileceğini vurgulamıştır. (Gerrig & Zimbardo, 2014).

Erik Erikson'un psikososyal gelişim evrelerinden dördüncüsü olan '*Çalışkanlığa Karşı Aşağılık Duygusu*' evresi okul çağına denk gelmektedir. Bu dönemde bahsedilen *çalışkanlık*, okul çağı çocuklarının bir şeylerin nasıl yapıldığına veya nasıl çalıştığına duydukları merak ve öğrenme çabaları ile; üretkenlik, yaratıcılık, problem çözme başarıları ile sonuçlanan olumlu bir kavramdır. Ancak, bu dönemdeki çocukların, keşfetme, sorgulama, öğrenme, başarıya ve üretme çabalarını, 'yaramazlık yapma' ya da

‘ortalığı dağıtma’ gibi negatif tutumlar ile nitelendiren ebeveynler, çocuğun çalışkanlığa karşı *aşağılık duygusu* geliştirmesine neden olmaktadır (Santrock, 2014).

Okul çağındaki çocukların benlik gelişimi ve kendini tanımlamalarında erken çocukluk döneminin aksine, daha çok psikolojik ve sosyal karakteristikler etkili olur. Kendilerini anlatırken, genellikle içine buldukları akran ve arkadaş gruplarındaki kişilerle kıyaslayarak anlatmaya başlarlar ve içinde buldukları toplumsal gruplara referans verirler (Santrock, 2014).

Okul çağındaki çocuklar aile ortamının dışına çıkarak arkadaş, sınıf ve oyun gruplarının içine girerler. Çevresindeki bu değişim, çocuğun sosyal gelişimini tetikler. Bu dönemdeki çocuklar, ailelerinden çok, okuldaki arkadaşları ile vakit geçirirler. (Yavuzer, Çocuk Psikolojisi, 2014).

Arkadaş ortamındaki okul çağı çocuğunun en belirgin sosyal özellikleri, içinde bulunduğu gruplardaki arkadaşlarıyla rekabet içinde olabilmesi, akranlarından ve grup üyelerinden kolay etkilenmesi, içinde bulunduğu gruba karşı aşırı duyarlılık geliştirmesi, kendini grupla özdeşleştirmesi, sorumluluklarını öğrenmesi ve gerçekleştirmesi, akranlarının ve içinde bulunduğu gruptaki arkadaşlarının düşüncelerini paylaşırken, kendinden yaşça büyüklerin düşüncelerine karşıt görüşte olabilmesidir (Yavuzer, Çocuk Psikolojisi, 2014).

1.2.SOSYAL UYUM VE BECERİ KAVRAMLARI, ÇOCUKTA SOSYAL UYUM VE BECERİ GELİŞİMİ, EKSİKLİĞİ

1.2.1.Sosyal Uyum ve Beceri Kavramları

Bütün canlılar, hayatta kalmak ve nesillerini devam ettirebilmek için doğa şartlarına “uyum” sağlamak zorundadırlar.

Basit bir organizma için uyum, yaşayabilmek için temel ihtiyaçların giderilmesi anlamına gelirken, gelişim sürecindeki bir çocuk için, giderek karmaşıklaşan bilişsel organizasyonun içinde çevresine, belirli bir yaklaşım göstermek anlamını taşımaktadır (Yavuzer, 2014).

Genel olarak uyum, bireyin çevreden gelen uyaranları algılaması ve o uyaranlara karşı, kendi benliği ile yaşadığı çevre arasında dengeli bir ilişki kurabilecek şekilde tepkiler verebilmesidir (Aydın, 2004).

Uyum, bireyin kendi benliğiyle, içinde bulunduğu çevre arasında dengeli bir ilişki kurabilmesi ve bu ilişkiyi sürdürebilmesidir (Yavuzer, 1985; Öz,2003).

Piaget'ye göre (1954), insan organizmasında gelişen bilişsel süreçler öğrenmenin temelini oluşturur. Bu temel süreçlerden biri, *çevreye uyum*; diğeryse deneyimlerin *bilişsel organizasyonudur* (Goldstein, 2012).

İnsan, biyolojik, kültürel ve aynı zamanda sosyal bir varlıktır. Bu nedenle, insanın neredeyse tüm yaşamı, çevresine uyum sağlamaya çalışmak ile geçmektedir. İnsan, sadece yaşadığı topluma uyum sağlama çabası içinde değildir, aynı zamanda içinde yaşadığı çevre ile değişirken, o çevreyi de değiştirebilmektedir. İnsan yaşamının belki de en büyük başarılarından birisi, sağlam ve dengeli bir toplumsallaşmaya ulaşmasıdır(Yavuzer, 1985).

1.2.2.Çocuklukta Sosyal Uyum ve Beceri

Çocuklarda sosyal uyum ve beceri kavramı, içindeki buldukları gelişim döneminin beklentilerine uygun şekilde olumlu davranışlar sergilemeleri ve çevreleriyle olumlu sosyal etkileşimler içinde olabilmeleridir. (La Greca, 1993).

Doğumundan, yetişkinliğe geçişin arasındaki sürenin en uzun olduğu canlı insandır. İnsan yavrusu olarak adlandırdığımız, çocuk; doğduğu andan itibaren sadece doğa şartlarına değil, toplum şartlarına da uyum sağlamak zorundadır (Canan, 2015).

İnsan yavrusu, dünyaya sosyalleşmiş olarak ya da anti-sosyal bir şekilde gelmemektedir ve diğer birçok canlı gibi, toplu halde yaşama güdüsü taşır. Ancak, insan yavrusunu diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerden birisi, *'toplumsal davranış'* sergilemesidir (Yavuzer, Çocuk ve Suç, 1985).

Çocuğun sahip olması beklenen sosyal beceriler ve davranışlar, gelişim dönemlerine göre farklılaşır. Kendi dürtülerine karşı koyabilmek, üç-dört yaşlarındaki çocuklar için zordur ancak aile ile çocuğun birlikte belirleyeceği stratejiler, çocuğun *öz-denetim* kazanmasını ve bunu ileriki yaşlara kadar taşımasını kolaylaştırır. *Öz-denetim*, çocukların sosyal beceri düzeylerini belirleyen önemli bir faktördür (Aamodt & Wang, 2018).

Çocuklarda *öz-denetim* mekanizmasının gelişebilmesi için beyinlerinin yaklaşık on aylık bir olgunluğa erişmesi gerekmektedir. On aylık sürede başlayan bu sürecin, kendini denetleme, kasıtlı olarak kendi davranışlarını engelleyebilme becerisine dönüşme süreci ise yaklaşık yirmi dört ila otuz altı ay içerisinde gerçekleşir. İradesine dayanarak kendi istediğini erteleyebilme yeteneği, çocuk dört yaşını doldurana kadar hızla artmaya devam ederken, dört ila yedi yaşları arasında artış hızını düşürür (Aamodt & Wang, 2018).

Psikolog Watsel Mitchel ve arkadaşları, çocukların *öz-denetim* düzeylerini belirleyerek, bu düzeyler üzerinde etkili olan faktörleri incelemek amacıyla 'Marshmallow Testi'¹ adını verdikleri bir çalışma yapmışlardır. Bu teste göre, bazı çocuklar, araştırmacı odadan ayrılır ayrılmaz şekerlemeyi yemişlerdir, bazıları ise, ikinci şekerlemeyi de alabilmek için, araştırmacının geri dönmesini beklemişlerdir. (Stucke, 2017).

Marshmallow testinde araştırmacının geri gelmesini bekleme süreleri daha uzun olan çocukların, on yıl sonra girdikleri akademik sınavlardan daha yüksek puanlar aldığı görülmüştür. Çocuklardaki *öz-denetim* mekanizmasının gelişimi, ergenlikteki duygular ve durumlar ile başa çıkma yeteneklerini, akademik başarılarını ve konsantre olma becerilerini artırmaktadır (Aamodt & Wang, 2018).

---

¹ **Marshmallow Testi:** Testte, araştırmacı ile çocuk bir odaya girerler ve masanın üstünde bir çeşit şekerleme bulunur. Araştırmacı çocuğa, bir süreliğine odadan ayrılıp tekrar geri geleceğini ve eğer geri gelene kadar şekerlemeyi yememiş olursa, bir tane daha şekerleme alabileceğini söyleyerek odadan ayrılır. Test ile amaçlanan, çocukların daha fazla ödül almak söz konusu olduğunda, irade kullanıp, istek ve dürtülerine engel olmaları anlamına gelen *öz-denetim* düzeylerini incelemektir.

Farklı toplumsal gruplara uygun biçimde davranan, onlarla ilişki kurabilen, hem arkadaş gruplarına hem de yetişkinlere uyum gösterebilen çocuklar, ‘sosyal açıdan uyumlu’ olarak kabul edilirler (Aydın, 2004).

Toplumca istenen tutum ve davranışları diğer insanlara yöneltebilen, sosyal yaşamda bu istenen tavırları sergileyebilen çocuklar sosyal açıdan uyumlu sayılırlar (Sungur, 2010).

Okul çağındaki çocuğun,, kendi benliği ve çevresi ile uyum içinde olabilmesi için, öncelikle kendisinde ortaya çıkan; zihinsel, psikolojik, sosyal ve duygusal değişiklikleri fark etmesi, algılaması, kabul etmesi ve bu değişimlere uygun tutum ve davranışlar geliştirebilmesi gerekir (Aydın, 2004).

Bühler’e göre, toplumsallaşmayı öğrenmede çocukların kalıtsal özellikleri de çevre gibi belirleyici bir etkidir. Bühler, kalıtsal özelliklerine göre çocuk tiplerini üç başlıkta incelemiştir.

1.Sosyal Açıdan Kör Tip: Bu gruptaki çocuklar, diğer kişileri dikkate almazlar ve sadece kendileri ile ilgilidirler.

2.Sosyal Açıdan Bağımlı Tip: Bu gruptaki çocuklar, öteki çocuklara karşı oldukça ilgilidirler ve onların davranışlarından etkilenirler.

3.Sosyal Açıdan Bağımsız Tip: Bu tip çocuklar, diğerlerinin varlığından haberdarlardır ancak onların etkisinde kalmamaya gayret gösterirler.

Olumsuz duygulanımın kalıtsal özelliği daha fazladır ve sosyal uyum için gerekli olan duyguları bastırabilme kabiliyetine engel olabilmektedir. Gerek doğuştan getirilen olumsuz mizaç özellikleri, gerekse çocuğun çevresindeki olumsuz koşullara rağmen, doğru gözlem, rehberlik ve yönlendirmeye bu çocuklar, iyi birer sosyal uyum ve beceri seviyesi geliştirebilirler (Yavuzer, 1996; Aamodt & Wang, 2018).

1.2.3.Çocukların Sosyal Uyum ve Beceri Düzeylerini Etkileyen Faktörler

1.2.3.1.Mizaç

Çocukluk çağında gözlemlenen ve kalıtsal olduğu düşünülen davranış eğilimlerine mizaç adı verilir. Bir diğer deyişle, belirli davranış kalıplarını sergilemeye yatkınlık, bazı genel davranış kalıplarına eğilim, psikologlar tarafından *mizaç* olarak adlandırılır (Santrock, 2014).

Bebek, duygularını ifade etmeye en erken üç ila sekiz haftalık iken başlar. “Duyguların ifade edilme biçimdeki farklılık” olarak da tanımlanabilen *mizaç*, bu dönemde bile fark edilebilir. Olumlu ve olumsuz duyguların ifade edilme biçimindeki bu farklılığın genetik düşünülmektedir (Aamodt & Wang, 2018).

Mizacın bağlı olduğu düşünülen değişkenler, bu tip davranış eğilimlerinin kökeni ve nereden geldiği, kişinin yaşam boyu gelişim evrelerine olan etkileri ve esneklik potansiyeli, geçmiş ve günümüz kişilik araştırmalarının büyük kısmını oluşturmaktadır (Burger, 2006).

Çocuklarda gözlemlenen mizaç farklılıklarının, ebeveynlik tarzı gibi çevresel faktörlerin etkisiyle belirlendiği inancı, 1950 senesinde Thomas ve Chess’in yaptığı araştırma ile kalıtsal faktöre doğru yönelmiştir (Feldman, 2014).

Thomass ve Chess (1977), ebeveynlerle yaptıkları görüşmeler ile eş zamanlı olarak bebekler üzerinde yaptıkları bir dizi çalışma neticesinde; bebeklerin davranışlarının kalıtsal yatkınlıklarından kaynaklandığı ve önceden tahmin edebileceğini bulmuşlardır (Chess, 1977).

Thomas ve Chess (1977;1991) ortaya çıkarttıkları modelleme ile; bebeklikte üç temel mizaç farklılığı ortaya koymuşlardır.

Zor Çocuk: Olumsuz duygulanım sergilemeye daha meyilli, değişime olumsuz tepki gösteren ve yeni koşullara alışmakta sıklıkla zorluk çeken, sıklıkla ağlayan ve çabuk sinirlenen; düzenli yemek yeme ve düzenli ihtiyaç giderme rutinleri tam oturamamış yapıdaki çocuklardır.

Thomas ve Chess'e göre; zor çocukların ileriki sosyal yaşantılarında sosyal uyumsuzluk yaşamaları daha olasıdır. Bunun yanı sıra zor çocukların ebeveynleri, onları yönetmekte sıklıkla zorlanır ve bu sebepten kendilerini suçlamaları olasıdır (Chess, 1977).

Kolay Çocuk: Yeni durumlara sıklıkla olumlu tepkilerle karşılık veren çocuklardır. Genellikle gülümserler ve iyi huylu duygulanım sergilerler. Kolay Çocuklar, sıklıkla tahmin edilebilir günlük rutinlere ve ihtiyaç karşılama düzenine sahiptirler. Thomas ve Chess'e göre, kolay çocuklar, okul yaşantılarında; ileri yaşlarda, sosyal uyum ve davranış bozukluklarına sahip olma olasılığı en düşük olan gruptur (Chess, 1977).

Yavaş Isınan/Alışan Çocuk: Bu mizaç karakterindeki çocuklar, yeni bir durum ile karşılaştıklarında ilk başta olumsuz tepki gösterebilirler de kendi hallerine bırakıldığında, yeni koşullara kolaylıkla uyum sağlayabilirler. Burada önemli olan nokta, bu çocukların, yeni bir durumla karşılaştığında, uyum gösteren davranışlar sergilemeleri için dışardan müdahale edilmemesidir. Thomas ve Chess'e göre, doğru koşullar oluşursa, çocuklar ileriki yaşlarında uyum sorunları ile karşılaşmayacaklardır (Chess, 1977).

Rothbart, Derryberry ve arkadaşlarının yaptığı bebeklik mizacı modellemesi, Thomas ve Chess modellemesine ek olarak, mizacın boyutlarını kavramsal olarak tanımlamıştır. Bebeklerin, belirli bir uyarana(duyusal) verdikleri duygusal davranış(tepki) örüntülerinin farklılığı, mizaç kavramını açıklamaktadır (Rothbart M. K., 1981)

Rothbart, Derryberry ve Hershey (2000), bebeklerin belli olaylara karşı verdikleri duygusal tepki örüntülerini araştırırken, bu örüntüleri önceden tahmin edebilmek adına, genetik etkenlerin bebeklerin mizacı üzerindeki etkilerini incelediler ve genetik etkenler gibi yapısal faktörlerin, bebeklerin davranış örüntülerini önceden tahmin edebilmeyi kolaylaştırdığını gözlemlediler. (Rothbart vd. , 2000).

Campos'a göre (2009), duygular ile ilişkilendirilen mizaç, bebeklerin verdikleri duygusal tepkilerin ne kadar hızlı gösterildiği, gösterilen duygusal tepkilerin ne kadar güçlü olduğu, bu tepkilerin ne kadar sürdüğü ve ne sürede söndüğüne dair bireysel farklılıklarını yansıtmaktadır (Campos, 2014).

Kagan, 7 ila 9 aylık bebeklerin, kendilerine yabancı gelen uyarılara karşı verdikleri tepkilere bakarak *ketlenmiş çocuk* kavramını kullanmıştır. Kagan'ın tanımladığı bu mizaç boyutundaki çocuklar, kendilerine yabancı gelen uyarılardan kaçınırlar, uyarana karşı sıkıntı hissederler ve heyecanlarını bastırırlar. (Kagan, 2002).

Kagan'a göre, bir çocuk sahip olduğu mizacı kalıtsal yoldan kazanmaktadır. Ancak çocuklar, mizaçlarını deneysel yollar ile bir miktar değiştirmeyi öğrenebilmektedirler (Kagan, 2002).

Kalıtsal olarak edinilen mizaç türleri, eğer çevre koşulları ile değişmez ise, çoğunlukla yetişkinlik yaşamına etki ederler. Özellikle, negatif tutumları içeren mizaç boyutlarının, yetişkinlik hayatında sosyal ve psikolojik olarak olumsuz etkileri olduğu gözlemlenmiştir.

Yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçlar, özellikle sosyal uyum konusunda, *ketlenmiş*, yani yeni uyarılara karşı negatif duygusal tepki gösteren mizaçtaki çocukların, ileriki yaşlarında sosyal uyum bozuklukları ile karşılaştıklarını ortaya koymaktadır (Fox, Henderson, Marshall, Nichols, & Ghera, 2005).

Çocukların mizaç boyutlarının bir diğer sınıflandırması ve ölçümü de Yagmurlu ve Sanson tarafından geliştirilen ve uygulanan ‘Çocuklar İçin Kısa Mizaç Ölçeği’ skalalarıyla ele alınmaktadır. Bu ölçeğe göre mizaç türleri *tepkisellik*, *sebatkarlık* ve *sıcakkanlılık* düzeyleri ile birbirinden ayrılmaktadır (Sanson, Smart, Prior, & Oberklaid, 1994).

Tepkisel mizaç, belli bir uyaran ya da olaya tepki vermeye hazır olma durumu olarak nitelendirilir (Yağmurlu, Sanson, & Köymen, 2005). Araştırmalar, tepkisel mizacın problemlili sosyal davranışlarla ilişkili olduğunu göstermiştir (Sanson, Smart, Prior, & Oberklaid, 1994).

Sebatkarlık, belli bir uyarana karşı dikkati yoğunlaştırabilme yeteneği olarak tanımlanır (Yağmurlu, Sanson, & Köymen, 2005). Rothbart ve arkadaşlarına göre (1994), dikkatini uzun bir süre bir iş üzerinde yoğunlaştırma becerisine sahip olan çocuklar, sebatkar mizaca sahip çocuklardır. Bu çocuklar, diğer insanlardan gelen uyaranlara daha fazla dikkat etmekte ve diğer insanların zihinsel durumlarını daha iyi anlayabilmektedirler (Rothbart & Ahadi, 1994). Yapılan araştırmalar, sebatkar mizaç özelliğinin, olumlu davranışsal uyum ve olumlu sosyal becerilere işaret ettiğini göstermektedir (Prior & Kyrios, 1990)

Sıcakkanlı mizaç özelliğine sahip çocukların, yeni insanlara ve yeni ortamlara yaklaşma isteği ve uyum gösterme çabaları daha fazladır, çocuğun yeni insanlara ve ortamlara yaklaşma eğilimini gösteren mizaç boyutudur (Prior, Sanson, & Oberklaid, 1989).

Anaokulu öğrencilerinin mizaç boyutları ile sosyal uyum düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmada tepkisel mizaç özelliklerinin belirgin olduğu çocukların sosyal uyum puanlarının daha düşük olduğu; sebatkarlık ve sıcakkanlılık mizaç özellikleri belirgin çocukların ise sosyal uyum puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür (Akbaş, 2016).

1.2.3.2.Aile: Anne-Baba-Çocuk Etkileşimi ve Kardeş İlişkileri

Aile üyeleri ile çocuk ilişkisi, çocuğun diğer bireylerle, nesnelere olan ilişkilerinde gösterdiği tutumların temel belirleyicisidir. Aile, çocuğa, o ailenin bir birimi olduğunu ve aileyi oluşturan parça olduğu bilincini aşılıyarak; çocuğun sosyal uyum ve beceri gelişiminin temellerini atar. Aile, çocuğun ilk sosyal deneyimlerini edindiği yerdir. (Yavuzer, 1985)

Aile kavramı, tek ebeveyn den geniş aile olma spektrumunda dağılan bir skalada olması fark etmeksizin, çocuğun sosyal uyumunda belirleyici düzeyde bir etkiye sahiptir. Ailenin yapısı ne şekilde olursa olsun; aile, çocuğun toplumsal tepkilerinin temel kalıplarını edindiği ilk sosyal birimdir. Bu kalıplar, bireyin yaşamı boyunca diğerleriyle ilişki kurma tarzlarını belirler (Gerrig & Zimbardo, 2014).

Çocukların, aile içinde kendilerini özdeş tuttukları ebeveyn modeli zayıfsa, ev dışındaki sosyal uyumları olumsuz yönde etkilenebilir. Ev içinde ve evin dışında edindiği ilk sosyal deneyimlerin olumsuz olması, çocuğun sosyal uyum ve beceri düzeyi üzerinde negatif etkiye sahiptir (Yavuzer, 1985).

1.2.3.3.Sosyo-Ekonomik Durum

Okul çağındaki çocuklar, toplumsal konularla ilgili farkındalık sahibi olmaya başlarlar. Bu toplumsal konular, ekonomik durumları ile ilgili farkındalıklar ve taşıdıkları kültürel özellikler ile ilgili farkındalıkları kapsar. Bu çağdaki çocuklar, ekonomik ve sosyal imkânlardaki yetersizlikler sebebiyle kaygı içinde olabilirler. Bu yaşta başlayan kaygı düzeyi, ileriki yaşlarda belirginleşen, *sosyal uyum bozukluklarına* sebebiyet verebilir (Fitzpatrick, 2006).

Sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı ortamlarda yetişen çocukların, sağlık sorunlarına, duygusal sorunlara, fiziksel sorunlara ve davranışsal sorunlara sahip olma ihtimalleri, daha iyi şartlarda yetişen çocuklara kıyasla çok daha fazladır (Aamodt & Wang, 2018).

Sosyo-ekonomik durumu kötü olan ailelerde yaşayan çocukların kronik endişeye sahip oldukları ve kendilerini güvensiz ve huzursuz hissettikleri gözlenmiştir. Çocuğun içinde bulunduğu arkadaş çevresiyle kendi, sosyo-ekonomik şartları arasında büyük

farklar var ise, çocuk kendisini o ortama ait hissetmekte güçlük çekebilir ve bu da çocuğun arkadaş ortamında uyum sorunları yaşamasına neden olur (Yavuzer, 1985).

Sosyo-ekonomik durumu kötü ailelerin çocuklarının yaşadığı uyum sorunları fark edilmez ve bu sorunlara doğru şekilde müdahale edilmez ise, bu uyum sorunlarını yaşayan çocukların, ileriki dönemlerde kişilik veya davranış bozuklukları geliştirme ihtimalleri artmaktadır. (Aamodt & Wang, 2018).

1.2.3.4.Okul ve Öğretmenler

Pek çok çocuk için, birinci sınıfa başlamak yeni zorluklar ve uyum güçlüklerini beraberinde getirir. Aile ortamından sonra okul, çocuk için ikinci temel toplumsallaşma kurumudur (Yavuzer, 1996).

Uyum sorunlarının yaşandığı ve bunun çoğunlukla ‘normal’ olarak değerlendirdiği altı ve on yaşları arasında kalan dönemdeki uyumu etkileyen en önemli faktörlerden birisi çocuğun öğretmenleri aracılığıyla edindiği sosyal bilgi, davranış ve tecrübelerdir (Yavuzer,2014).

Çocukların, bireysel özellikleri ile, ders ve davranış performanslarının öğretmenler tarafından gözlemlenip, doğru yönlendirilmesine ihtiyaçları vardır. Değişik yaş gruplarının genel özellikleriyle ilgili bilgi ve tecrübeleri öğretmenler için çocuğun okula uyumunda kullanması gereken birer araçtır (Çilden,2001).

Okul çağı çocuklarının okuldaki ilk senelerinde uyum problemleriyle karşılaşmaları doğaldır ancak ilk yarıyıldan itibaren bu problemlerin tamamen atlatılmış olması beklenir. (Yavuzer 1985;1996).

İlköğretim kurumu, çocuklar için uyum sağlanması gereken yeni bir çevredir. Okulun ilk senesinde, uyum sağlayamayan çocukların genellikle okul öncesi eğitimi almamış ve hemen ilk kez ailesi dışındaki bir sosyal çevreye giren çocuklar olduğu görülmektedir. Okulun ilk senesindeki uyum sorunlarına önlem olarak ilk çocukluk yıllarındaki okul öncesi eğitimin gerekliliği vurgulanmaktadır (Yavuzer, 2014; Akbaş, 2016).

Türkiye’de okul öncesi eğitimi zorunlu değildir. Aileler kendi istek ve imkanları doğrultusunda çocuklarını okul öncesi eğitim kurslarına göndermektedirler. 2017/18 eğitim öğretim yılında, 48-72 aylık çocukların okul öncesi eğitim alma oranı %24’tür (Millî Eğitim Bakanlığı, 2014; 2018).

1.2.3.5. Akran İlişkileri

Okul Çağındaki çocukların; akranları ile olan zayıf ve yetersiz olarak nitelendirilebilecek sosyal ilişkilerinin, gençlik dönemlerindeki akran ilişkilerinin de ana belirleyicisi olduğu düşünülmektedir (La Greca, 1993).

Okul çağındaki çocuklar, erken çocukluk dönemine kıyasla, akran ilişkilerine daha fazla önem verirler. Erken çocukluk döneminde akranlarla geçirilen vakit yaklaşık yüzde on iken, okul çağına gelindiğinde bu oranın yaklaşık yüzde otuz olduğu tahmin edilmektedir (Santrock, 2014).

Gelişim Psikologları, çocukların akran ilişkileri içinde beş ayrı akran statüsü tanımlamışlardır (Wentzel & Asher, 1995).

- *Popüler çocuklar*, diğerlerin tanımlaması ile genelde “en iyi arkadaş” olarak gösterilen çocuklardır ve akranları tarafından sevilirler. Diğer çocuklar tarafından sevimelerini sağlayan birtakım sosyal becerilere sahip oldukları düşünülür. Diğer çocukları teşvik ederler, dikkatli dinlerler, akranları ile iletişim kanalları hemen her zaman açıktır, genel anlamda pozitif duygulanım sergilerler, negatif duygularını kontrol edebilme becerilerine sahiptirler, doğal davranışlar sergilerler, kendileri gibi davranırlar, rol yapmaktan uzaktırlar, öz güvenlidirler, şımarık davranışlar sergilemekten uzak dururlar ve başkalarına karşı ilgilidirler.
- *Ortalama çocuklar*, diğerleri tarafından hemen aynı ölçüde negatif ve pozitif değerlendirme yapılan çocuklardır.

•*İhmal edilen çocuklar*, diğer çocuklar tarafından seilmeyen olmamalarının yanında, çok seyrek olarak “en iyi arkadaş” olarak gösterilen çocuklardır.

•*Reddedilen çocuklar*, diğer çocuklar tarafından çokça seilmeyen ve nadir olarak “en iyi arkadaş” olarak gösterilen çocuklardır. Arkadaş olma ve akranlarıyla pozitif ilişkiler geliştirme konusunda diğer çocuklara göre daha az sosyal beceriye sahiplerdir. Bu çocukların yüzde on ile yirmisi çekingenlik gösterirken, büyük çoğunluğu akranlarına ve öğretmenlerine karşı agresif tavırlar sergilerler.

•*Tartışmalı çocuklar*, hem “en iyi arkadaş” olarak gösterilen hem de “en seilmeyen” olarak gösterilen çocuklardır.

Okul çağındaki çocuklar için, pozitif akran ilişkileri geliştirmek, içinde buldukları okul çağı için çok önemli olmasa da ergenlikte ve yetişkinlikte, sosyal uyum becerilere sahip olmaları ve iyi sosyal statü sahibi olmalarına yarayan temeller atmaktadır (Santrock, 2014).

1.2.4. Çocuklarda Uyumsuz Davranışlar ve Davranış Bozuklukları

Çocuk yaşlarda uyum güçlükleri, çocukluktan yetişkinliğe uzanan dönemde ve hatta yetişkinlikte de sosyal ilişkilerde uyum zorlukları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu olumsuz durumlar; 8-9 yaşından itibaren “*uyum ve davranış bozuklukları*” şeklinde tanımlanmaktadır (Sargın, 2012).

Sosyal gelişimde geride kalan çocuklar, daha düşük akademik başarı sergilerler, kendilerini ifade etmekte problemler yaşarlar, kişiler arası ilişkileri problemlidir ve saldırganca tutumlar sergilemeye yatkındırlar (Wentzel & Asher, 1995; Yun & Kim, 2013).

Çocuklarda görülen problemlili davranış ve tutumlar, yaşa ve gelişim dönemine göre ortaya çıkar ve geçici veya kalıcı olabilir. Herhangi bir gelişim aşamasında “normal” olarak nitelendirilebilen bir davranışın, sonraki dönemlere sarkması ve

yinelenmesi durumu “anormal” olarak değerlendirilir ve çocuğun yaşı ilerledikçe bu davranışlar çevreye ve topluma uyum bozukluklarına dönüşebilir (Sargın, 2012).

Davranış bozukluğu, çocukların sürekli ve tekrarlayan bir biçimde anti sosyal davranışlar sergilemesiyle karakterizedir (Amerikan Psikiyatri Birliği, 2014). Genetik faktörler, çevresel faktörler, dengesiz ve şiddet içeren aile ortamı gibi birçok faktör çocuklarda davranış bozukluğu gelişmesine sebep olabilir. Davranış bozukluğu olan çocuklar ödül ve cezalara anormal tepkiler verirler (Carter,2013).

Çocuklarda genel olarak görülen uyum ve davranış bozuklukları, *Dikkat Eksikliği/Aşırı Hareketlilik Bozukluğu (DEHB)*, *Karşıt Gelme Bozukluğu*, *Saldırganlık*, *Uyku Sorunları*, *Kaçma*, *Çalma* ve *Altını Islatma* başlıkları altında incelenebilir.

1.2.4.1. Dikkat Eksikliği/Aşırı Hareketlilik Bozukluğu

‘Hiperaktivite’ olarak da anılan ‘Dikkat Eksikliği/ Aşırı Hareketlilik Bozukluğunun (DEHB)’ karakteristik özellikleri, çocukların göreve yönelik etkin davranışlarda bulunmasını engelleyen güçlükler, huzursuzluk, aşırı abartılı motor etkinlikler, dikkati sürdürme ve kontrol edebilmede karşılaştıkları güçlüklerdir (Butcher, Mineka, & Hooley, 2013).

Dikkat eksikliği/aşırı hareketlilik bozukluğu sergileyen çocuklar, itkisellikleri ve aşırı hareketlilikleri nedeniyle birçok sosyal uyum sorunları yaşarlar. Kurallara uymakta zorluk çekmeleri, aile , arkadaş ve öğretmen ilişkilerinin bozulmasına neden olur.

Dikkat eksikliği/aşırı hareketlilik bozukluğuna sahip çocukların dikkat, algı ve öğrenme gibi bilişsel kapasiteleri, akranlarına oranla daha düşüktür. Bu bilişsel farklılık, çocuğun davranışlarında negatif etkiye sebep olarak sosyal uyumunu etkiler. (Öz, 2003).

Dikkat eksikliği /aşırı hareketlilik bozukluğu çoğunlukla genetikdir. DEHB’li çocuklarda düşük dopamin seviyesi ve bazı beyin anormallikleri gözlenmiştir. Ailenin ebeveynlik tarzlarının DEHB’ye sebep olabileceğine dair veri bulunmamaktadır

(Carter,2013).

Dikkat eksikliği/ aşırı hareketlilik bozukluğu genelde çocukluk çağında görülür ancak yetişkinlikte de devam edebilir. DEHB semptomları nedeniyle çocukta, arkadaşlık ilişkileri kurmada zorluk, düşük özgüven, depresyon ve kaygı seviyesinde artış görülebilir (Butcher, Mineka, & Hooley, 2013).

1.2.4.2.Karşıt Gelme Bozukluğu

Karşıt gelme bozukluğu, çocuk veya ergenin, sosyal normlar ve davranış kuralları arasındaki ilişkiyle ilgilidir. Başkalarının hak ve özgürlüklerini çiğneyecek şekilde davranışlar gösteren çocukların, bu davranış örüntülerin tekrarlaması, ileriki yaşlardaki anti-sosyal davranış bozukluğuna işaret edebilir (Butcher, Mineka, & Hooley, 2013).

Çocuklarda görülen karşıt olma ya da karşıt gelme davranışları, erken çocukluk dönemleri için olağan davranışlar olarak kabul edilmektedir. Ancak, bu olağan olarak görülen ve gelişim döneminin bir parçası olarak nitelendirilen karşıt gelme davranışları, zaman içinde çocukların kendi özerkliklerini kurma çabalarının örselenmesiyle davranış bozukluğuna dönüşebilmektedir (Öz, 2003).

Karşıt Gelme Bozukluğu olan çocuklar genellikle kurallara uymaya karşı koyarlar, sık sık öfkelenirler, büyükleri ile zıtlaşırlar, karşı tarafı kızdırmaya yönelik davranışlar sergilerler (Köroğlu, 2013).

1.2.4.3.Saldırganlık

Saldırganlık, çocuğun içgüdüsel olarak sahip olduğu bir durumdur ancak davranış bozukluğuna dönüşmesi ve kalıcı bir tutum olarak kalması, ailenin çocuğa karşı davranışları ile ilişkilendirilir. Çocuğun sağlıklı yollar ile dışa vuramadığı öfke, intikam, kıskançlık ve başkaldırı gibi duygularının çocukta saldırganlık davranışlarına sebep olduğu bilinmektedir (Yavuzer, 1985; Öz, 2003).

1.2.4.4.Uyku Sorunları

Çocuklarda en çok karşılaşılan uyku sorunları; geceleri uykuya dalmakta güçlük çekmek ya da gece uykusundan sık sık uyanmadır (Villalba Devera, 2014).

Uyku sorunlarının süreklilik kazanması durumunda hem anne hem de çocuk yıpranmakta ve aile içinde huzursuzluk olmaktadır. Bu da çocuğun var olan uyku sorunlarını pekiştirmektedir. Çoğu uzman, çocuğun bir yaşını doldurmadan anne ile kurduğu “güven” bağının uyku sorunlarını engellediğini düşünmektedir (Öz, 2003).

1.2.4.5.Kaçma

Çocuklarda kaçma davranışları, evden kaçma ve okuldan kaçma olarak iki şekilde meydana gelir. Evden kaçma davranışının altında aile içi çatışma ve huzursuzluklar, ihmal ve istismar gibi çocuğun kendini güvende hissetmemesine ortam hazırlayan durumlar yatmaktadır. (Butcher, Mineka, & Hooley, 2013)

Okuldan kaçma davranışı gösteren çocuklarda ise dikkat çeken ilk durum, çocuğun zekasının akranlarından daha üstün ya da daha düşük olmasıdır. Birden çok tekrar eden kaçma davranışı çocuğun sosyal uyumuna zarar verecek davranış problemlerine işaret eden uyumsuzluk davranışıdır ve erken çocukluk döneminden başlamak üzere önlem alınmalıdır (Yavuzer,1985).

Aile ve uzmanların, kaçma davranışını önleyebilmesi için öncelikle bu davranışa sebebiyet veren neden veya nedenleri bulmaları ve ardından, sağlıklı bir şekilde o nedenlerden kurtulmaları gerekmektedir. Özellikle okul çağındaki çocukların kaçma davranışlarının ortadan kalkması için, aile, uzmanlar ve öğretmenlerin iş birliği içinde olmaları süreci hızlandırır (Sargın, 2012).

1.2.4.6.Çalma

Çocukların doğuştan getirdikleri mülkiyet kavramları yoktur. Mülkiyet kavramı kazanana kadar, çevresinde gördüğü, hoşuna giden ya da ihtiyaç duyduğu eşyayı kendine mal etmeye veya düşünmeden kullanmaya girişmesi normal bir davranış olarak nitelendirilir. Mülkiyet kavramı, çocuğun ailesi tarafından, ilk gelişim çağlarında çocuğa aşılması gereken bir kavramdır. Bu kavram aşılmaz ise, ileriki yaşlarda çocuğun çalma davranışı göstermesi beklenir (Yavuzer,1985; Atabek,1995).

Çocuklarda oluşan uyum ve davranış bozuklukları arasında, sebebi en kolay tespit edilen ve düzeltilen bozukluk çalma bozukluğudur. Mülkiyet kavramının aile dışındaki eğitim kurumları tarafından çocuğa aşılması ve gerekli tedbirlerin alınmasıyla bu davranış bozukluğunun ortadan kalkabildiği bilinmektedir (Yavuzer, 1985).

1.2.4.7.Altını Islatma

Çocuğun zaman zaman altını ıslatması normaldir. Ancak altını ıslatma davranışının “davranış bozukluğu” olarak nitelendirilmesi için, bu davranışın, normal gelişim sürecinden sonra da devam etmesi ve daha sonraki yıllarda da ortaya çıkması gerekir.

Normal gelişim sürecinde, çocuğun tuvaletini tutmasına yarayan kasların ancak iki yaşına geldiğinde gelişmeye başladığı bilinmektedir. Çocuk, 4 yaşından sonra altına yapmaya devam ediyorsa, psikolojik ya da fiziksel bir sorunun varlığı söz konusudur (Öz, 2003).

1.3.MÜZİK EĞİTİMİ

1.3.1.Müziğin Tanımı

Müzik, enstrüman çalarak veya şarkı söyleyerek, yahut her ikisinin kombinasyonu ile elde edilen, ya da kendisini temsil ettiği düşünülen sembollerle icra edilen ses örüntüleridir. (Cambridge University Press, 2019)

Müzik, vokal sesleri, enstrümantal sesler ya da her ikisinin, duyguları ifade edecek, ahenk oluşturacak yahut biçim güzelliği üretebilecek şekilde bir araya gelmesidir. (Oxford Dictionaries, 2019).

Samama' ya göre(2006) müzik, havadaki titreşimlerin insan tarafımızdan algılanarak ,ses olarak yorumlanmasıdır. Bu sesler bir resim ya da heykel gibi bir anda tecrübelenmez, zamana yayılır ve zaman içinde kaybolur (Samama, 2016).

Müzik kavramı, müziği deneyimleyen ile, müzik deneyimini inceleyenin bakış açılarına göre farklı tanımlanır. Bir fizikçi müziği, seslerin zaman ve mekân içindeki konumları ve hareketleri ile ele alırken, bir psikolog, seslerin dinleyici yahut müzisyen tarafından nasıl deneyimlendiğine bakarak tanımlar. Antropoloji, müziği evrensel ve ortak özelliklerine göre ya da kültürel ve etnik özelliklerine, tarihsel sürecine bakarak tanımlayabilir. Sosyolog, müziğin toplumsal işlevine bakarak, felsefeci, müziği diğer iletişim ve diğer sanat dalları ile karşılaştırarak tanımlayabilir (Samama, 2016).

Müziğin işlevleri, bakıldığı perspektife göre incelenerek tanımlanabilir. Kuramsal yaklaşımların dışında, müzik, müzisyenin deneyimlediği tanımları kapsar. Buradaki müzik deneyimi, müziğin icrası, besteleme, dinleyici olma, eğitmen olma, doğaçlama ve tarihsel olarak ele alma bakımından da tanımsal olarak farklılaşır.

Müzik, bireylerin sesler aracılığıyla, besteleme, doğaçlama ve dinleme sanatlarını kullanarak anlam, güzellik ve ilişkiler ürettiği bir insan kurumudur. Anlam ve güzellik, seslerin birbirleri arasındaki ilişkilerinden, ses deneyimi ve insana ait diğer deneyimler arasındaki dışsal ilişkilerden ve müzik yapma ya da müzik deneyimleme süreçlerinin fitratındaki kişiler arası ve sosyokültürel ilişkilerden ortaya çıkar (Bruscia, 2016).

Müzik dinlerken birden fazla özellik ve boyut algılarız. Müziğin algısı, seslerin ve temel algısal niteliklerin beyinde bir üst mertebeye taşınmasıyla gerçekleşir. Daniel Levitin, müziğe dair algısal nitelikleri şöyle tanımlar:

- *Perde*, “Bu hangi nota?” sorusunun cevabıdır ve psikolojik bir kurgudur.
- *Ritim*, notaların uzunluklarına ve notaların birimler oluşturacak şekilde bir araya gelmelerindeki sürelerle işaret eder.
- *Tempo*, şarkının genel hızına işaret eder.
- *Kontur*, bir melodinin çıkış ya da iniş hareketlerine işaret eder.
- *Tını*, Enstrümanın titreşimiyle ortaya çıkan üst tonların yarattığı tonal bir renktir. Bu renk farklılıkları, bir enstrümanı diğerinden ayırmamızı sağlar.
- *Yükseklik*, Bir enstrümandan çıkan ses titreşimi ile ne kadar hava molekülünün yerini değiştirdiğine bağlı olarak tanımlanan psikolojik kurgudur.
- *Yansıma*, Ses kaynağının bizden ne kadar uzak olduğuna ve bununla beraber, müziğin duyulduğu alanın genişliğine işaret eder.
- *Ölçü*, Beynimizin ritim ve ses yüksekliğinden çıkardığı sonuçlarla oluşan, tonların zamana nasıl yayıldığını gruplandırabildiğimiz birimdir.
- *Tonalite*, Müziği anlamamız için oluşturduğumuz, tonlar arası önem sırasını temsil eder.
- *Melodi*, parçanın ana teması hakkındaki algısal durumdur.
- *Armoni*, farklı perdeler arasındaki ilişkiyi yanımlar ve eserde bir sonraki bölümlere dair beklenti oluşturur (Levitin, 2015).

1.3.2 Müzik Eğitimi

Eğitim, öğrencilerin bazı davranışlarını değiştiren, bazı davranışlarını güçlendiren ve öğrencilere yeni davranışlar kazandıran bir süreçtir. Çocukların davranışları üzerinde öğrenme ve gelişim süreçleriyle istedik değişiklik yaratma sürecidir. (Özgüven, 2014)

“Müzik eğitimi, müziği oluşturan temel bileşenlerin de yardımıyla, bireyin kendi yaşantısı yoluyla müziksel davranışlarında istedik davranışlar geliştirme sürecidir” (Çuhadar, 2016)

İnsan duygularını etkileyebilme ve yansıtabilme özeliği, müziğin insanlık tarihi boyunca farklı alanlarda kullanılmasına neden olmuştur. Özellikle modern müzik anlayışı, psikoloji, psikiyatri ve reklamcılık gibi birçok alanda insan davranışlarını etkileyen yönü ile kullanılmaktadır. İnsan davranışlarına yön vermesi bakımından müziğin eğitimsel işlevi ilkokul ve orta okullarda hemen dünya çapında kabul görmektedir. (Epperson, 2019)

Müzik eğitimi yurtdışında ve Türkiye’de çeşitli disiplinlerden oluşan alt dallarda yapılmaktadır. *Müzik Kulağı Eğitimi, Müzik Teorisi Eğiti, Konservatuar Eğitimi, Enstrüman ve Vokal Eğitimi, Beste ve Güfte Eğitimleri, Müzikoloji ve Müzik Kuramları* müzik eğitimini oluşturan temel disiplinlerdir.

Geleneksel müzik disiplinlerinden farklı olarak, müzik eğitimde yeni yöntemler arayan Carl Orff, ‘çocuklar için müzik’ kavramıyla yeni bir müzik eğitimi anlayışı ortaya koymuştur. Orff’a göre ilk çağlardan bu yana kullanılan vurmali çalgılar, çocuklar için müzik eğitiminde doğru bir başlangıçtır. Çocukların hemen kavrayabileceği enstrüman biçiminin vurmali çalgılar olduğunu savunmuştur. Bu anlayışla ‘*Schulwerk*’ okullarda müzik eğitimi projesini hazırlamıştır (Boyut Yayın Grubu, 2002).

Müzik aleti çalmanın, duyuları toplu halde çalıştırması ve kulak eğitimine temel oluşturması bakımından müzik eğitiminde çok önemli bir görevi vardır. İlkokulda müzik aleti çalan öğrencilere rastlamak mümkündür. Müzik aleti çalan öğrencilerin müzik derslerindeki şarkılara çalarak katılım sağlamaları, diğer öğrencilerin de enstrüman çalmaya heveslenmeleri açısından önemlidir. (Nilgün Sazak, 2014)

‘Çocuklar için Müzik’ eğitim anlayışı, çocukların müzik deneyiminde, konuşmanın, şarkı söylemenin, hareket etmenin iç içe olduğunu ve bu örüntülerin eğitim sırasında birbirinden ayrı değerlendirilemeyeceğini savunur. Bu yöntem ile, müzik enstrümanı, çocukların gelişim dönemlerinden ve özelliklerinden doğan gereksinimlere göre seçilmelidir (Çilden, 2001).

Müzik, çocuğun içinde bulunduğu çağın gelişimsel özelliklerine hitap edecek şekilde, çocuğun doğasında bulunmaktadır. Her çocuk bir şekilde ses çıkarma eğilimi gösterir (Yavuzer, 2014). Yetişkinlerden farklı olarak, erken çocukluk döneminden itibaren çocukların ilgisini çeken enstrümanın türü değil, çıkarttığı sestir.

Müzik özellikle okul çağındaki çocuklar için sözsüz bir iletişim aracı olabilmektedir. Öğretmenler, dikkatli bir gözlem ile, müzik enstrümanı çalan çocukların dışavurumlarından faydalanmalıdır Bu konuda özellikle ilkökul sınıf öğretmenlerine büyük sorumluluk düşmektedir. İyi hazırlanmış bir müzik eğitim programı ile çocuk, sınıf içinde, toplumda ve dünyada uyum içinde yaşamayı öğrenebilir (Çilden,2001).

1.3.3.MÜZİK ENSTRÜMANLARI

1.3.3.1.VURMALI ÇALGILAR

Günümüzde yaygın olarak kullanılan vurmali çalgılar, Güneydoğu Asya ve Afrika’daki çalgıların incelenmesi, yapılarının ve seslerinin sisteme oturtulmasıyla müzisyen Carl Orff tarafından bugünkü şekline getirilmiştir.

Çocukların müziğe ilgi duymasını sağlayarak, küçük yaşta müzik eğitime başlamalarını hedefleyen Carl Orff, vurmali çalgıları müzik eğitiminin başlangıç noktası olarak ele almıştır. Kolay çalınabilir olması, tahtadan ya da metalden yapıldığı için sağlam olması, akordunun bozulmaması ve çalınması için ellerin yahut bagetlerin yeterli olması Orff'un vurmali çalgıları erken çocukluk dönemi için başlangıç olarak idealize etme sebepleridir. (Boyut Yayın Grubu, 2002)

Çocukların kullandığı vurmali çalgılar; ksilofon, vibrafon, metalofon, davul, tef, kastantet ve triangle olarak sıralanabilir

- **Vibrafon**, maden çubukların üstüne tokmakla vurularak çalınan ve çubukların içindeki havanın elektronik bir araçla titreştirilmesiyle elde edilen seslere sahip çalgıdır.
- **Tef**, kasağa geçirilmiş zillerden oluşan ve zar ile kaplı vurmali bir çalgıdır.
- **Ksilofon**, Tahta çubukların üstüne tokmaklarla vurularak seslerin elde edildiği çalgıdır.
- **Timpani**: Altı yuvarlak ve üstü deriyle kaplı bir şekle sahip olan, nota dizilimine sahip vurmali çalgıdır.

1.3.3.2.Yaylı Çalgılar

Keman, viyola, viyolonsel (çello) ile kontrbas yaylı çalgılar ailesinin en bilinen enstrümanlarıdır. Sesin niteliği ve sesin şiddeti arasındaki en ufak ayrıntılar bile, bu hassas çalgılar aracılığıyla kolayca fark edilebilir. Yaylı çalgılar denmesinin sebebi, enstrümandan çıkan ses titreşiminin, yayın enstrümana dokunması sonucunda elde ediliyor olmasıdır (Karolyi, 2011).

1.3.3.3. Tuşlu Çalgılar

Tuşlu çalgılar, geniş ses aralığına sahip, hem *akor*² hem de *solonun* aynı anda çalınabilmesine imkân veren teknik ve yapıya sahip çalgılardır. Bu özelliklerinden dolayı, bestecilerin ve aranjörlerin tercihleri genellikle tuşlu çalgılardır (Griffiths, 2010).

Tuşlu çalgılarının en eskileri ve en bilinenleri orglardır. Batı müziği tarihinde, kilise müziğiyle özdeşleşen orglar, tarihsel süreçte, çalışma tekniği ve yapısal olarak küçülmüş ve günümüzdeki görüntüsünü almıştır.

Günümüzde en çok bilinen tuşlu çalgılar; piyano, org, klavye (keyboard), akordeon ve melodikadır.

1.3.3.4. Üflemeli Çalgılar

Nefes kuvvetiyle harekete geçen mekanizma ile ses çıkartan müzik aletlerine üflemeli çalgılar denmektedir. En bilinen üflemeli çalgılar, *flüt*, *obua*, *trompet*, *saksofon*, *ney*, *yan flüt* ve *mızıkadır* (Griffiths, 2010).

Üflemeli çalgılar, nefesi kontrol edebilme becerisi ve nefes kuvvetini ayarlayabilme becerisine eş zamanlı olarak ince motor hareket kabiliyetleri gerektirir. İnce motor becerilerinin yeterli olduğu okul çağındaki çocuklar üflemeli çalgıları kolaylıkla çalabilirler (Atabek, 1995).

---

² **Akor:** Birlikte söylenen ya da çalınan üç veya daha fazla nota.

1.4.MÜZİK ENSTRÜMANI ÇALMANIN ÇOCUK GELİŞİMİNE ETKİLERİ

1.4.1.Müzik Enstrümanı Çalmanın Çocukların Fiziksel Gelişimlerine Etkileri

Şarkı söylemek yahut nefesli bir müzik aleti çalmak, nefes kontrolü ile iyi bir telaffuzu gerektirir. Müzik aleti çalabilmek, değişen derecede ince motor hareket kabiliyetine sahip olabilme sonucunu doğurur. Ritim eğitimi ile gelen hareket alışkanlığı, hareketlerdeki düzenliliği artırır (Gençel, 2006).

Müzik aleti çalan çocukların büyük ve küçük kas gelişimleri desteklenir. Enstrümanlar, çocukların psikomotor gelişimlerinde önemli rol alan koordinasyon, güç, tepki hızı gibi kavramların gelişimine yardımcı olmaktadır. Müzik aleti çalan çocukların, müzik aleti çalmayan çocuklara oranla psikomotor gelişim ve koordinasyon yetileri daha ilerlemektedir.(Şen,2006).

1.4.2.Müzik Enstrümanı Çalmanın Çocukların Bilişsel Gelişimine Etkileri

Müzik de tıpkı matematik ya da satranç gibi yüksek beyin fonksiyonlarını gerçekleştiren bir uğraştır ve tıpkı onlar gibi uzaysal zekanın temellerini atar. (Rauscher, Shaw, & Ky, 1995)

Müzik enstrümanı çalmak, çocukta konsantrasyonu sağlamanın en etkili yollarından birisidir. Enstrüman çalan çocuk, o esnada dikkatini enstrümanına yoğunlaştırma etüdü ile, istediği zaman dikkatini belli bir alanda yoğunlaştırabilme yeteneğini kazanır (Gençel, 2006).

Yapılan beyin görüntüleme çalışmaları, çocukların notaya göre çalınan müzik enstrümanı çalmaları anında, beyinde dikkati sürdürmeye yarayan frontal alanların daha belirgin olduğunu göstermektedir (Carter, 2013).

Erken çocukluk döneminde müzik enstrümanı çalma eğitimi alan çocuklar arasında yapılan bir çalışmada, vurmali çalgılar ve tuşlu çalgıları çalma eğitimi alan çocukların, matematik ve fen derslerinde gösterdikleri başarılar kıyaslanmış ve piyano çalma eğitimi alan çocukların bu iki dersten, davul çalan çocuklara göre daha başarılı olduğu görülmüştür (Rauscher, Shaw, & Katherine, 1995).

Müzik enstrümanı çalmanın, çocukların beynine ve davranışlarına olan etkileri hem kesitsel hem de boylamsal çalışmalarla incelenmektedir. Yapılan araştırmalar, müzik enstrümanı çalmanın, öğrencilerin kendilerini ifade etme yeteneklerini geliştirdiğini ve akademik performanslarını artırdığını göstermiştir. (Hallam, Price, & Katsarou, 2002; Şendurur & Barış, 2002; Wan & Schlaug, 2010)

Algı, dil ve okuryazarlık becerileri ile, müziğin, beyindeki işleme sürecinde aktif olan alanlar benzerlik göstermektedir. Müzik deneyiminin beyinde işlendiği alanlar, okumayı etkileyen dil becerileri ve dil algısını da etkiler. Müziği deneyimleme süreci, dilsel sesin, beyinde kodlandığı ilk alanı keskinleştirir (Hallam,2010).

Hallam, müzik eğitimi alan ve almayan çocuklar ile yaptığı çalışmalar sonucunda, 8 yaşındaki çocukların dil testlerinde,8 haftalık müzik enstrümanı eğitimi aldıktan sonra, kontrol grubuna kıyasla, daha iyi bilişsel performanslar gösterdiklerini gözlemlemiştir (Hallam, 2010).

Müzik enstrümanı çalmanın çocuklar üzerindeki yakın ve uzun vadeli etkilerinin incelendiği bir çalışmada, 9-11 yaşları arasında olan ve ortalama dört sene boyunca enstrüman dersi almış olan çocuklar ile bu süre içinde herhangi bir enstrüman çalmayan çocukların bilişsel yeteneklerini ve beyin işleyiş organizasyonlarının karşılaştırılması sonucunda; enstrüman çalan grubun; işitsel görevlerde, motor becerilerde, soyut akıl yürütme yeteneklerinde, matematiksel becerilerde ve sözel hafıza görevlerinde, çalmayan gruba göre daha iyi performans gösterdiği raporlanmıştır (Overy, Norton, Cronin, Winner, & Schlaug, 2005).

Yapılan beyin görüntüleme çalışmaları, okul dışında sistematik olarak müzik enstrümanı çalmanın, müzik eğitimi almayan ve müzik enstrümanı çalmayan çocukların bilişsel gelişiminde, enstrüman çalan çocukların aleyhinde farklılık yarattığını göstermiştir (Sachs, Kaplan, Sarkissian, & Habibi, 2017).

Çocuklar için müzik, günlük dilde anlatamadıkları ya da anlatmak istemedikleri tecrübe, duygu ve düşüncelerini aktarmayı seçtikleri bir araçtır. Bunun yanında müzik enstrümanı ile pratik yapan çocuk, sessiz olmayı, dikkatini yoğunlaştırmayı, sesleri tanımayı ve sesleri ayırt etmeyi öğrenir. Farklı zamanlarda dinlediği müzikleri hatırlar, dinlediği müziklerdeki tema ile neden-sonuç ilişkisi kurar, böylelikle çocuğun bilişsel ve sosyal gelişim süreçleri aynı anda gelişir (Şen, 2006).

1.4.3. Müzik Enstrümanı Çalmanın Çocukların Sosyal Gelişimine Etkileri

Müziğin okul çağındaki çocukların bilişsel performansları üzerinde pozitif bir etki yaptığı yapılan birçok çalışma ile ortaya çıkmıştır. Bilişsel gelişimin yanı sıra, çocuğun duygularını dışa vurmasında, akranları, öğretmenleri ve ailesiyle sözsüz iletişim kurma becerileri gibi sosyal becerilerinin gelişmesinde de müziğin büyük etkisi olduğu görülmektedir (Rauscher, Shaw, & Katherine, 1995; Gençel, 2006).

Müzik enstrümanı çalan çocuklar, günlük yaşamdan uzaklaşıp kendilerini ifade edebilecekleri geniş bir alan yaratırlar. Müzik enstrümanı çalmak, çocuğun hayal gücünü uyararak onu besler ve yaratıcılığını ortaya koymasına için çocuğa geniş bir alan sağlar (Sazak, Akgül Barış, Öztosun Çaydere, & Sevinç, 2014).

Çocukların sosyal uyum ve becerilerini geliştirmek için, iç ve dış ortamlardan gelen değişimleri algılamaları gerekmektedir. Bir müzik enstrümanı çalmak, çocuğun sinir hücrelerini eğiterek algısal gelişmelere pozitif katkı sağlar (Rauscher, Shaw, & Ky, 1995).

3.ve 4. Sınıf öğrencileri ile yapılan bir çalışmada, 10 ay boyunca müzik dersi çalan deney grubunun, müzik dersi almayan kontrol grubuna oranla, sosyal becerilerinin çok daha fazla olduğu gözlenmiştir (Schellenberg, 2011)

Sosyo-ekonomik statünün düşük olduğu kesimlerde, stres seviyesi yüksek ve genellikle kronik seyretmektedir. Yüksek stres seviyesi ise, kişinin sağlık durumunu olumsuz etkiler (Aamodt & Wang, 2018).

Sosyo-ekonomik durumu kötü olan ailelerde yaşayan çocuklarda kronik endişe ve güvensizlik hissi oluşmaktadır. Çocuğun içinde bulunduğu arkadaş çevresiyle arasında büyük sosyo-ekonomik farklar var ise, çocuk kendisini o ortama ait etmekte güçlük çekebilir ve bu da çocuğun o sosyal ortama uyum sağlama zorluğu çekmesine neden olabilmektedir (Yavuzer,1985).

Okul çağındaki çocuklar, ekonomik ve sosyal imkânlardaki yetersizlikler sebebiyle kaygı içinde olabilirler. Bu yaşta başlayan kaygı düzeyi, ileriki yaşlarda belirginleşen, sosyal uyum bozukluklarına sebebiyet verebilir. Bu uyum problemleri de çocukların, ileriki dönemlerde, uyuşturucu kullanmaya, anti sosyal davranışlar sergileyen kişiler olmalarına, kişilik veya davranış bozukluklarına yol açan büyük bir etken olarak görülmektedir.

Bir müzik enstrümanı çalıyor olmak, çocukta başarı hissine yol açabilmektedir. Aynı zamanda, benlik saygısındaki artışa, kendine güven artışında, öz-disiplin geliştirmede, zor öğrenen bir çocuk için tecrübe edilen hayal kırıklığının kalıcı olmamasına, kendini ifade edebilmedeki artışa yol açabilir. Bütün bu artışlar, çocukta *öğrenme motivasyonunu* artırmaktadır (Hallam, 2010).

Ekonomik düzeyi düşük seviyede olan çocukların gittiği okullarda yapılan çalışmalar neticesinde, çocukların müzikal enstrümanı öğrenme deneyimden sonra, benlik saygılarında artış, iyimserlik, mutluluk düzeyleri ve azim seviyelerinde belirgin düzeyde artışlar olduğu görülmüştür (Devroop, 2012).

Düşük gelirli ailelerin ilkokul çağındaki çocukları ile yapılan çalışmalar sonucunda, on altı haftalık müzikal eğitime tabi tutulan öğrencilerin, *kendini ifade etme, kendine yetebildik ve sosyal becerilerinde* önemli bir artış olduğu gözlenmiştir (Yun & Kim, 2013).

Müzik enstrümanı çalan çocuk, enerjisini olumlu yollarla dışa yansıtır, sesleri keşfeder ve çalgı çalma becerisi kazanır. Bu da çocuğun başarı ve güven duygusunu pekiştirerek sosyal iletişim becerilerini geliştirmektedir (Şen, 2006).

1.5. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırma ile, müzik enstrümanı çalan ve çalmayan ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin sosyal uyum ve beceri düzeylerinin, ‘öğretmen tercihli sosyal davranış’, ‘akran tercihli sosyal davranış’ ve ‘okula uyum sosyal davranış’ alt ölçeklerinden oluşan, Walker-McConnel sosyal yeterlik ve okula uyum ölçeği ilköğretim versiyonu kullanılarak elde edilen puanların iki grup arasında karşılaştırılması ile, müzik enstrümanı çalmanın okul çağındaki çocukların, sosyal uyum düzeyleri üzerinde fark yaratıp yaratmadığının ortaya konulmasını amaçlamaktadır.

1.6. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu araştırma, ilkokul 3.sınıfa giden müzik enstrümanı çalan ve çalmayan öğrencilerin sosyal uyum ve beceri düzeylerini inceleyerek her iki grubun sosyal davranış puanları arasında anlamlı ölçüde farklılaşma olup olmadığının saptanması sonucu müzik enstrümanı çalmanın, ilkokul çağındaki öğrencilerin sosyal davranış ve beceri gelişimlerine destek olması ve sonraki yıllarında karşılaşılabilecekleri toplumsal uyum ve sosyal beceri problemlerine önlem teşkil edebilecek etkilere sahip olması açısından önem taşımaktadır.

Sosyal becerileri gelişen çocuklar, çevreye karşı olumlu davranışlar sergilerler ve çevreleriyle olumlu sosyal etkileşimler içinde kalabilirler (La Greca, 1993). Ancak tersi durumda, sosyal beceri gelişimini tamamlayamayan çocuklarda sosyal uyum bozuklukları söz konusudur. Bu çocuklar genelde daha düşük akademik başarı sergilerler, kendilerini ifade ederken zorlanırlar (Parker & Asher, 1987), kişiler arası ilişkileri problemlidir ve saldırganca davranışlar sergilemeye daha yatkındırlar.

Sosyal uyum ve beceri düzeylerinin düşük olması durumunda çocukların yaşadığı genel problemler; ilişki kurma zorlukları, kendini ifade etmede yetersizlik, kendine güven azlığı ve bunun gibi sebeplerden kaynaklanan saldırganca ve içinde bulunduğu sosyal gruba uygun olmayan davranışlardır ve *riskli davranışlar* olarak adlandırılırlar.

Çocukluk döneminde gözlenen riskli davranışların yetişkinlik hayatında kalıcı olmaması için, orta ve geç çocukluk dönemi içinde fark edilip sosyal beceriler geliştirilerek sosyal uyumun sağlanması gerekir. Çocukluk döneminde sanat ve özellikle müzik eğitimleri alan çocukların sosyal uyum ve beceri düzeylerinin arttığı ve riskli davranışlarının ortadan kalktığı gözlenmiştir (Fitzpatrick, 2006).

Müziğin tedavi edici etkileri ve tedavi alanları hakkında yapılan çalışmalar çok olmasına karşın, müzik enstrümanı çalmanın, çocukluk yıllarındaki sosyal uyum ve beceriler üzerindeki etkisinin saptanması, yetişkinlik yaşantısında çocukların karşılaşılabilecekleri uyum ve davranış problemlerini önlem teşkil edip etmediğinin incelendiği çalışmaların sayısı sınırlıdır. Bu çalışmanın, müzik enstrümanı eğitimine katkı sağlayacağı ve bu türdeki çalışmalara ışık tutabileceği düşünülmektedir.

1.7. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Çalışmanın problem cümlesi “Müzik enstrümanı çalan ve çalmayan ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin sosyal uyum ve beceri düzeyleri arasında fark var mıdır, varsa farklılık düzeyleri nelerdir?” üzerine kurulmuştur. Araştırma yaparken oluşan alt problemler ise aşağıda sıralanmıştır:

- Müzik enstrümanı çalan ve çalmayan ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin ‘sosyal uyum ve beceri’ düzey ortalamalarında anlamlı bir fark var mıdır?
- Müzik enstrümanı çalan ve çalmayan ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin ‘öğretmen tercihli sosyal davranış’ düzey ortalamalarında anlamlı bir fark var mıdır?
- Müzik enstrümanı çalan ve çalmayan ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin ‘akran tercihli sosyal davranış’ düzey ortalamalarında anlamlı bir fark var mıdır?
- Müzik enstrümanı çalan ve çalmayan ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin ‘okula uyum sosyal davranışı’ düzey ortalamalarında anlamlı bir fark var mıdır?
- İlkokul 3.sınıfa giden müzik enstrümanı çalan ve çalmayan kız öğrencilerin ‘öğretmen tercihli sosyal davranış’, ‘akran tercihli sosyal davranış’ okula uyum davranışı’ puan ortalamalarında ve bu alt ölçekler toplamının oluşturduğu ‘sosyal uyum ve beceri’ düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- İlkokul 3.sınıfa giden müzik enstrümanı çalan ve çalmayan erkek öğrencilerin ‘öğretmen tercihli sosyal davranış’, ‘akran tercihli sosyal davranış’, ‘okula uyum sosyal davranışı’ puan ortalamaları ve bu alt ölçekler toplamının oluşturduğu ‘sosyal uyum ve beceri’ düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.8. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Çalışmanın sınırlılıkları şu şekildedir:

- Araştırmada, öğrencilerle ilgili genel bilgiler, öğrenci ailelerinin doldurduğu ‘Genel Bilgi Formu’ ve ‘Çocuklar için Kısa Mizaç Ölçeği’ formlarından elde edilen verilerle sınırlıdır.

- Araştırmada, çocukların sosyal uyum ve beceri düzeyleri ile ilgili veriler, en az altı aydır öğrencileri gözlemleyen sınıf  ğretmenlerinin doldurduğu ‘Walker-McConnel Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum  lçeği’ ve alt  lcek puanları ile sınırlıdır.
- Araştırmada verilen kuramsal bilgi ve araştırmalar, araştırmacının ulaşabildiği literatür ile sınırlıdır.
- Araştırmanın  rneklemi, İstanbul 3.Selim İlköğretim Okulu 2018-2019 eğitim  ğretim yılının II. yarısında öğrenim gören  c nc  sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.

1.10. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

Bu araştırmada;

- Öğretmenlere verilen ‘Walker-McConnel Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum  lçeği’ ve  lçeği oluşturan alt  lceklerin, öğrencilerin sosyal uyum ve beceri düzeylerini  llemek için yeterli olduğu kabul edilmiştir.
- Öğrencilerin ailelerine verilen ‘Çocuklar için Kısa Mizaç  lçeği’nin, çocuğun mizaç boyutlarını  llemek için yeterli olduğu kabul edilmiştir.
- Örneklem grubundaki öğrencilerin ailelerinin ve en az 6 ay boyunca kendilerini gözlemleyen  ğretmenlerinin, sorulara objektif cevaplar verdikleri ve verilen cevapların gerçeği yansıttığı kabul edilmiştir.
- Çalışmada seçilen örneklemin, belirli sınırlılıklar çerçevesinde çalışma evrenini temsil ettiği kabulünden hareket edilmiştir.

2.YÖNTEM

2.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırma, müzik enstrümanı çalan ve çalmayan ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin sosyal uyum ve beceri özelliklerinin incelenmesini amaçlayan betimsel bir çalışmadır. Araştırmada model olarak “tarama modeli” kullanılmıştır.

Tarama Modeli, var olan durumu aynen resmetmeyi esas alan bir araştırma yöntemidir (Karasar, 2011).

Bu yöntemle, ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin sosyal uyum ve beceri düzeyleri, “cinsiyet”, “müzik enstrümanı çalma/çalmama”, “kardeş sayısı”, “anne eğitim durumu”, “baba eğitim durumu”, “çocuğun birlikte yaşadığı kişi/kişiler”, “ailenin ortalama geliri” değişkenleri açısından karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

2.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Bu araştırmanın genel evrenini, Türkiye’de bulunan ilkokul 3.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Çalışma evrenini ise random(rastgele) seçilmiş ilkokul 3.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Bu yöntemle, İstanbul III. Selim İlkokulu’nda araştırma sürdürülmüştür.

Araştırma örneklemini, Üsküdar 3.Selim İlkokulu *İstanbul*; İlkokul 3. Sınıf öğrencilerden müzik enstrümanı çalan 21 ve müzik enstrümanı çalmayan 21 öğrenci olmak üzere 42 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmayı kabul eden ailelerin bir kısmında, çocuklar, daha önce bir psikiyatrik tanı almış olmaları nedeni ile, bir ilaç kullanıyor olmaları nedeni ile, ya da kronik sağlık sorunları bulunmaları nedeni ile araştırma dışında bırakılmışlardır.

Çeşitli nedenlerden dolayı, 30 'a yakın çocuğun araştırma dışında bırakılması ile örneklem grubu son olarak 42 çocuktan oluşmaktadır.

Araştırma örnekleminde bulunan ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin, cinsiyetleri, kardeş sayıları, annelerinin eğitim düzeyleri, babalarının eğitim düzeyleri, ailelerinin aylık ortalama gelir düzeyleri ve müzik enstrümanı çalıp çalmama sayıları ve yüzdeleri Tablo 1, Tablo 2, Tablo 3, Tablo 4, Tablo 5 ve Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 1. İlkokul 3.Sınıfa Giden Öğrencilerin Cinsiyetlere Göre Dağılımları

Cinsiyet	N	%
Kız	22	52,4
Erkek	20	47,6
Toplam	42	100

Tablo 1'de, ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin cinsiyet durumlarına göre dağılımı verilmiştir. Grubun %52,4'ü kız, %47,6'sı erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Çalışmanın örneklemini oluşturan kız ve erkek öğrencilerin dağılımları birbirine çok yakındır.

Tablo 2. İlkokul 3.Sınıf Öğrencilerinin Kardeş Sayısına Göre Dağılımları

Kardeş Sayısı	N	%
Tek çocuk	8	19
Tek kardeş	29	69
İki kardeş ve üstü	5	11,9
Toplam	42	100

Tablo 2'de, ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin kardeş sayılarına göre dağılımı verilmiştir. Grubun %19'unun kardeşi olmadığı, %69'unun tek kardeşi olduğunu ve %11,9'unun ise iki kardeş ve üstüne sahip olduğu görülmektedir. Bu bulgulara göre, çalışmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin çoğunun iki kardeş olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3. İlkokul 3.Sınıf Öğrencilerinin Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları

Anne Eğitim Durumu	N	%
İlköğretim	6	14,3
Lise	12	28,6
Üniversite ve üstü	24	57,1
Toplam	42	100

Tablo 3 'te, çalışmanın örneklemini oluşturan ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin annelerinin eğitim durumlarına göre dağılımı gösterilmektedir. Annelerin %14,3'ünün ilköğretim mezunu, %28,6'sının lise mezunu ve %57,1'inin ise üniversite veya üstü mezuniyet derecesinin olduğu görülmektedir. Bu bulgulara göre, çalışmanın örneklemindeki öğrencilerin annelerinin yarısından fazlası üniversite veya üstü bir eğitim kurumundan mezundur.

Tablo 4. İlkokul 3.Sınıf Öğrencilerinin Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları

Baba Eğitim Durumu	N	%
İlköğretim	3	14,3
Lise	16	28,6
Üniversite ve üstü	23	57,1
Toplam	42	100

Tablo 4'te, çalışmanın örneklemini oluşturan ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin babalarının eğitim durumlarına göre dağılımları verilmiştir. Bu verilere göre, öğrencilerin babalarının %7,1'i ilköğretim mezunu, %38,1'i lise mezunu ve %54,8'i üniversite mezunudur. Bu dağılıma göre, çalışmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin babalarının yarısından fazlasının üniversite veya üstü bir kurumdan mezun olduğu görülmektedir.

Tablo 5. İlkokul 3.Sınıf Öğrencilerinin Aile Aylık Gelir Düzeylerine Göre Dağılımları

Aile Aylık Gelir Düzeyi	N	%
≤2500 TL (Düşük Düzey)	5	11,9
2501-5000 TL (Orta Düzey)	15	35,7
≥5001 TL (Yüksek Düzey)	13	31
Toplam	33	78,6

Tablo 5'te, çalışmanın örneklemini oluşturan ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin ailelerinin aylık gelir dağılımlarına göre yüzdeleri verilmiştir. Gelir dağılımı sorusuna ailelerin %21,4'ü cevap vermemiştir. Verilen cevaplara göre, ailelerin %35,7'sinin 'orta düzey' gelir seviyesinde oldukları görülmektedir.

Tablo 6. İlkokul 3.Sınıf Öğrencilerinin Müzik Enstrümanı Çalma ve Çalmama Durumlarına Göre Dağılımları

Müzik Enstrümanı	N	%
Çalıyor	21	50
Çalmıyor	21	50
Toplam	42	100

Tablo 6'da öğrencilerin müzik enstrümanı çalma ve çalmama durumlarına göre dağılım yüzdeleri verilmiştir. Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin %50'si müzik enstrümanı çalmakta, %50'si müzik enstrümanı çalmamaktadır. Çalışmanın örnekleminde, enstrüman çalan ve enstrüman çalmayan ilkokul 3.sınıf öğrencileri eşit olarak dağılmaktadır.

2.3. ARAŞTIRMANIN VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ

Araştırmanın dayanacağı temel gerçekleri saptamak ve konu ile ilgili yerli-yabancı kaynaklardaki görüşleri derlemek için, ulusal ve uluslararası basılı ve çevrimiçi yayınlara ulaşılarak “belgesel tarama tekniği” kullanılmıştır.

Öğrencilerin sosyal uyum ve beceri düzeylerini ölçmek için ise, Dr. Aslı Uz Baş tarafından Türkçeleştirilen ve ilköğretime uyarlanan “Walker-McConnell Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği” kullanılmıştır (Ek1).

Öğrencilerin mizaç özelliklerini ölçmek için ise; Yagmurlu ve Sanson tarafından Türkçeye uyarlanan “Çocuklar için kısa mizaç ölçeği” kullanılmıştır (Ek2).

2.3.1. Genel Bilgi Formu

Bu formda yer alan sorular, araştırmacı tarafından, benzer çalışmaların gözden geçirilmesi ile, farklı değişkenlerin sonuçlarda yaratabileceği olası farkları düşünerek, bu değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koyabilmek için tasarlanmıştır.

Hazırlanan genel bilgi formunda; ‘çocuğun yaşı’, ‘sınıfı’, ‘cinsiyeti’, ‘müzik enstrümanı çalıp çalmama durumu’, ‘çalıyor ise’, ‘enstrüman çalma süresi’ ve ‘çaldığı enstrümanın niteliği’ ile ilgili bilgiler yer almış; çocuğun ‘kiminle yaşadığı’, var ise ‘kardeş sayısı’, ‘anne ve babanın yaşları’, ‘anne ve babanın eğitim durumları’ ve ‘ailenin aylık ortalama gelir düzeyi’ sorularına yer verilmiştir.

Bunun yanı sıra, örneklem grubunun çalışmadan dışlanma kriterleri de sağlıklı bir çalışma yapılabilmesi amacı ile genel bilgi formuna eklenmiştir. Bu kriterlerde, çocuğun; herhangi psikiyatrik tanıya sahip olma durumu, herhangi bir kalıcı sağlık sorununa sahip olması durumuna ait sorular genel bilgi formuna araştırmacı tarafından eklenmiştir.

Hazırlanan genel bilgi formundaki değişkenler incelenerek, çocuğa ve aileye ilişkin daha fazla bilgi sahibi olmak ve sosyo-demografik değişkenlerin de yaratabileceği olası farkları araştırmak amaçlanmıştır.

2.3.2. Çocukluklar İçin Kısa Mizaç Ölçeği

Çocukların mizaç özelliklerinin değerlendirilmesi için,” Çocuklar için Kısa Mizaç Ölçeği (The Short Temperament Scale for Children)” kullanılmıştır. Bu ölçek, 30 maddeden oluşan ve alt ölçeklerinde, çocuğun, ‘tepkisellik’, ‘sebatkarlık’, ‘ritmiklik’ ve ‘sıcakkanlılık’ mizaç özelliklerini incelemektedir.

Ölçeğin alt boyutlarından alınan yüksek puanlar sırasıyla, çocuğun yüksek tepkisellik, yüksek sebatkarlık, yüksek ritmiklik ve düşük sıcakkanlılık özelliklerine işaret etmektedir (Yağmurlu B. S., 2005).

Her maddeye altılı ölçek (1 = hemen hiç, 2 = sık değil, 3 = değişken, genelde olmaz, 4 = değişken, genelde olur, 5 = sık sık, 6 =hemen her zaman) üzerinden cevap verilmektedir. Ölçeğin özgün formundan alınabilecek en yüksek puan 180’dir.

Çocuklar için Kısa Mizaç Ölçeğinin Türkçe versiyonu, çeviri-geri çeviri yolu ile Yağmurlu ve Şanson (2009) tarafından hazırlanmıştır ve Avustralya’da yaşayan 58 Türk çocuğun annelerine uygulanmıştır. Bu çalışmada, ölçeğin Türkçe versiyonunun iç tutarlık puanları sıcakkanlılık için .80, tepkisellik için .77, sebatkarlık için .76 ve ritmiklik için .48 olarak bulunmuştur (Yağmurlu B. A., 2009).

Yağmurlu ve Altan’ın (2010) çalışmasında Çocuklar için Kısa Mizaç Ölçeği, yaşları 46 ile 70 ay arasında değişen Türk çocukların annelerine ($N = 145$) verilmiştir. Örneklem grubu, İstanbul’da orta-üst sosyo-ekonomik düzey ailelere hizmet veren gündüz bakım evlerinden seçilmiştir. Ölçek güvenirliğinin, sıcakkanlılık için .75, tepkisellik için .69, sebatkarlık için .75 ve ritmiklik için .63 değerleri ile kabul edilir sınırlar içinde olduğu ortaya konmuştur (Yağmurlu, 2010).

2.3.3. Walker-McConnell Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği İlköğretim Versiyonu (WMC-SYOUO)

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan *Walker-McConnell Sosyal Yeterlik ve Okul Uyum Ölçeği İlköğretim Versiyonu (WCO- SYOUÖ)*, genel olarak bireylerin sosyal yeterlilik olarak tanımlanan iki uyum alanını ölçecek şekilde hazırlanmıştır. Bu alanlar; uyuma yönelik sosyal davranış ve kişilerarası sosyal yeterlilik olarak ikiye ayrılmaktadır.

İlk öğretim düzeyindeki öğrencilere uygulanan bu ölçek ise; üç ana başlık altında toplanmıştır. Bunlar; akran ilişkilerine duyarlılık, empati, işbirliği, kendini kontrol edebilme gibi davranışların puanlandığı, *öğretmen tercihli sosyal davranış* (alt ölçek 1); serbest oyun zamanlarındaki akran dinamiklerini ve çocuğun sosyal ilişkilerini yöneten davranış biçimlerinin saptanması amacıyla yine öğretmen tarafından puanlandırılan *akran tercihli sosyal davranış* (alt ölçek 2) ve çocukların öğretmen tarafından eğitim ortamında göstermeleri gereken beklenen davranışları puanlayan *okula uyum davranışı* (alt ölçek 3) alt ölçekleridir (Aysan& Uz Baş, 2004).

WCO-SYOUÖ, öğrencileri en az 6 aydır beri gözlemlemekte olan sınıf öğretmenleri tarafından doldurulan 5 dereceli, 43 maddelik likert tipi bir ölçektir. Bu 43 maddenin her birisi, öğretmenler tarafından 1-5 arasında (hiç uygun değil- çok uygun), uyumluluk derecesi soldan sağa doğru artmak yoluyla puanlanmaktadır. Bu puanlamanın sonucunda ise, her alt ölçek puanları toplanarak, toplam ölçek puanın elde edilmektedir. Ölçeğin uygulanması, her bir öğrenci için 5 ile 10 dakika almaktadır(Aysan&Uz Baş,2004).

2.4.İŞLEM

Bu araştırma, herhangi bir psikiyatrik tanıya sahip olmayan , kronik bir sağlık sorunu bulunmayan ve sürekli olarak bir ilaç kullanmayan 9 yaşındaki ilköğretim 3.sınıfa devam etmekte olan çocukları kapsamaktadır.

9 yaş grubundaki çocuklar için hazırlanan ölçeklerden, “Genel Bilgi Formu” ile “Çocuklar İçin Kısa Mizaç Ölçeği”, çocukların ailelerine doldurtulmuş ; ‘Walker Mc- Connel Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği İlköğretim Versiyonu(WCO-SYOU)’ ise çocukları en az altı aydır gözlemlemekte olan sınıf öğretmenlerine doldurtulmuştur.

Araştırmanın veri toplama aşamasını yürütmek üzere; Anadolu Yakası’ndaki, seçmeli müzik eğitimi derslerinde içerik olarak müzik enstrümanı çalmayı da öğreten ilk öğretim okulları ile bağlantı kurulmuştur. Okulların ilgili birimleri ile çalışma için iş birliği adına gerekli onaylar alınmıştır.

Araştırmanın, etik kurallara uygun ve bu kurallar gözetilerek tasarlanmış olduğuna ve yine; etik kurallar gözetilerek yapılacağına ilişkin bilgiler, araştırmanın yürütüleceği merkezlere, bu merkezdeki öğretmenlere, yetkililere ve çocukların ailelerine, araştırmanın önemi ve araştırmanın amacını da kapsayan bilgiler dahilinde aktarılmıştır.

Bunun yanı sıra, bu bilgileri içeren ‘*Onam Formu*’ da çalışmanın yapıldığı eğitim kurumlarındaki çocukların ailelerine, öğretmenlere ve yetkili kişilere okunmuş veya okutturulmuştur. Bu şekilde, ailelerin çalışma ile ilgili onayları alınmıştır.

Ailelere, öğretmenlere ve yetkililere, araştırma ile ilgili gerekli sözel bilginin verilmesinin yanı sıra; tüm bu bilgileri daha ayrıntılı bir şekilde içeren araştırma ile ilgili bilgilendirme formu ve onam formları verilmiştir. Formları okuduktan sonra, akıllarına takılan herhangi bir kısım hakkında ailelerden ve öğretmenlerden; geri bildirimde bulunmaları istenmiştir.

Hem sözel hem de yazılı olarak çocukların ailelerinden onay alınmasından ve ailelere verilen genel bilgi formu ve “Çocuklar İçin Kısa Mizaç Ölçeğinin” doldurulmasından sonra, çocukların eğitim aldıkları merkezlerde, araştırma kapsamındaki ölçekler, çocukları en az 6 aydır gözlemlemekte olan sınıf öğretmenlerine dağıtılmıştır.

Araştırmanın veri toplama aşaması, Mart-Mayıs 2019 tarihleri arasında, araştırmacının kendisi tarafından yürütülmüştür.

Ailelere verilen bilgilendirme dosyasının içeriğini; “Genel Bilgi Formu”, “Çalışmaya Dair Onam Formu”, “İyi Klinik Uygulamalar Taahhünamesi” ve çalışmada kullanılan ölçekler oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılan ölçekler; Ek’te yer almaktadır.

2.5.VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmanın ilk aşamasında ‘Genel Bilgi Formu’, ‘Çocuklar İçin Kısa Mizaç Ölçeği’, ve ‘Walker Mc-Connel Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği (WMC-SYOUO)’ toplamı ve alt ölçeklerinden elde edilen bilgiler değerlendirilmeden önce, toplanan ölçeklerde eksik doldurma, yanlış doldurma veya fazla doldurma olup olmadığına bakılmıştır.

‘Genel Bilgi Formu’ içinde yer alan, ‘cinsiyet’, ‘müzik enstrümanı çalıp çalmama durumu’, ‘kardeş sayısı’, ‘anne yaşı’, ‘anne eğitim durumu’, ‘baba yaşı’ ve ‘babanın eğitim durumu’ değişkenleri numaralandırarak bilgisayara işlenmiştir.

‘Çocuklar İçin Kısa Mizaç Ölçeği’ ile elde edilen veriler ölçeğin hesaplanma yöntemiyle maddeler bazında puanlanarak, mizaç türleri bilgisayara girilmiştir.

Walker-McConnel Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeğinden elde edilen puanlar da alt ölçekler bazında doğru hesaplanarak bilgisayara girilmiştir.

İstatistiksel analizler IBM/SPSS Statistics programı ile değerlendirilmiştir. Araştırmanın bağımlı değişkenlerini ‘İlköğretim 3.sınıfa giden öğrencilerin sosyal uyum ve beceri düzeyleri’ oluşturmaktadır.

Çalışmanın bağımsız değişkenleri ise, ilköğretim 3.sınıfa giden öğrencilerin cinsiyetleri, müzik enstrümanı çalıp çalmama durumları, kardeş sayıları, annelerinin yaşı, babalarının yaşı, anne eğitim durumları ve baba eğitim durumlarıdır.

Araştırmada yapılan analizler, bağımsız değişkenlerin, bağımlı değişken üzerinde etkili olup olmadığını; eğer etkiliyse hangi kategorilerin ne derece etkili olduğunu ortaya koyan bir modelle yapılmıştır. İki kategorili değişkenler olarak kabul edilen cinsiyet ve enstrüman çalıp çalmama durumlarının öğrencilerin sosyal uyum ve beceri düzeyleri üzerindeki etkilerine bakılırken, 'bağımsız t-testi' ; ikiden fazla kategorili değişkenler olan, kardeş sayısı, annenin yaşı, babanın yaşı, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve ailenin aylık ortalama gelir düzeyi bağımsız değişkenlerinin, ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin sosyal uyum ve beceri düzeylerinde etkili olup olmadığını anlamak için 'tek yönlü varyans analizi' yapılarak, anlamlı farkta hangi kategorilerin etkili olduğuna bakmak üzere 'Tukey' testi yapılmıştır.

Bahsedilen analizler yapılmadan önce, verilerin homojen dağılıp dağılmadığına bakılmış ve verilerin 'Levene eşit varyans analizinde' eşit dağıldığı görülmüştür.

Yapılan testler sonunda çıkan değerlerin, $p < 0,05$ için istatistiksel olarak anlamlı bir farka işaret ettiği, $p > 0,05$ için ise sonuçlar arasında istatistiksel bir fark olmadığı yorumu kabul edilmiştir.

3.BULGULAR

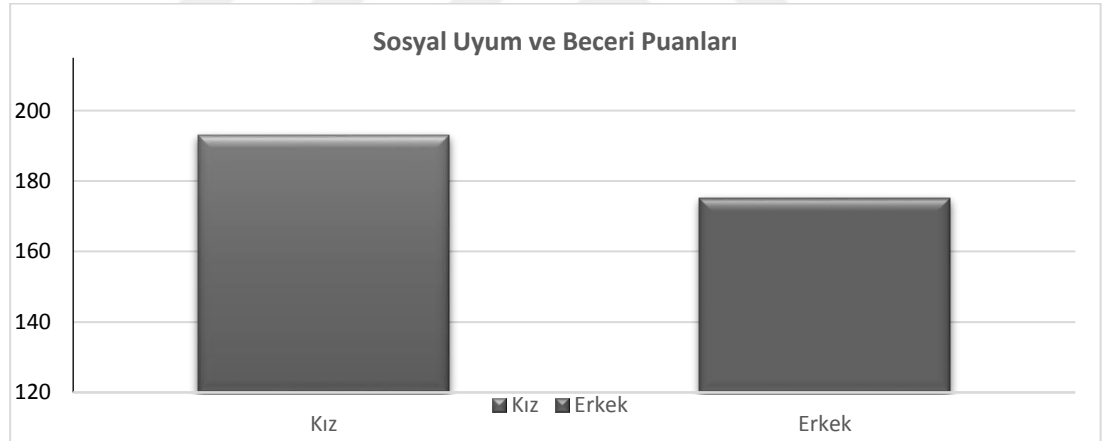
3.1.ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen verilerin çözümlenmesiyle elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bulgular, tablolar ve grafikler halinde sunulmuştur.

Tablo 7. İlkokul 3.Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Uyum ve Beceri Düzeyleri Ortalamalarının Cinsiyetler Arası Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t	dF	p
Kız	22	192,94	23,094	1,967	33,047	0,005
Erkek	20	175,15	33,9710			

Şekil 1. İlkokul 3.Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Uyum ve Beceri Düzeyleri Ortalamalarının Cinsiyetler Arası Karşılaştırılmasına İlişkin Grafik

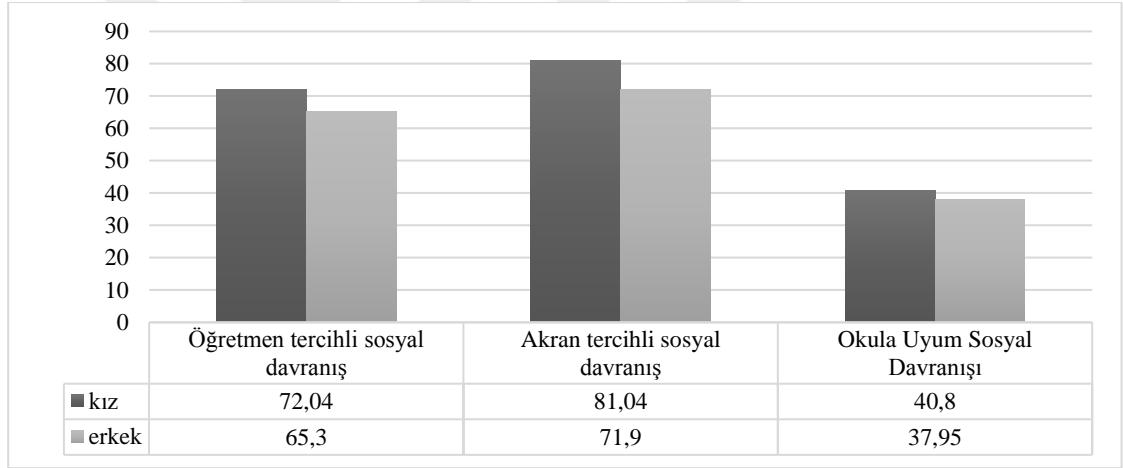

İlkokul 3.sınıfa giden öğrencilerin, sosyal uyum ve beceri düzeylerini cinsiyet değişkenine göre karşılaştırmak amacıyla yapılan t-testi sonucu Tablo 7’de verilmiştir., Elde edilen sonuçlara göre, ilkokul 3. Sınıfa giden öğrencilerin cinsiyetleri, sosyal uyum ve beceri düzeyleri üzerinde anlamlı bir farka yol açmamaktadır. ($p=0,058>0,05$).

Tablo 8. İlkokul 3.Sınıf Öğrencilerinin Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış, Akran Tercihli Sosyal Davranış ve Okula Uyum Sosyal Davranış Puan Ortalamalarının Cinsiyetler Arası Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	p	
Öğretmen tercihli sosyal Davranış	Kız	22	71,04	9,09	0,89
	Erkek	20	65,30	11,78	
Akran tercihli sosyal davranış	Kız	22	81,04	8,82	0,034
	Erkek	20	71,9	16,32	
Okula uyum sosyal davranışı	Kız	22	40,86	7,46	0,217
	Erkek	20	37,95	7,55	

Şekil 2. İlkokul 3.Sınıf Öğrencilerinin Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış, Akran Tercihli Sosyal Davranış ve Okula Uyum Sosyal Davranış Puan Ortalamalarının Cinsiyetler Arası Karşılaştırılmasına İlişkin Grafik

İlkokul 3.sınıfa giden öğrencilerin, ‘öğretmen tercihli sosyal davranış’, ‘akran tercihli sosyal davranış’ ve ‘okula uyum davranışı’ alt ölçek puanları yapılan t-testi sonuçları Tablo 8’de verilmiştir. Cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırıldığında; ‘öğretmen tercihli sosyal davranış’ düzeylerinin, kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark göstermediği ($p=0,89>0,05$), ‘okula uyum sosyal davranışı’ düzeylerinin de kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark göstermediği ($p=0,217>0,05$); ancak, ‘akran tercihli sosyal davranış’ düzeylerinin kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark gösterdiği bulunmuştur ($t_{0,05:28,617} = ,034$).

Elde edilen bulgulara göre, kız öğrencilerin ‘akran tercihli sosyal davranış’ puan ortalamaları ($\bar{x}=81,0456$), erkek öğrencilerin ‘akran tercihli sosyal davranış’ puanlarının ortalamasından ($\bar{x}=71,90$) istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha yüksektir.

WMC-SYOUO İlköğretim Versiyonuna göre, öğrencilerin ‘akran tercihli sosyal davranış’ puanlarının yüksek olması, teneffüs zamanlarında, ders etkinlikleri ve eğitsel etkinlikler dışında akranları ile geçirdikleri zaman dilimlerindeki olumlu sosyal davranış ve etkileşimlere işaret etmektedir.

Tablo 9. İlkokul 3.Sınıf Öğrencilerinin Öğretmen Tercihli, Akran Tercihli Sosyal Davranış, Okula Uyum Sosyal Davranışı ve Alt Ölçek Toplamları Olan Sosyal Uyum ve Beceri Düzeyleri Ortalamalarının Kardeş Sayılarına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Kardeş Sayısı		N	Ortalama	Standart Sapma	p
Öğretmen tercihli sosyal davranış	Tek çocuk	8	65,75	14,89	0,140
	Tek kardeş	29	70,65	8,17	
	İki ve üstü	5	58,80	12,98	
Akran tercihli sosyal davranış	Tek çocuk	8	76,84	15,24	0,054
	Tek kardeş	29	78,31	11,57	
	İki ve üstü	5	67	20,33	
Okula uyum sosyal davranışı	Tek çocuk	8	38,12	9,28	0,233
	Tek kardeş	29	40,51	7,03	
	İki ve üstü	5	35,60	7,63	
Alt ölçekler toplam puanı	Tek çocuk	8	180,75	39,00	0,355
	Tek kardeş	29	189,48	24,91	
	İki ve üstü	5	161,4	35,06	

İlkokul 3.sınıfa giden öğrencilerin, kardeş sayıları ile, öğretmen tercihli sosyal davranış puanları($p=0,140>0,05$), akran tercihli sosyal davranış puanları($p=0,054>0,05$), okula uyum sosyal davranışı puanları($p=0,233>0,05$) ve bunların toplamı olan Walker-McConnel Sosyal yeterlik ve okula uyum ölçeği puanları, tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmış ve Tablo 9’da gösterilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre, ilkokul 3.sınıfa giden öğrencilerin kardeş sayısı, öğrencilerin öğretmen tercihli sosyal davranışlarında, akran tercihli sosyal davranışlarında, okula uyum sosyal davranışı puanlarında ve bunların toplamından oluşan Walker-McConnel Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Düzeyleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farka sebep olmamaktadır($p=,355>0,05$).

Tablo 10. İlkokul 3.Sınıf Öğrencilerinin Öğretmen Tercihli, Akran Tercihli Sosyal Davranış, Okula Uyum Sosyal Davranışı ve Alt Ölçek Toplamları Olan Sosyal Uyum ve Beceri Düzeyleri Ortalamalarının Anne Eğitim Durumlarına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.

Anne Eğitim Durumu		N	Ortalama	Standart Sapma	p
Öğretmen tercihli sosyal davranış	İlköğretim	6	65,83	6,73	0,686
	Lise	12	67,08	10,17	
	Üniversite	24	69,54	11,99	
Akran tercihli sosyal davranış	İlköğretim	6	75,83	7,60	0,986
	Lise	12	76,66	8,62	
	Üniversite	24	76,91	16,76	
Okula uyum sosyal davranışı	İlköğretim	6	38,66	5,08	0,702
	Lise	12	38,16	9,26	
	Üniversite	24	40,33	7,31	
Alt ölçekler toplam puanı	İlköğretim	6	180,33	18,21	0,846
	Lise	12	181,91	24,90	
	Üniversite	24	196,79	34,67	

İlkokul 3.sınıfa giden öğrencilerin, anne eğitim durumları ile, öğretmen tercihli sosyal davranış puanları($p=,686>0,05$), ‘akran tercihli sosyal davranış’ puanları($p=,986>0,05$), okula uyum sosyal davranışı puanları ($p=,702>0,05$) ve bu alt ölçeklerin toplamı olan Walker-McConnel Sosyal yeterlik ve okula uyum ölçeği puanları varyans analizi ile karşılaştırılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10’daki sonuçlara göre, annenin eğitim düzeyi, ilkokul 3.sınıfa giden öğrencilerin, öğretmen tercihli sosyal davranış puanlarında, akran tercihli sosyal davranış puanlarında, okula uyum sosyal davranışı puanlarında ve bunların toplamından oluşan sosyal uyum ve beceri düzeyleri üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir etkiye sebep olmamaktadır.

Tablo 11. İlkokul 3.Sınıf Öğrencilerinin Öğretmen Tercihli, Akran Tercihli Sosyal Davranış, Okula Uyum Sosyal Davranışı ve Alt Ölçek Toplamları Olan Sosyal Uyum ve Beceri Düzeyleri Ortalamalarının Baba Eğitim Durumlarına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Baba Eğitim Durumu		N	Ortalama	Standart Sapma	p
Öğretmen tercihli sosyal davranış	İlköğretim	3	67,66	11,37	0,926
	Lise	16	67,08	10,29	
	Üniversite	23	69,54	11,47	
Akran tercihli sosyal davranış	İlköğretim	3	78,00	9,53	0,824
	Lise	16	77,31	11,60	
	Üniversite	23	76,08	15,59	
Okula uyum sosyal davranışı	İlköğretim	3	40,66	4,04	0,950
	Lise	16	37,75	8,95	
	Üniversite	23	40,58	6,04	
Alt ölçekler toplam puanı	İlköğretim	3	186,33	24,41	0,521
	Lise	16	182,12	29,46	
	Üniversite	23	185,86	31,68	

İlkokul 3. Sınıfa giden öğrencilerin babalarının eğitim durumlarının, öğretmen tercihli sosyal davranış puanlarının, akran tercihli sosyal davranış puanlarının, okula uyum sosyal davranışı puanlarının ve bunların toplamından oluşan sosyal uyum ve beceri düzeyi puanlarının üzerindeki etkisinin araştırılması amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmış ve sonuçları Tablo 11’de verilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre, ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin babalarının eğitim durumları, öğretmen tercihli sosyal davranış puanları($p=,926>0,05$), akran tercihli sosyal davranış puanları($p=,824>0,05$), okula uyum sosyal davranışı puanları($p=,950>0,05$ ve bunların toplamından oluşan sosyal uyum ve beceri düzeyleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip değildir($p=,521>0,05$

Tablo 12. İlkokul 3.Sınıf Öğrencilerinin Öğretmen Tercihli, Akran Tercihli Sosyal Davranış Okula Uyum Sosyal Davranışı ve Alt Ölçek Toplamları Olan Sosyal Uyum ve Beceri Düzeyleri Ortalamalarının Ailenin Aylık Gelir Düzeylerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Gelir seviyesi		N	Ortalama	Standart Sapma	p
Öğretmen tercihli sosyal davranış	1-2500	5	66,60	8,90	0,829
	2501-5000	15	68,73	9,16	
	5001 ve üstü	13	66,15	15,44	
Akran tercihli sosyal davranış	1-2500	5	77,00	10,48	0,842
	2501-5000	15	77,60	11,96	
	5001 ve üstü	13	73,15	18,69	
Okula uyum sosyal davranışı	1-2500	5	42,00	3,46	0,760
	2501-5000	15	38,46	8,87	
	5001 ve üstü	13	38,53	8,54	
Alt ölçekler toplam puanı	1-2500	5	185,60	22,09	0,684
	2501-5000	15	184,80	28,03	
	5001 ve üstü	13	177,81	40,18	

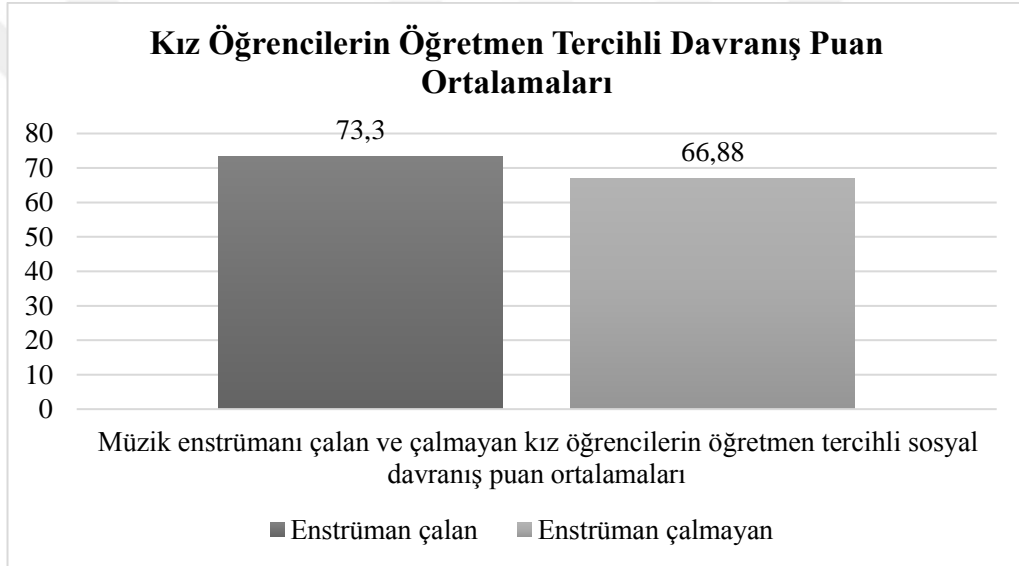
İlkokul 3.sınıfa giden öğrencilerin ailelerinin aylık gelir durumları ile, ‘öğretmen tercihli sosyal davranış’ puanlarının, ‘akran tercihli sosyal davranış’ puanlarının, ‘okula uyum sosyal davranışı’ puanlarının ve bunların toplamı olan ‘Walker-McConnel sosyal yeterlik ve okula uyum düzeyleri’ arasındaki farkı incelemek üzere tek yönlü varyans analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 12’de gösterilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre, ailelerin gelir düzeylerinin ilkokul 3.sınıfa giden öğrencilerin ailelerinin gelir durumları ile ‘öğretmen tercihli sosyal davranış’ puanları ($p=,8296>0,05$), ‘akran tercihli sosyal davranış’ puanları ($p=,842>0,05$), ‘okula uyum sosyal davranışı’ puanları ($p=,760>0,05$) ve alt ölçekler toplamı olan ‘sosyal beceri ve okula uyum seviyeleri’ üzerinde belirleyici olmadığı söylenebilir. ($p=,684>0,05$).

Tablo 13. İlkokul 3.Sınıfa Giden, Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Kız Öğrencilerin Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Öğretmen tercihli Sosyal davranış düzeyleri	N	Ortalama	Standart Sapma	t	dF	p
Enstrüman çalan Kız öğrenciler	13	73,30	5,21	1,524	10,163	0,098
Enstrüman çalmayan Kız öğrenciler	9	66,88	11,86			

Şekil 3. İlkokul 3.Sınıfa Giden, Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Kız Öğrencilerin Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Grafik

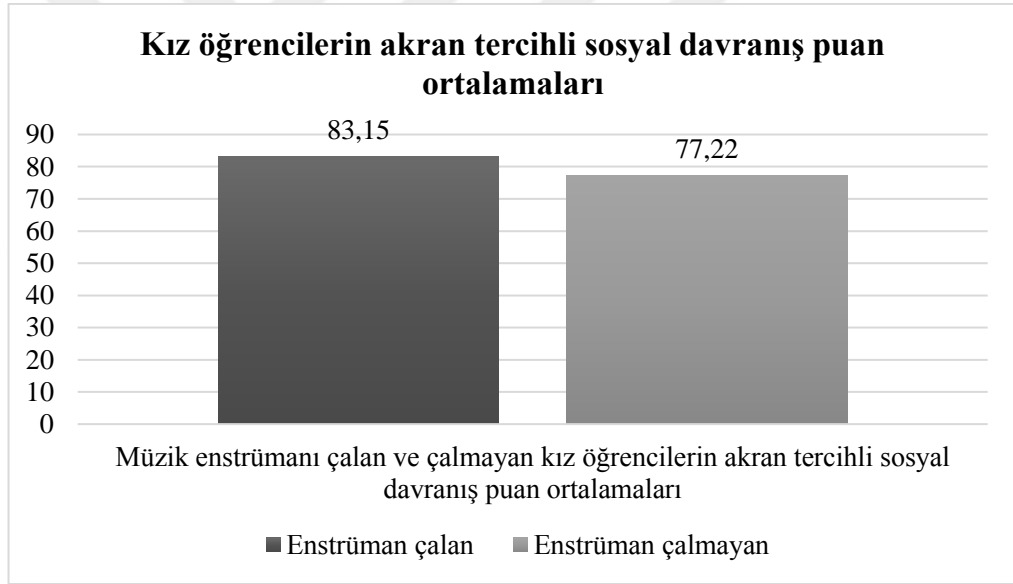
İlkokul 3.sınıfa giden ve müzik enstrümanı çalan kız öğrenciler ile aynı sınıfta okuyan ve müzik enstrümanı çalmayan kız öğrencilerin, ‘öğretmen tercihli sosyal davranış düzeyleri’ puan ortalamaları, t-testi kullanılarak karşılaştırılmış ve sonuçlar Tablo 13’te gösterilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre, ilkokul 3.sınıfa giden ve müzik enstrümanı çalan kız öğrencilerin ‘öğretmen tercihli sosyal davranış’ puan ortalamaları ($\bar{x}=73,30$), müzik enstrümanı çalmayan kız öğrencilerin ‘öğretmen tercihli sosyal davranış’ puan ortalamalarından ($\bar{x}=66,88$) yüksektir ancak bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. ($p=0,098>0,05$).

Tablo 14. İlkokul 3.Sınıfa Giden, Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Kız Öğrencilerin Akran Tercihli Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Akran tercihli Sosyal davranış düzeyleri	N	Ortalama	Standart Sapma	t	dF	p
Enstrüman çalan Kız öğrenciler	13	83,15	6,79	1,536	12,94	0,114
Enstrüman çalmayan Kız öğrenciler	9	77,22	10,10			

Şekil 4. İlkokul 3.Sınıfa Giden, Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Kız Öğrencilerin Akran Tercihli Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Grafik

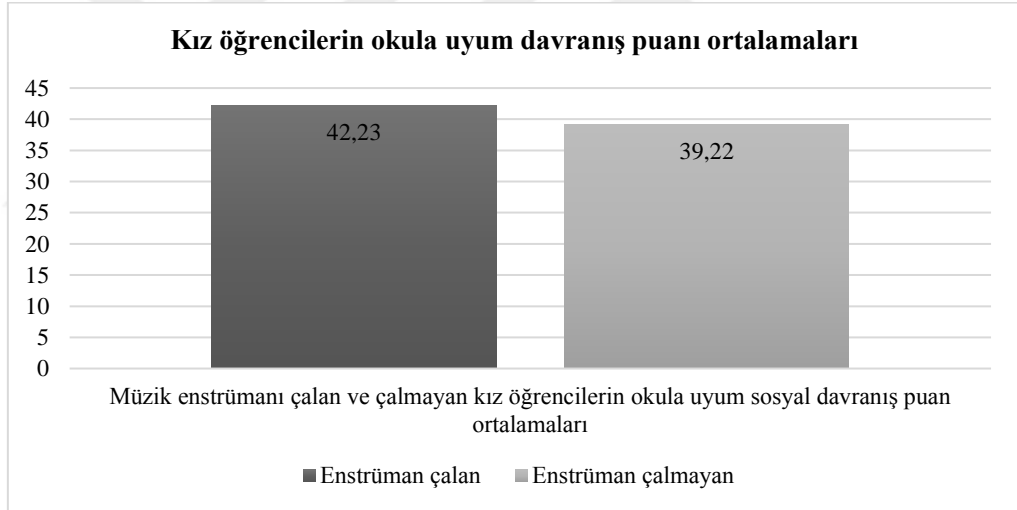
Tablo 14’ de, İlkokul 3.sınıfa giden ve müzik enstrümanı çalan kız öğrenciler ile aynı sınıfta okuyan ve müzik enstrümanı çalmayan kız öğrencilerin, ‘akran tercihli sosyal davranış’ düzeyleri puan ortalamaları, t-testi kullanılarak karşılaştırılmış ve sonuçlar Tablo 14’te gösterilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre, ilkokul 3.sınıfa giden ve müzik enstrümanı çalan kız öğrencilerin ‘akran tercihli sosyal davranış’ puan ortalamaları ($\bar{x}=83,15$), müzik enstrümanı çalmayan kız öğrencilerin ‘akran tercihli sosyal davranış’ puanları ortalamalarından($\bar{x}=77,22$) yüksektir ancak, aradaki bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. ($p=0,114>0,05$).

Tablo 15. İlkokul 3.Sınıfa Giden, Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Kız Öğrencilerin Okula Uyum Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Okul uyum Sosyal davranış düzeyleri	N	Ortalama	Standart Sapma	t	dF	p
Enstrüman çalan Kız öğrenciler	13	42,23	7,11	0,904	15,91	0,380
Enstrüman çalmayan Kız öğrenciler	9	39,22	8,04			

Şekil 5. İlkokul 3.Sınıfa Giden, Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Kız Öğrencilerin Okula Uyum Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Grafik

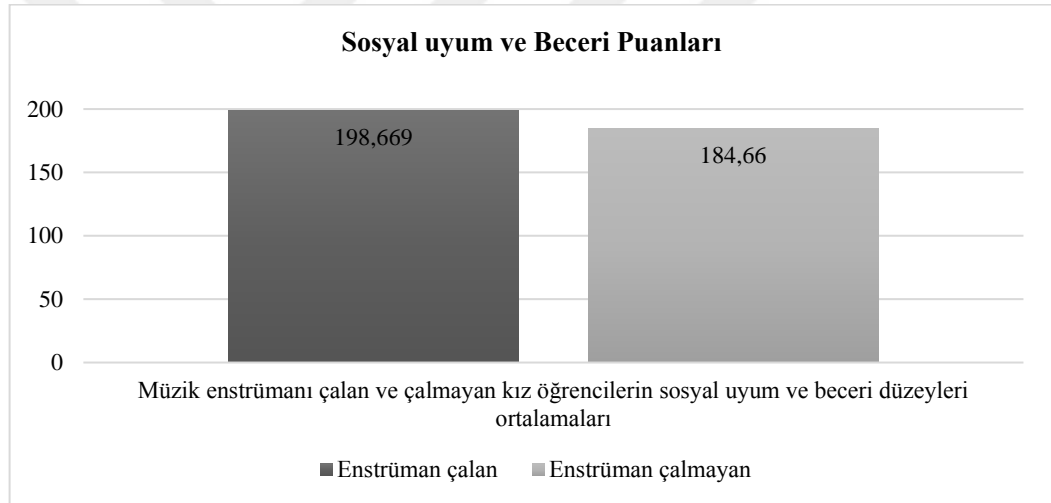
İlkokul 3.sınıfa giden ve müzik enstrümanı çalan kız öğrenciler ile aynı sınıfta okuyan ve müzik enstrümanı çalmayan kız öğrencilerin, 'okula uyum sosyal davranış' düzeyleri puan ortalamaları, t-testi kullanılarak karşılaştırılmış ve sonuçlar Tablo 14'te gösterilmiştir.

Bulgulara göre, ilkokul 3.sınıfa giden ve müzik enstrümanı çalan kız öğrencilerin 'okula uyum sosyal davranış' puan ortalamaları ($\bar{x}=42,33$), müzik enstrümanı çalmayan kız öğrencilerin 'okula uyum sosyal davranış' puanları ortalamalarından ($\bar{x}=39,22$) fazladır ancak bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. ($p=0,38>0,05$)

Tablo 16. İlkokul 3.Sınıfa Giden, Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Kız Öğrencilerin Alt Ölçekler Toplamı Sosyal Uyum ve Beceri Düzeyi Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Alt ölçekler toplamı Sosyal uyum ve beceri düzeyleri	N	Ortalama	Standart Sapma	t	dF	p
Enstrüman çalan Kız öğrenciler	13	198,69	16,68	1,302	11,630	0,218
Enstrüman çalmayan Kız öğrenciler	9	184,66	29,18			

Şekil 6. İlkokul 3.Sınıfa Giden, Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Kız Öğrencilerin Alt Ölçekler Toplamı Sosyal Uyum ve Beceri Düzeyi Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Grafik

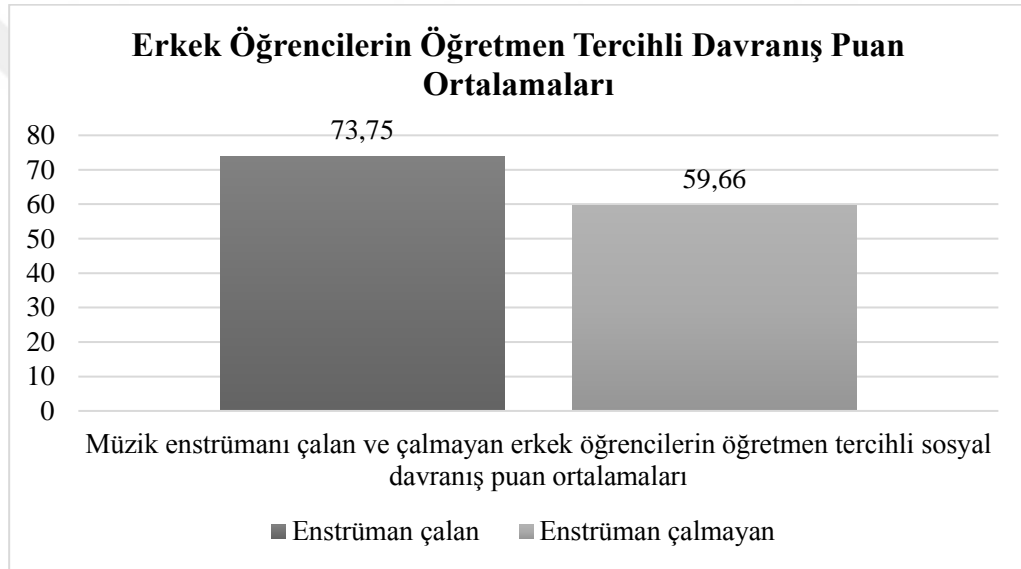
İlkokul 3.sınıfa giden ve müzik enstrümanı çalan kız öğrenciler ile aynı sınıfta okuyan ve müzik enstrümanı çalmayan kız öğrencilerin ‘alt ölçekler toplamından oluşan sosyal uyum ve beceri düzeyleri’ puan ortalamaları, t-testi kullanılarak karşılaştırılmış ve analiz sonuçları Tablo 16’da gösterilmiştir.

Bulgulara göre, ilkokul 3.sınıfa giden ve müzik enstrümanı çalan kız öğrencilerin ‘sosyal uyum ve beceri toplam puan ortalamaları’ ($\bar{x}=198,69$), müzik enstrümanı çalmayan kız öğrencilerin ‘sosyal uyum ve beceri’ toplam puanları ortalamalarından($\bar{x}=184,66$) yüksekti, ancak bu yükseklik istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p=0,218>0,05$).

Tablo 17. İlkokul 3.Sınıfa Giden, Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Erkek Öğrencilerin Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Öğretmen Tercihli Sosyal davranış düzeyleri	N	Ortalama	Standart Sapma	t	dF	p
Enstrüman çalan Erkek öğrenciler	8	73,75	4,89	3,659	15,691	0,002
Enstrüman çalmayan Erkek öğrenciler	12	59,66	11,91			

Şekil 7. İlkokul 3.Sınıfa Giden, Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Erkek Öğrencilerin Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Grafik

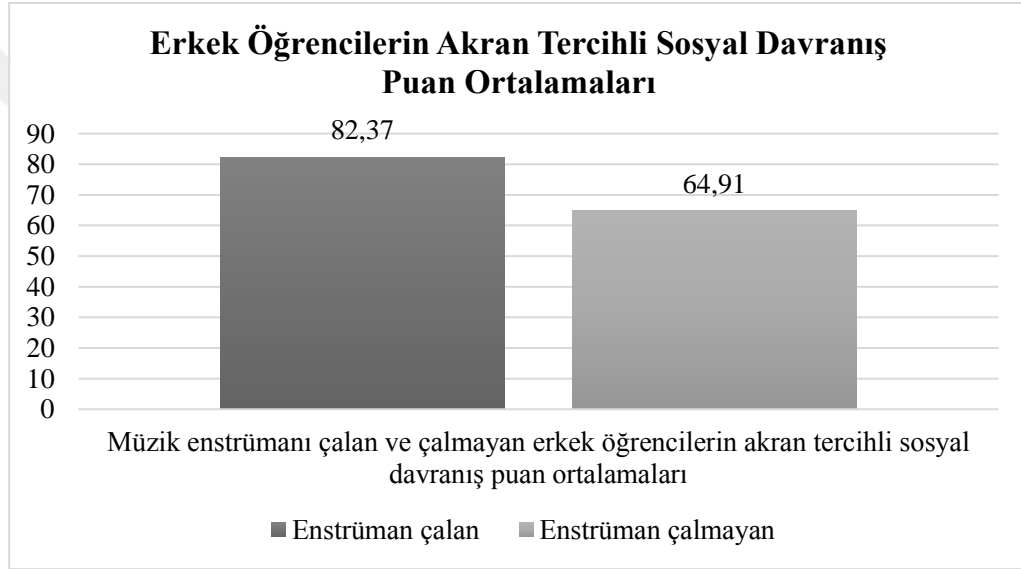

Tablo 17’de, İlkokul 3.sınıfa giden müzik enstrümanı çalan erkek öğrenciler ile müzik enstrümanı çalmayan erkek öğrencilerin ‘öğretmen tercihli sosyal davranış’ puanları, t-testi kullanılarak karşılaştırılarak, elde edilen sonuçlar Tablo 17’de gösterilmiştir. Analiz sonucunda, İlkokul 3.sınıfa giden müzik enstrümanı çalan erkek öğrencilerin ‘öğretmen tercihli sosyal davranış’ puan ortalamaları ile($\bar{x}=73,75$), ilkokul 3.sınıfa ve giden ve müzik enstrümanı çalmayan erkek öğrencilerin ‘öğretmen tercihli sosyal uyum davranışı’ puan ortalamaları($\bar{x}=56,66$) karşılaştırılmış ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu gözlenmiştir($p=0,002<0,05$). Envantere göre toplam 80 puan üzerinden değerlendirilmek üzere, müzik enstrümanı çalan ilkokul 3.sınıftaki erkek öğrencilerin, ‘öğretmen tercihli sosyal davranış’ puan ortalamalarının müzik enstrümanı çalmayan ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin öğretmen tercihli sosyal davranış puan ortalamalarına göre daha yüksektir($t_{0,05;15,691}=3,659$).

Tablo 18.İlkokul 3.Sınıfa Giden, Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Erkek Öğrencilerin Akran Tercihli Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Akran tercihli Sosyal davranış düzeyleri	N	Ortalama	Standart Sapma	t	dF	p
Enstrüman çalan Erkek öğrenciler	8	82,37	6,50	3,171	15,077	0,006
Enstrüman çalmayan Erkek öğrenciler	12	64,91	17,33			

Şekil 8. İlkokul 3.Sınıfa Giden, Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Erkek Öğrencilerin Akran Tercihli Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Grafik

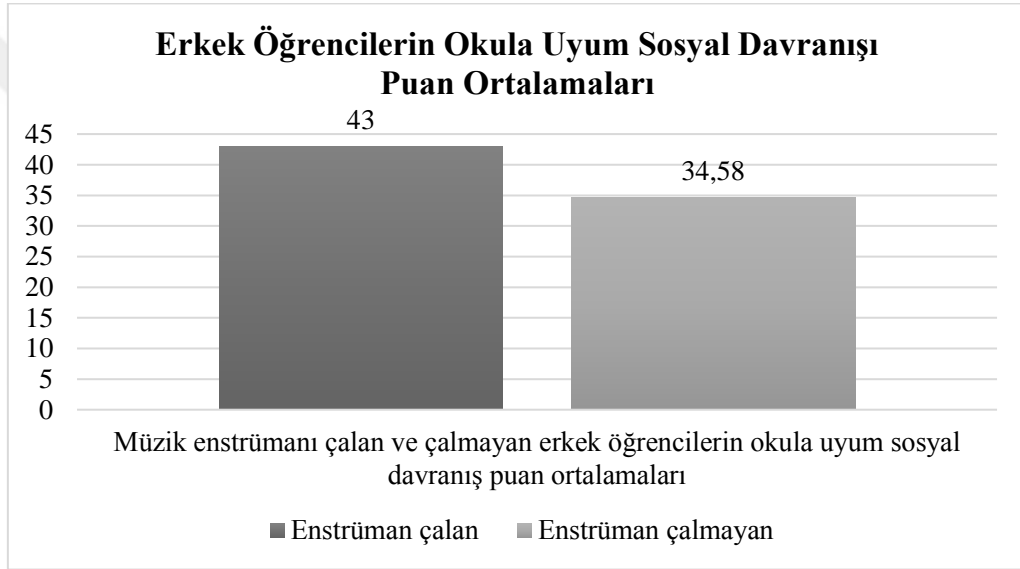

, İlkokul 3.sınıfa giden müzik enstrümanı çalan erkek öğrenciler ile müzik enstrümanı çalmayan erkek öğrencilerin, ‘akran tercihli sosyal davranış’ puanları ortalamaları, t-testi kullanılarak karşılaştırılmış ve sonuçlar Tablo 18’de gösterilmiştir., Analiz sonucunda, ilkokul 3.sınıfa giden ve müzik enstrümanı çalan erkek öğrencilerin, ‘akran tercihli sosyal davranış’ puan ortalaması ile($\bar{x}=82,37$), ilkokul 3.sınıfa giden ve müzik enstrümanı çalmayan erkek öğrencilerin ortalaması($\bar{x}=64,91$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu gözlenmiştir($p=0,006<0,05$). Envantere göre, ikinci alt ölçeği temsil eden ve toplam 90 puan üzerinden değerlendirmek üzere, enstrüman çalan ilkokul 3.sınıftaki erkek öğrencilerin ‘akran tercihli sosyal davranış’ puan ortalamaları, müzik enstrümanı çalmayan ilkokul 3.sınıfa giden erkek öğrencilerin ortalamalarından daha yüksektir ($t_{0,05; 15,077}=3,171$)

Tablo 19. İlkokul 3.Sınıfa Giden, Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Erkek Öğrencilerin Okula Uyum Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Okula uyum Sosyal davranış düzeyleri	N	Ortalama	Standart Sapma	t	dF	p
Enstrüman çalan Erkek öğrenciler	8	43,00	3,207	3,331	15,681	0,004
Enstrüman çalmayan Erkek öğrenciler	12	34,58	7,821			

Şekil 9. İlkokul 3.Sınıfa Giden, Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Erkek Öğrencilerin Okula Uyum Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Grafik

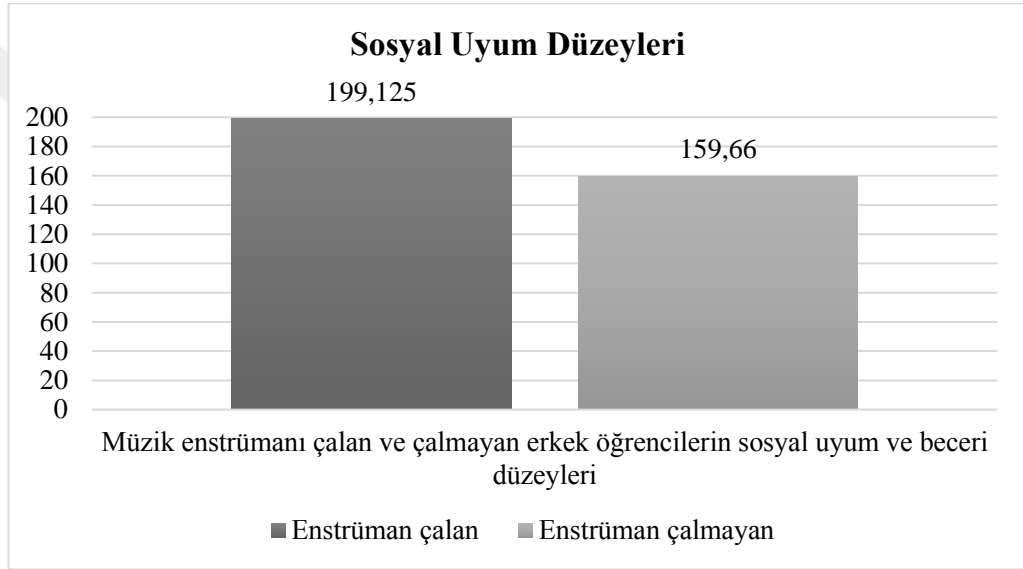

İlkokul 3.sınıfa giden müzik enstrümanı çalan erkek öğrenciler ile, müzik enstrümanı çalmayan erkek öğrencilerin ‘okula uyum sosyal davranış’ puanları ortalamaları, t-testi kullanılarak analiz edilmiş ve çıkan sonuçlar Tablo 19’da gösterilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, ilkokul 3.sınıfa giden ve müzik enstrümanı çalan erkek öğrencilerin ‘okula uyum davranışı’ puanları ortalamaları ($\bar{x}=43,00$) ile müzik enstrümanı çalmayan ilkokul 3.sınıfa giden erkek öğrencilerin okula uyum davranış puanları ortalaması ($\bar{x}=34,58$) birbirinden istatistiki anlamda farklı olduğu anlaşılmıştır ($p=0,004<0,05$). Envantere göre üçüncü alt ölçek olarak adlandırılan ‘okula uyum sosyal davranış puanları, 45 üzerinden değerlendirilmekte olup, enstrüman çalan ilkokul 3.sınıftaki erkek öğrencilerinin okula uyum davranış puanları ortalaması, çalmayan öğrencilere kıyasla anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($t_{0,05;15,681}=3,331$).

Tablo 20. İlkokul 3.Sınıfa Giden, Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Erkek Öğrencilerin Alt Ölçekler Toplamı Sosyal Uyum ve Beceri Düzeyi Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Alt ölçekler toplamı Sosyal uyum ve beceri düzeyleri	N	Ortalama	Standart Sapma	t	dF	p
Enstrüman çalan Erkek öğrenciler	8	199,1250	12,12	3,669	14,629	0,002
Enstrüman çalmayan Erkek öğrenciler	12	159,1667	34,68			

Şekil 10. İlkokul 3.Sınıfa Giden, Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Erkek Öğrencilerin Alt Ölçekler Toplamı Sosyal Uyum ve Beceri Düzeyi Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Grafik

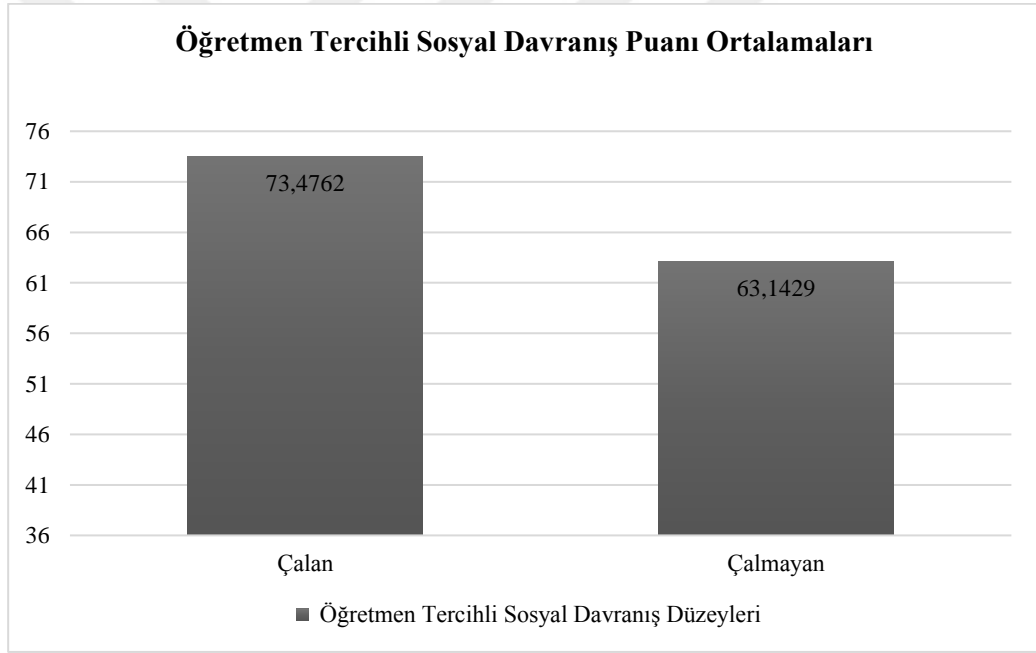
İlkokul 3.sınıfa giden müzik enstrümanı çalan erkek öğrenciler ile müzik enstrümanı çalmayan erkek öğrencilerin ‘alt ölçekler toplamı sosyal uyum ve beceri’ puanları, t-testi kullanılarak karşılaştırılmıştır ve sonuçlar Tablo 20’de gösterilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre, ilkokul 3.sınıfa giden müzik enstrümanı çalan erkek öğrencileri toplam sosyal uyum ve beceri düzeyleri puan ortalamaları ile ($\bar{x}=199,1250$). İlkokul 3.sınıfa giden ve müzik enstrümanı çalmayan erkek öğrencilerin toplam sosyal uyum ve beceri düzeyleri puan ortalamaları ($\bar{x}=159,1667$) karşılaştırılmış ve aralarında istatistiksel düzeyde anlamlı bir fark olduğu gözlenmiştir ($p=0,002<0,05$). Envantere göre toplam 215 puan üzerinden değerlendirilmek üzere, müzik enstrümanı çalan ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin toplam sosyal uyum ve beceri puanları, müzik enstrümanı çalmayan ilkokul 3.sınıf erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksektir ($t_{0,05;14,629}=3,669$).

Tablo 21. İlkokul 3.Sınıf Giden Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Öğrencilerin Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t	dF	P
Enstrüman çalan	21	73,47	4,976	3,508	26,140	0,002
Enstrüman çalmayan	21	63,14	12,547			

Şekil 11. İlkokul 3.Sınıf Giden Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Öğrencilerin Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Grafik

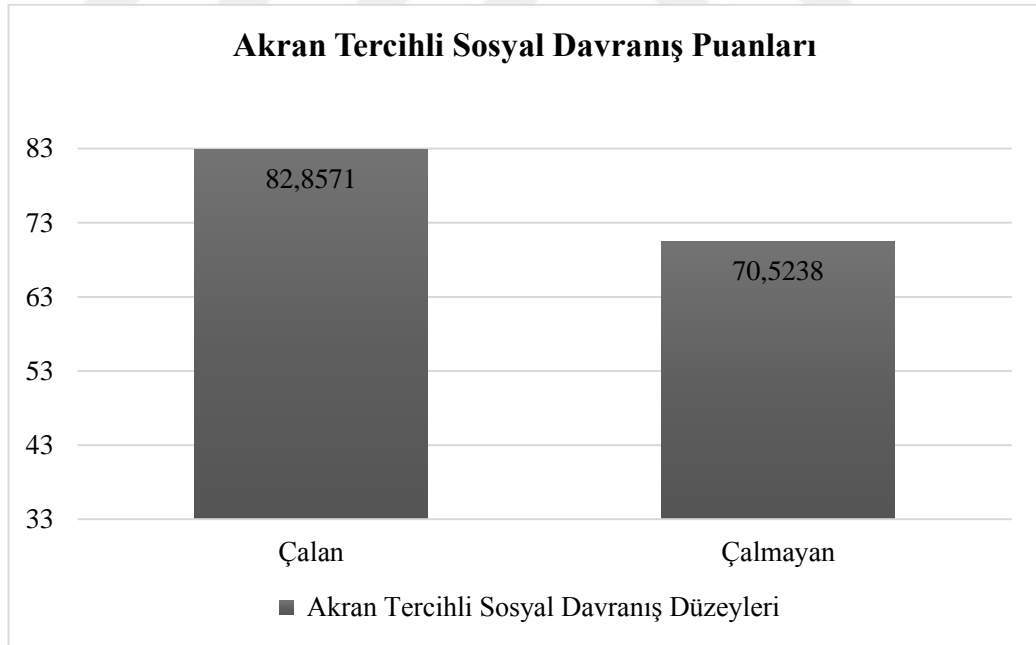
Tablo 21'e bakıldığında, müzik enstrümanı çalan ve müzik enstrümanı çalmayan ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin 'öğretmen tercihli sosyal davranış' düzeylerinin karşılaştırılması için yapılan, t-testi sonrasında, müzik enstrümanı çalan ve müzik enstrümanı çalmayan ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin öğretmen tercihli sosyal davranış düzeyleri puanlarının birbirinden farklı olduğu bulunmuştur ($t_{0,05 ; 26,140}=3,508$). Buna göre, müzik enstrümanı çalan ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin, öğretmen tercihli sosyal davranış düzeyleri ($\bar{x}=73,4762$), müzik enstrümanı çalmayan ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin, öğretmen tercihli sosyal davranış düzeylerinden ($\bar{x}=63,1429$) daha yüksektir.

Bulgular, WMC-SYOUO İlköğretim Versiyonu Alt Ölçek 1'e göre yorumlandığında, müzik enstrümanı çalan ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin, müzik enstrümanı çalmayan yaşlılarına kıyasla, arkadaşlık ilişkilerinde daha duyarlı oldukları, daha sağduyulu davranışlar sergiledikleri söylenebilir. Müzik enstrümanı çalan öğrencilerin empati yetenekleri, iş birliğine yatkınlıkları, enstrüman çalmayan yaşlılarına göre daha fazladır.

Tablo 22. İlkokul 3.Sınıfa Giden Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Öğrencilerin Akran Tercihli Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t	dF	p
Enstrüman çalan	21	82,8571	6,52906	3,269	26,472	0,003
Enstrüman çalmayan	21	70,5238	16,01131			

Şekil 12. İlkokul 3.Sınıfa Giden Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Öğrencilerin Akran Tercihli Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Grafik

Müzik enstrümanı çalan ve müzik enstrümanı çalmayan ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin 'akran tercihli sosyal davranış' düzeylerinin karşılaştırılması için yapılan t-testi sonucu Tablo 22'de gösterilmiştir. Müzik enstrümanı çalan ve müzik enstrümanı çalmayan ilkokul öğrencilerinin, akran tercihli sosyal davranış düzeyleri puanlarının birbirinden farklı olduğu bulunmuştur ($t_{0,05; 26,472} = 3,269$). Buna göre, müzik enstrümanı

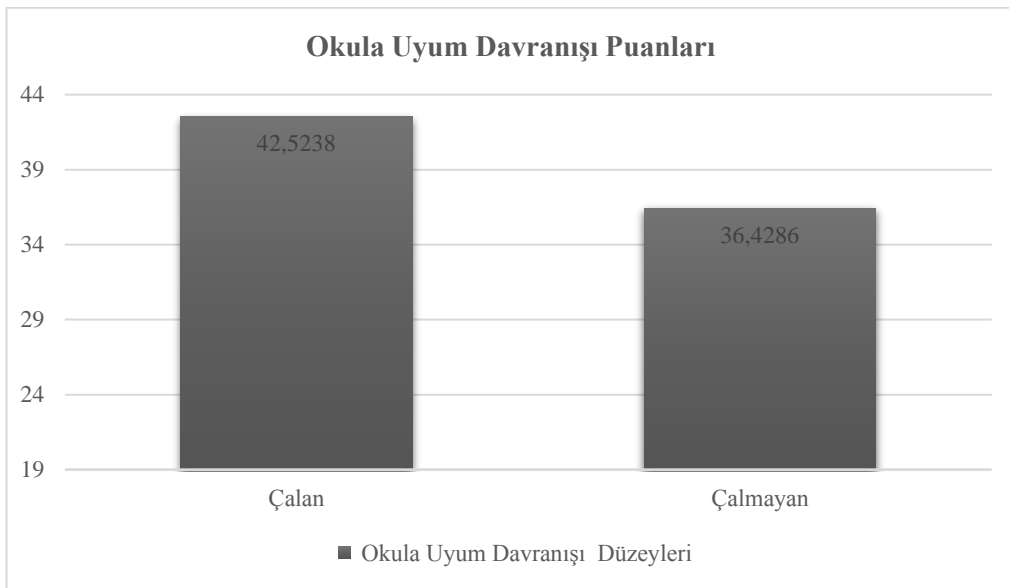
çalan öğrencilerin, akran tercihli sosyal davranış düzeyleri ($\bar{x}=82,8571$), müzik enstrümanı çalmayan ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin akran tercihli sosyal davranış düzeylerinden ($\bar{x}=70,5238$) daha yüksektir.

Bulgular, WMC-SYOUO İlköğretim Versiyonu Alt Ölçek 2'ye göre yorumlandığında, müzik enstrümanı çalan ilkokul 3.sınıf öğrencileri, müzik enstrümanı çalmayan yaşlılarına kıyasla, boş zaman aktivitelerinde arkadaşlarıyla vakit geçirmeye daha yatkındırlar ve arkadaşlarıyla geçirdikleri zaman dilimindeki sosyal ilişkilerini daha iyi yönettikleri söylenebilir.

Tablo 23. İlkokul 3.Sınıfa Giden Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Öğrencilerin Okula Uyum Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t	dF	P
Enstrüman çalan	21	42,5238	5,84482	2,826	36,681	0,008
Enstrüman çalmayan	21	36,4286	7,97227			

Şekil 13. İlkokul 3.Sınıfa Giden Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Öğrencilerin Okula Uyum Sosyal Davranış Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Grafik

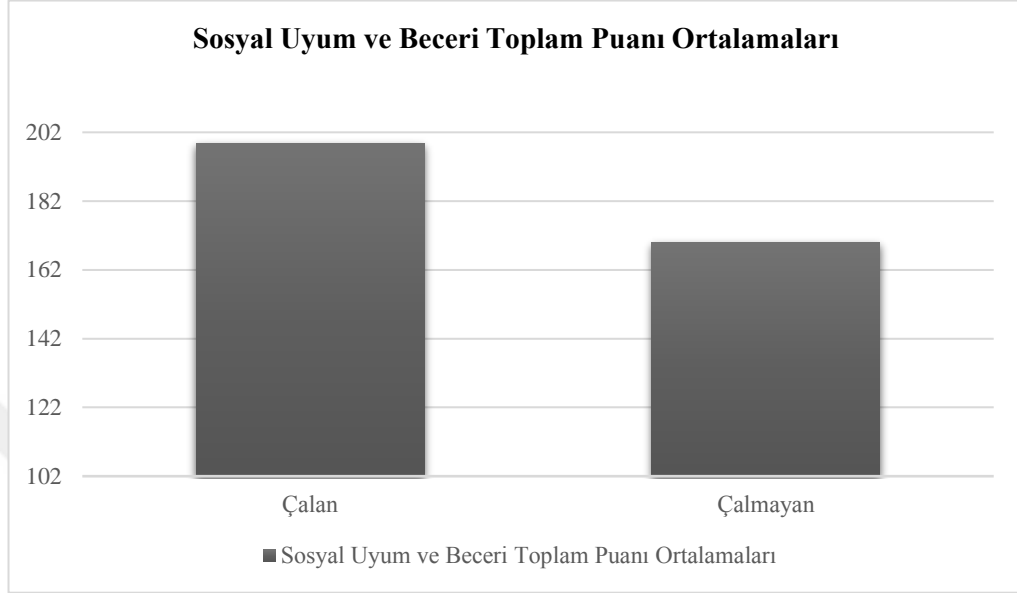
Müzik enstrümanı çalan ve çalmayan ilköğretim 3.sınıf öğrencilerinin 'okula uyum davranışı' düzeylerinin karşılaştırılması için yapılan t-testi sonucu, Tablo 23'te verilmiştir. Müzik enstrümanı çalan ve müzik enstrümanı çalmayan ilköğretim 3.sınıf öğrencilerinin okula uyum davranışları arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($t_{(0,05; 36,681)} = 2,826$). Buna göre, müzik enstrümanı çalan öğrencilerin okula uyum davranışı düzeyleri ($\bar{x}=42,5238$), müzik enstrümanı çalmayan ilköğretim 3.sınıf öğrencilerinin okula uyum davranışı düzeylerinden ($\bar{x}=36,4286$) daha yüksektir.

Bulgular, WMC-SYOUO İlköğretim Versiyonu Alt Ölçek 3'e göre yorumlandığında, müzik enstrümanı çalan ilköğretim 3.sınıf öğrencileri, enstrüman çalmayan yaşlılarına kıyasla, ders içi aktivitelerinde daha aktiflerdir, sınıf ortamına uyumları daha yüksektir, derse katılımları daha fazladır ve çalışma disiplinleri daha yüksektir denilebilir.

Tablo 24. İlkokul 3.Sınıfa Giden Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Öğrencilerin Alt Ölçekler Toplamı Sosyal Uyum ve Beceri Düzeyi Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t	dF	p
Enstrüman çalan	21	198,8571	14,78	3,538	27,218	0,001
Enstrüman çalmayan	21	170,0952	34,20			

Şekil 14. İlkokul 3.Sınıfa Giden Müzik Enstrümanı Çalan ve Çalmayan Öğrencilerin Alt Ölçekler Toplamı Sosyal Uyum ve Beceri Düzeyi Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Grafik

Müzik enstrümanı çalan ve müzik enstrümanı çalmayan ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin 'sosyal uyum ve beceri' düzeylerinin karşılaştırılması için yapılan bağımsız örneklem için t testi sonrasında, müzik enstrümanı çalan ve müzik enstrümanı çalmayan ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin toplam sosyal uyum ve beceri düzeyleri puanlarının birbirinden farklı olduğu bulunmuştur ($t_{0,05; 27,218} = 3,538$). Buna göre, müzik enstrümanı çalan ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin toplam sosyal beceri ve okula uyum düzeyleri ($\bar{x} = 198,857$), müzik enstrümanı çalmayan ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin toplam sosyal uyum ve beceri düzeylerinden ($\bar{x} = 170,095$) daha yüksektir.

4.TARTIŞMA

Müzik enstrümanı çalan ve çalmayan ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin sosyal uyum ve beceri düzeylerini incelemeyi amaçlayan bu çalışmada, örneklem olarak seçilen ilköğretim 3.sınıf öğrencilerinin sınıf öğretmenlerine Walker-McConnel Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği doldurtulmuş, sosyal uyum ve beceri düzeyleri istatistiksel olarak değerlendirilmiştir.

Müzik enstrümanı çalan ve çalmayan ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin ailelerine, ‘cinsiyet’, ‘kardeş sayısı’, ‘müzik enstrümanı çalıp çalmama durumu’, ‘çalışırsa hangi tür müzik enstrümanını kaç senedir çaldığı’, ‘annenin eğitim durumu’, ‘annenin yaşını’, ‘babanın eğitim durumu’, ‘babanın yaşı’ ve ‘ailenin aylık ortalama gelir düzeyi’ bağımsız değişkenlerini içeren Genel Bilgi Formu doldurtulmuştur.

İlkokul 3.sınıf öğrencilerinin ailelerin doldurduğu Genel Bilgi Formundaki bağımsız değişkenlerin, öğretmenlerin doldurduğu ‘öğretmen tercihli sosyal davranış alt ölçeği’, ‘akran tercihli sosyal davranış alt ölçeği’, ‘okula uyum sosyal davranış alt ölçeği’ ve bu ‘alt ölçeklerin toplamından oluşan sosyal uyum ve beceri düzeyleri puanı’ bağımlı değişkenlerinin üzerindeki etkileri, istatistiksel olarak incelenmiştir.

Yapılan bağımsız t-testi sonucunda, müzik enstrümanı çalan ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin öğretmen tercihli sosyal davranış puanlarının, akran tercihli sosyal davranış puanlarının, okula uyum davranış puanlarının ve bu alt ölçeklerin toplamından oluşan sosyal uyum ve beceri düzeyi ortalamalarının, müzik enstrümanı çalmayan ilkokul 3.sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Köksal (2000) ve Koca (2007) tarafından yapılan araştırma sonuçları incelendiğinde, müzik enstrümanı eğitimi alan ergen öğrencilerin, ‘kişisel uyum’ ve ‘genel uyum’ puanı ortalamalarının, müzik enstrümanı eğitimi almayan ergen öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu görülmektedir. Sözü edilen bu araştırmalar, araştırmamızdan elde edilen verilerin sonuçlarını destekler niteliktedir.

Walker-McConnel Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeğine göre, öğretmen tercihli sosyal davranış puanlarının yüksek olması, öğrencilerin akran ilişkilerindeki duyarlılıklarının, empati yeteneklerinin, iş birliği becerilerinin, sosyal açıdan uygun olan ve içinde buldukları sosyal grubun beklentilerine uygun davranışlar gösterme becerilerinin ;kendilerini kontrol edebilme iradelerinin yüksek olduğuna işaret etmektedir. Çalışmanın sonuçlarına bakarak, müzik enstrümanı çalan ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin, yaşlılarıyla ilişki kurma becerilerinin, empati yeteneklerinin, iş birliği becerilerinin, sosyal açıdan beklentilere uygun davranışlar gösterme yeteneklerinin ve kendilerini kontrol edebilme iradelerinin, müzik enstrümanı çalmayan ilkokul 3.sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Walker-McConnel Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeğine göre, akran tercihli sosyal davranış puanlarının yüksek olması, öğrencilerin okuldaki serbest oyun zamanlarındaki sosyal etkileşimlerinin, sosyal etkileşimlerini ve sosyal iletişimlerini yöneten sosyal davranış becerilerinin, yaşlılarıyla kurduğu ilişkilerin olumlu gelişmesinin yüksekliğine işaret etmektedir. Çalışmanın sonuçları, müzik enstrümanı çalan ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin, okulda serbest oyun zamanlarında yaşlılarıyla kurdukları ilişkiler ve arkadaş gruplarıyla geçirdikleri zamanlar, bu zamanların niteliği olan sosyal davranış ve becerilerinin, müzik enstrümanı çalmayan ilkokul 3.sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Walker-McConnel Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeğinin okula uyum sosyal davranışı alt ölçeğine göre, bu ölçekten alınan puanların yüksek olması, o öğrencinin eğitimsel ortamlardaki öğretmen beklentilerini karşılayan davranış becerilerinin yüksek olduğuna işaret etmektedir. Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında, müzik enstrümanı çalan ilkokul 3.sınıf öğrencilerinin eğitimsel ortamlardaki sosyal davranış becerileri müzik enstrümanı çalmayan yaşlılarına göre daha yüksektir.

İlkokul 3.sınıfa giden, müzik enstrümanı çalan ve çalmayan erkek öğrencilerin, öğretmen tercihli sosyal davranış, akran tercihli sosyal davranış, okula uyum sosyal davranışı ve bunların toplamından oluşan sosyal uyum ve beceri düzeyleri yapılan t testi ile karşılaştırılmış ve müzik enstrümanı çalan erkek öğrencilerin bütün puanlarının, enstrüman çalmayan yaşlılarına göre istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür.

Müzik enstrümanı çalan erkek öğrencilerin öğretmen tercihli sosyal davranış puanları, enstrüman çalmayan yaşlılarına göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde yüksektir. Enstrüman çalan erkek öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerinde, enstrüman çalmayan yaşlılarına kıyasla daha duyarlı oldukları, empati becerilerinin daha yüksek olduğu, iş birliğine daha yatkın davranışlarda buldukları, daha sağduyulu oldukları, söylenebilir. Buna ek olarak, müzik enstrümanı çalan ilkökul 3.sınıf öğrencileri, arkadaş ortamlarındaki davranışlarına çalmayan yaşlılarına göre daha pozitif yön verebilir denilebilir.

İlkökul 3.sınıfa giden, müzik enstrümanı çalan ve çalmayan erkek öğrencilerin, akran tercihli sosyal davranışları, enstrüman çalmayan yaşlılarına göre istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksektir. Bu bulguya göre, ilkökul 3.sınıfa giden ve müzik enstrümanı çalan erkek öğrencilerin, okuldaki ders dışı aktivitelerde kurdukları sosyal ilişkilerinin, enstrüman çalmayan erkek öğrencilere göre daha uyumlu ve yoğun olduğu söylenebilir.

İlkökul 3.sınıfa giden müzik enstrümanı çalan erkek öğrencilerin, okula uyum sosyal davranış puanları, enstrüman çalmayan yaşlılarına göre istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksektir. Bu bulguya göre, ilkökul 3.sınıfa giden erkek öğrencilerin derse katılımları, ders performansları ve çalışma disiplinleri, enstrüman çalmayan yaşlılarına göre daha yüksektir denilebilir.

İlkökul 3.sınıfa giden kız öğrencilerin sosyal uyum ve beceri düzeyleri, müzik enstrümanı çalıp çalmama durumlarına göre t-testi ile incelenmiş ve iki grubun; öğretmen tercihli sosyal davranış puanları, akran tercihli sosyal davranış puanları, okula uyum sosyal davranışı puanları ve bunların toplamı olan sosyal uyum ve beceri düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

5.SONUÇ VE ÖNERİLER

Çocukların, erken çocukluk çağında iken edindikleri olumsuz sosyal deneyimler, orta ve ileri çocukluk yıllarındaki sosyal davranışlarını olumsuz etkilemektedir. Erken, orta ve ileri çocukluk dönemlerindeki uyumsuz davranışların yetişkinler tarafından fark edilmesi ve sağlıklı yollardan müdahale edilmesi önemlidir.

Erken çocukluk döneminin sonundaki çocuklar, yakın çevre ve aile gibi sosyal ortamlardan farklı bir ortama girmek üzeredirler. Çocuklar, okul ortamına geçiş süresinde uyumsuz davranışlar sergileyebilirler ve bu davranışlar belli ölçülerde normal olarak kabul edilerek aile ve öğretmenler tarafından tolere edilebilir.

Uyumsuz davranışlar sergileyen çocukların, özellikle öğretmenler ve rehber kişiler tarafından okul içindeki davranışlardan elde edilen gözlemler geri bildirim şeklinde aileye sunulmalı ve öğretmen-okul ve aile, devam eden uyum problemlerinin aşılabilmesi için birlikte hareket etmelidir.

İlkokula başlayan çocukların ilk dört sene en çok vakit geçirdikleri kişiler sınıf öğretmenleridir. Bu nedenle sınıf öğretmenleri, çocuklarla paylaştıkları ders saati çokluğu nedeniyle onları en fazla gözlemleyebilen öğretmenlerdir. Birlikte geçirilen bu süre içinde, sınıf öğretmeni, çocuğun mizacı, akran ilişkileri, eğitsel zamanlardaki davranışları, bireysel yetkinlikleri, bireysel yetenekleri ve arkadaşlık ilişkileri hakkında birçok gözlem yapma fırsatına sahiptir.

Sınıf öğretmenin, öğrencisi hakkında elde ettiği gözlemler doğrultusunda, aile ile iletişim halinde olması, çocuğun yeteneklerini, yetkinliklerini, varsa yaşadığı uyum problemlerini ve nasıl çözülebileceğini aile ile paylaşması ve bu süreci sağlıklı bir şekilde yönetebilmesi önemlidir. Çoğu zaman, bu süreç, aile eğitimlerini ve seminerlerini de kapsamaktadır.

Okul çağındaki çocuklar kendilerini henüz yetişkinlerin anlamaya alışkın oldukları şekillerde ifade edemezler. Bu dönemdeki çocukların ifadeleri genellikle kendilerini ait hissettikleri arkadaş gruplarının özelliklerini içerir. Bu nedenle öğretmenin, çocukların ifade edemediklerini, sınıf içindeki veya dışındaki aktivitelerdeki dışavurumlarından gözlemleyebilmesi önemlidir (Flanagan&Flanagan, 2015).

Sınıf öğretmenleri, çocukların bireysel eğilimlerini gözlemlerken, sınıf içindeki eğitsel aktiviteler ya da boş zaman aktiviteleri sayesinde, arkadaşlık ilişkilerini de gözlemleme fırsatı edinirler. Özellikle iş birliği gerektiren, spor alıştırma, drama çalışmaları ya da korolar gibi müzikal aktiviteler, çocuklara sözsüz iletişim imkânı sunar.

Birlikte yapılan aktivitelerin çocuklar için bir iletişim aracı olduğu yapılan çalışmalarla gözlenmiştir. Okul içinde sağlanan müzikal kompozisyon imkanlarının da çocukların akran ilişkilerini, aile ilişkilerini ve okula uyum davranışlarını anlamlı ölçüde iyileştirdiği görülmüştür (Fitzpatrick,2006; Hallam, 2010; Devroop, 2015; Schellenberg,Kathleen,Sebastian,& Malti,2015).

Türkiye’deki devlet okullarında, üçüncü sınıfa giden ilkökul öğrencileri için seçmeli yahut zorunlu müzik dersine saat ayrılmamıştır. Bu nedenle ailede, okul öncesi eğitimde yahut yakın çevrede müzik enstrümanı ile tanışma fırsatı bulamayan çocuklar, ilkökul yıllarında da kendi imkanları dışında eğitim alamamaktadırlar.

Bu çalışmanın, özellikle seçmeli veya zorunlu müzik eğitimi dersinin olmadığı devlet okullarında yapılması istenmiş ve çalışmanın örneklemini devlet okullarından seçilmiştir. Çalışmanın örneklemindeki çocukların bir kısmı aile imkanlarıyla, bir kısmı ise sınıf öğretmenlerinin inisiyatifi ile sınıf içindeki aktivitelerle ve imkanlarla müzik enstrümanı çalmayı deneyimlemişlerdir.

Araştırmada incelenen bağımsız değişkenlerden, ‘müzik enstrümanı çalma durumu’, ilkokul 3.sınıfa giden öğrencilerin ,enstrüman çalmayan yaşlıtlarına göre daha yüksek sosyal uyum ve beceri düzeylerine sahip olmalarında etkili olan tek değişkendir.

Öneriler,

- Evreni temsil eden örneklem sayısının daha fazla olması, başka değişkenlerin de etkisini ölçmek açısından önerilmektedir.
- Orkestra ve koro çalışmaları gibi toplu(kolektif) müzik etkinlikleri ile solo(bireysel) performansların, sosyal uyum ve davranış düzeyleri üzerindeki etkilerinin incelenmesi önerilir.
- Enstrüman türlerine göre sosyal uyum ve beceri düzeyleri arasındaki etkiye bakılması önerilir.
- Enstrüman ile tanışma süresine göre sosyal uyum ve beceri düzeylerine bakılması önerilir.
- Müzik enstrümanı çalmanın çocukların gelişimleri üzerindeki etkilerinin gözlemlenebilmesi, için öğrencilerin müzik enstrümanı çalmaya başlamadan önceki değerlendirmelerinin öğrenme süresi sonunda ikinci kez ölçülmesi ya da gözlenmesi ve başlangıçtaki duruma kıyasla yorumlanması önerilir.

KAYNAKÇA

- Aamodt, S., & Wang, S. (2018). *Çocuğunuzun Beynine Hoş Geldiniz*. İstanbul: İndigo Kitap.
- Akbaş, B. (2016, Kasım). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 60 Ay Ve Üzeri Çocukların Sosyal Uyum Becerileri İle Mizaç Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*. Yüksek Lisans Tezi.
- Amerikan Psikiyatri Birliği. (2014). *Dsm-5 Tanı Ölçütleri Başvuru Kitabı*. (P. E. Köroğlu, Çev.) Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Atabek, E. (1995). *Çocuklar, Büyükleler Ve Tavşanlar*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Aydın, H. B. (2004). *Çocuk Ruh Sağlığı*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Baş, A. U. (2003). İlköğretim 4. Ve 5. Sınıflarda Okuyan Öğrencilerin Sosyal Becerileri Ve Okul Uyumunu İle Depresyon Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). *İlköğretim 4. Ve 5. Sınıflarda Okuyan Öğrencilerin Sosyal Becerileri Ve Okul Uyumunu İle Depresyon Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi)*. İzmir. <https://toad.halileksi.net/sites/default/files/pdf/walker-mcconnell-sosyal-yeterlik-ve-okul-uyum-olcegi-wmc-syouo-toad.pdf> Adresinden Alındı
- Başer, F. A. (2004). Müziğin Okul Öncesi Dönemde Çocuk Gelişimine Katkısı. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*(8).
- Berk, L. (2013). Child Development. *Thory And Research İn Child Development*. Pearson Education Press. <https://bit.ly/2s7upjc> Adresinden Alındı
- Boyut Yayın Grubu. (2002). *Klasik Müzik Koleksiyonu, Chopin, Tchaikovsky, Haydn, Orff, Brahams*. İstanbul: Boyut Yayıncılık.
- Bruscia, K. E. (2016). *Müzik Terapiyi Tanımlamak*. İstanbul: Nobel Yaşam Yayıncılık.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik, Psikoloji Biliminin İnsan Doğasına Dair Söyledikleri*. (İ. D. Sarioğlu, Çev.) İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Butcher, J. B., Mineka, S., & Hooley, J. M. (2013). *Anormal Psikoloji*. İstanbul: Kaknüs Yayıncılık.
- Campos, J. (2014). Bebeklikte Sosyo-Duygusal Gelişim. J. W. Santrock İçinde, *Yaşam Boyu Gelişim* (S. 183-186). İstanbul: Nobel Yayıncılık .
- Canan, S. (2015). *Değişen Beynim*. İstanbul: Tuti Kitap.
- Carlson, N. R. (2014). *Fizyolojik Psikoloji, Davranışın Nörobiyolojik Temelleri (8 B.)*. (M. Şahin, Çev.) Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Carter, R. (2013). *Beyin Kitabı*. İstanbul: Alfa Yayıncılık.

- Chess, S. V. (1977). Temperamental Individuality From Childhood To Adolescence. *Journal Of The American Academy Of Child Psychiatry*. Newyork: Harvard University Press.
Doi:Https://Doi.Org/10.1016/S0002-7138(09)60038-8
- Çevik, D. B. (Temmuz 2007). Müzik Öğretim Yöntemlerinden, Orff Müzik Öğretisine Genel Bir Bakış. *Balıkesir Üniversitesi FBE Dergisi*, 9(1), 95-100.
- Çilden, Ş. (2001). Müzik, Çocuk Gelişimi Ve Öğrenme. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt 21, Sayı,1.*, 1-8.
- Çuhadar, H. C. (2016). Müzik Ve Müzik Eğitimi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(25), 217-230. Http://Dergipark.Org.Tr/Cusosbil/Issue/32036/350104 Adresinden Alınmıştır. Adresinden Alındı
- Devroop, K. (December,2012). The Social-Emotional İmpact Of Instrumental Music Performance On Economically Disadvantaged South African Children. *Music Education Research*, 407-416.
- Feldman, R. J. (2014). Genel Prensipler Ve Tedavi. H. S. İrvın D. Yalom İçinde, *Okul Öncesi Çocuklarının Terapisi* (S. 21-47). İstanbul : Prestij Yayınevi.
- Fitzpatrick, K. R. (2006). The Effect Of Instrumental Music Participation And Socioeconomic Status On Ohio Fourth-, Sixth-, And Ninth-Grade Proficiency Test Performance. *Journal Research On Music Education*, 73-84. Doi:Https://Doi.Org/10.1177/002242940605400106
- Gençel, Ö. (2006). Müzikle Tedavi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*(Vol:14 No:2), 697-706. Www.Dergi.Net/MuzikleTedavi Adresinden Alındı
- Gerrig, R. J., & Zimbardo, P. G. (2014). *Psikoloji Ve Yaşam*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Goldstein, E. B. (2012). *Bilişsel Psikoloji*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Greca, A. M. (1993, Vol.22, No.1.). Social Skilss Training With Children: Where Do We Go From Here? *Journal Of Clinical Child Psychology*, 288-298.
- Griffiths, P. (2010). *Batı Müziğinin Kısa Tarihi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Hallam, S. (2010). The Power Of Music: Its İmpact On The İntellectual, Social And Personal Development Of Children And Young People. *International Journal Of Music Education*, 28(3), 269-289. Doi:Https://Doi.Org/10.1177/0255761410370658
- Hallam, S., Price, J., & Katsarou, G. (2002). The Effects Of Background Music On Primary School Pupils' Task Performance. *Educational Studies*, 112-120.
Doi:10.1080/03055690220124551
- Hyde, K. L., Lerch, J., Norton, A., Forgeard, M., Winner, E., & C., A. (2009, Mart 11). Musical Training Shapes Structural Brain Development. *J Neurosci*.(29(10)), 3019–3025.
Doi:10.1523/JNEUROSCI.5118-08.2009.
- Kagan. (2002). Biology,Context And Developmental İnquiry. *54(54)*, 54, 1-23.

- Kagan, J. (515-523). Fear And Wariness. *Encyclopedia Of Infant And Early Childhood Development*. Academic Press. Doi:<https://doi.org/10.1016/B978-012370877-9.00063-3>.
- Kağıtçıbaşı, Ç., & Cemalcılar, Z. (2014). *Dünden Bugüne İnsan Ve İnsanlar*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Karasar, N. (2011). *Araştırmalarda Rapor Hazırlama*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karolyi, O. (2011). *Müziğe Giriş*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Koca, Ş. (2007). Mesleki Müzik Eğitimi Alan Ve Almayan Lise Öğrencilerinin Genel Kişilik Özelliklerinin Kişilik Envanterine Göre İncelenmesi. *Doktora Tezi*. Konya, Türkiye: T.C.Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü .
- Köroğlu, E. (2013). *Psikiyatri El Kitabı*. Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- La Greca, A. M. (1993). Social Skills Training With Children: Where Do We Go From Here? *Journal Of Clinical Child Psychology*, 288-298.
- Laura E. Engelhardt, M. A.-D. (2017). Children's Head Motion During Fmri Tasks Is Heritable And Stable Over Time. *Developmental Cognitive Neuroscience* (25), 58-68. Doi:<http://dx.doi.org/10.1016/j.dcn.2017.01.011>
- Levitin, D. J. (2015). *Müziğin Etkisindeki Beyin*. (A. S. Çulhaoğlu, Çev.) İstanbul: Pegasus Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı . (2014, Temmuz 26). *Resmi Gazete, Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Ve İlköğretim Eğitim Kurumları Yönetmeliği*. Mevzuat.Meb.Org.Tr: <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1703.pdf> Adresinden Alındı
- Nathan A. Fox, I. H. (2005). Behavioral Inhibition: Linking Biology And Behavior Within A Developmental Framework. *Annual Review Of Psychology*, 235-262. Doi:<https://doi.org/10.1146/annurev.psych.55.090902.141532>
- Nilgün Sazak, D. A. (2014). *İlkokul Müzik Öğretim Programları (1913-2005)*. Ankara: Öncü Kitap.
- Overy, K., Norton, A., Cronin, K. L., Winner, E., & Schlaug, G. (2005). Examining Rhythm And Melody Processing In Young Children Using Fmri. *Annals Of The New York Academy Of Sciences*, 210-218. Doi:10.1196/Annals.1360.014
- Öz, İ. (2003). *Çocukta Uyum Ve Davranış Bozuklukları*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Özgüven, İ. E. (2014). *Psikolojik Testler*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Parker, J. G., & Asher, S. R. (1987). Peer Relations And Later Personal Adjustment: Are Low-Accepted Children At Risk? *102(3)*. *Psychological Bulletin*. Doi:<http://dx.doi.org/10.1037/0033-2909.102.3.357>
- Petra Hauf And Klaus Libertus. (2007-2017). *Motor Skills And Their Foundational Role For Perceptual, Social, And Cognitive Development*. *Frontiers Media*. Doi:10.3389/978-2-88945-159-3

- Prior, M., & Kyrios, M. (1990). Temperament, Stress And Family Factors In Behavioural Adjustment Of 3-5 Yearold Children. *International Journal Of Behavioral Development*, 67-93. Doi:10.1177/016502549001300105.
- Prior, M. R., Sanson, A. V., & Oberklaid, F. (1989). The Australian Temperament Project In G. A. Kohnstamm, J. E. Bates, & M. K. Rothbart (Eds.), *Temperament In Childhood*, 537-554.
- Prior, M. S. (2000). *Australian Temperament Project 1983–2000: Pathways From Infancy To Adolescence*. <https://www.theactgroup.com.au/>:
<https://www.theactgroup.com.au/documents/australian temperament project 1983-2000.pdf>
Adresinden Alındı
- Rauscher, F. H., Shaw, G. L., & Katherine, K. N. (1995, February 6). Listening To Mozart Enhances Spatial-Temporal Reasoning: Towards A Neurophysiological Basis. *Neuroscience Letters*, 1(185), 44-47. Doi:[https://doi.org/10.1016/0304-3940\(94\)11221-4](https://doi.org/10.1016/0304-3940(94)11221-4)
- Rothbart, M. K. (1981). Development Of Individual Difference In Temperament. *Advances In Developmental Psychology*, 37-86.
- Rothbart, M. K. (1981, Haziran). *Measurement Of Temperament In Infancy*.
<https://www.jstor.org/stable/1129176>: <https://www.jstor.org/stable/1129176> Adresinden Alındı
- Rothbart, M. K. (2000). Temperament And Personality: Origins And Outcomes. *Journal Of Personality And Social Psychology*(78(1)), 122-135. Doi:<http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.78.1.122>
- Rothbart, M. K., & Ahadi, S. A. (1994). Temperament And The Development Of Personality. *Journal Of Abnormal Psychology* 103 (1), 55-66. Doi:<http://dx.doi.org/10.1037/0021-843X.103.1.55>
- Sachs, M., Kaplan, J., Sarkissian, A. D., & Habibi, A. (2017). Increased Engagement Of The Cognitive Control Network Associated With Music Training In Children During An Fmri Stroop Task. *Plos ONE* 12(10): E0187254.
- Sanson, A., Smart, D., Prior, M., & Oberklaid, F. (1994). The Structure Of Temperament From Age 3 To 7 Years: Age, Sex, And Sociodemographic Influences. *Merrill-Palmer Quarterly*, 233-252.
- Sanson, S. P. (1994). The Structure Of Temperament From Age 3 To 7 Years: Age, Sex, And Sociodemographic Influences. *Merrill-Palmer Quarterly* 40, S. 233-252. .
- Santrock, J. W. (2014). *Yaşam Boyu Gelişim/Gelişim Psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Sargın, N. (2012). *Çocuklarda Ruh Sağlığı*. İstanbul: Eğitim Kitabevi.
- Sazak, N., Akgül Barış, D., Öztosun Çaydere, Ö., & Sevinç, S. (2014). *İlkokul Müzik Öğretim Programları(1913-2005)*. Ankara: Öncü Kitap.
- Schellenberg, G. E. (2011). Music Lessons, Emotional Intelligence, And IQ. *Music Perception: An Interdisciplinary Journal*, 185-194. Doi:DOI: 10.1525/

Schellenberg, G. E., Kathleen , C. A., Sebastian, D. P., & Malti, T. (2015). Group Music Training And Children's Prosocial Skills. *Plos ONE* 10(10): E0141449., 1/14.

Schneider, P. (2002). Morphology Of Heschl's Gyrus Reflects Enhanced Activation In The Auditory Cortex Of Musicians. *Nat Neurosci.*, 5(7):688-694.

Schlaug, G. (2015). Musicians And Music Making As A Model For The Study Of Brain. *Prog Brain Res*, 37-55. Doi:10.1016/Bs.Pbr.2014.11.020.

Sommers-Flanagan, J., & Sommers-Flanagan, R. (2015). *Klinik Görüşme, Psikolojik Değerlendirme Esasları*. İstanbul: İthaki Yayıncılık.

Stucke, N. (2017, Nisan 20). *Reflection Sciences*. [Https://Reflectionsciences.Com:Https://Reflectionsciences.Com/Marshmallow-Test/](https://Reflectionsciences.Com:Https://Reflectionsciences.Com/Marshmallow-Test/) Adresinden Alındı

Sungur, G. (2010). İlköğretim Birinci Sınıf Devam Eden Çocukların Sosyal Uyum Ve Becerilerinin İncelenmesi/Yüksek Lisans Tezi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çocuk Gelişimi Ve Ev Yönetimi Ana Bilim Dalı Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi Bilim Dalı*. Konya. <Http://Acikerisim.Selcuk.Edu.Tr:8080/Xmlui/Bitstream/Handle/123456789/7271/261135.Pdf?Iallowed=Y&Sequence=1> Adresinden Alındı

Şen, Y. (2006). Okulöncesi Dönemde Çocuğun Gelişiminde Müziğin Önemi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 337-343.

Şendurur, Y., & Barış, D. A. (2002). Müzik Eğitimi Ve Çocuklarda Bilişsel Başarı. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 165-174.

Tanrıdağ, O. (2017). *İnanıyorum O Halde Varım*. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Yayınları.

Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). *2017/2018 Örgün Eğitim İstatistikleri*. Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı.

Villalba Devera, M. (2014). Uyku Bozuklukları. I. D. Yalom, & H. Steiner İçinde, *Okul-Öncesi Çocuklarının Terapisi* (S. 87-111). İstanbul: Prestij Yayınları.

Wan, C. Y., & Schlaug, G. (2010, October). Music Making As A Tool For Promoting Brain Plasticity Across The Life Span. *Neuroscientist/NIH Public Access*(16(5)), 566-577. Doi:10.1177/1073858410377805

Wentzel, K. R., & Asher, S. R. (1995). The Academic Lives Of Neglected, Rejected, Popular, And Controversial Children. *Child Development*, 754-763.

Yagmurlu, B. A. (2010). Maternal Socialization And Child Temperament As Predictors Of Emotion Regulation İn Turkish Preschoolers. *Infant And Child Development* 19:, 19: 275–296.

Yagmurlu, B. S. (2005). Ebeveynlerin Ve Çocuk Mizacının Olumlu Sosyal Davranış Gelişimine Etkileri:Zihin Kuramının Belirleyici Rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, S. 0-22.

Yağmurlu, B. A. (2009). Parenting And Temperament As Predictors Of Prosocial Behaviour İn Australian And Turkish Australian Children. *Australian Journal Of Psychology*, 61, 77-88.

Yağmurlu, B., Sanson, A., & Köymen, B. S. (2005). Ebeveynlerin Ve Çocuk Mizacının Olumlu Sosyal Davranış Gelişimine Etkileri: Zihin Kuramının Belirleyici Rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 1-20.

Yavuzer, H. (1985). *Çocuk Ve Suç* . İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (1996). *Çocuk Eğitimi El Kitabı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (2014). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

EKLER

Ek 1- GENEL BİLGİ FORMU

GENEL BİLGİ FORMU

Lütfen aşağıdaki formu, boşluk kalmayacak şekilde doldurunuz.

Sevgili aileler,

Bu kişisel bilgi formu ‘‘Müzik Enstrümanı Çalmanın, Okul Çağı Çocuklarının (7-9 Yaş) Sosyal Uyum ve Beceri Düzeyleri Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi’’ konulu araştırmada kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Araştırmadan sağlıklı sonuç alınabilmesi için bu soruların doğru cevaplandırılması gerekmektedir. Araştırmada elde edilen bulgular sadece bu araştırma için kullanılacak ve gizli tutulacaktır. Çalışmamıza göstermiş olduğunuz ilgi ve yardımlarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Çocuğunuzun;

Adı Soyadı		Sınıfı	
Yaşı		Cinsiyeti	

1. Çocuğunuzun gittiği okul türü;

Devlet Okulu	( )
Özel Okul	( )

2. Çocuğunuz herhangi bir müzik enstrümanı çalmakta mıdır?

Evet	( )
Hayır	( )
Evet ise lütfen belirtiniz;	

Kaç senedir çalmaktadır;		Hangi enstrümanı/enstrümanları çalmaktadır;	
1-6 Ay	( )	Vurmalı Çalgılar	( )
6-12 Ay	( )	Tuşlu Çalgılar	( )
1-2 Yıl	( )	Yaylı Çalgılar	( )
2-3 Yıl	( )	Üflemeli Çalgılar	( )
3 Yıl ve Üzeri	( )	Sadece Vokal ve Solfej	( )
		Diğer, lütfen açıklayınız;	( )

3. Çocuğunuza doktor tarafından konulmuş herhangi bir tanı bulunmakta mıdır?

Evet	( )
Hayır	( )
Evet ise lütfen belirtiniz;	

4. Çocuğunuzun kullanmakta olduğu herhangi bir ilaç var mıdır?

Evet	( )
Hayır	( )
Evet ise lütfen belirtiniz;	

5. Çocuğunuzun herhangi bir sağlık sorunu bulunmakta mıdır?

Evet	( )
Hayır	( )
Evet ise lütfen belirtiniz;	

6.Çocuğunuz kiminle yaşamaktadır?

Anne ve Baba ile	( )
Sadece Anne ile	( )
Sadece Baba ile	( )
Diğer ise lütfen belirtiniz;	

7.Kardeşi var ise;

Kardeş Sayısı	
Tek Çocuk	( )
1 Kardeş	( )
2 Kardeş	( )
3 Kardeş	( )
4 Kardeş	( )
5 Kardeş ve üzeri	( )

Annenin Yaşı	
Annenin Eğitim Durumu	
Babanın Yaşı	
Babanın Eğitim Durumu	
Ailenin Aylık Ortalama Geliri	

Katıldığınız için teşekkür ederiz.

Hazal AVAD avadhazal@gmail.com

Üsküdar Üniversitesi Uygulamalı Psikoloji Yüksek Lisans Bölümü

Ek 2: Çocuklar İçin Kısa Mizaç Ölçeği

ÇOCUKLAR İÇİN KISA MIZAÇ ÖLÇEĞİ

Her soru için çocuğunuzun son zamanlardaki ve şimdiki davranışını en iyianlatan rakamı lütfen daire (O) içine almız. Sorulardan hiçbiri çocuğunuza uymuyorsa ve cevaplanamazsa lütfen üzerini çiziniz.

	Hemen Hiç	Sık Değil	Değişken, Genelde Olmaz	Değişken, Genelde olur	Sık Sık	Hemen Her Zaman
1. Çocuğum yabancı yetişkinlere karşı utangaçtır.	1	2	3	4	5	6
2. Çocuğum bulmaca çözmek veya yap-boz (lego) gibi bir işe başladığı zaman, uzun zaman alsa bile, bitirinceye kadar üzerinde çalışır.	1	2	3	4	5	6
3. Çocuğum her gün, hemen hemen aynı zamanda kakasını yapar.	1	2	3	4	5	6
4. Çocuğum yeni çocuklarla ilk defa tanıştığında utangaçtır.	1	2	3	4	5	6
5. Çocuğum, yeni bir işe geçmeden, önceki işini tamamlamayı sever.	1	2	3	4	5	6
6. Çocuğum her gün hemen hemen aynı zamanda birşeyler atıştırmak ister.	1	2	3	4	5	6
7. Çocuğum bir işle uğraşırken, üzüldüğü ya da canı sıkıldığında, onu yere atar, ağlar, kapıları çarpar.	1	2	3	4	5	6
8. Alışveriş yaparken, çocuğum oyuncak ya da şeker istediğinde, onun yerine kolayca başka birşeyi kabul eder.	1	2	3	4	5	6
9. Çocuğumu gece yatağa yatırdığımda uykuya dalması aşağı yukarı aynı zamanı alır.	1	2	3	4	5	6
10. Çocuğum tamamlamadığı bir oyunu ya da aktiviteyi bırakmayı istemez.	1	2	3	4	5	6
11. Çocuğum saçının taranması gibi bir işe karşı çıkarsa, buna aylarca direnmeyi sürdürür.	1	2	3	4	5	6
12. Çocuğum, bumaca, yap-boz ve okuma gibi bir aktiviteyle uzun zaman uğraşır.	1	2	3	4	5	6
13. Parkta ya da ziyaretteyken, çocuğum yabancı çocukların yanına gider ve onların oyununa katılır.	1	2	3	4	5	6
14. Çocuğum, her akşam farklı süreler uyur.	1	2	3	4	5	6

Ek 3- Walker-McConnel Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği İlköğretim Versiyonu (WMC-SYOUO)

Walker~McConnell Sosyal Yeterlik ve Okul Uyum Ölçeği İlköğretim Versiyonu

I. Öğrencinin Demografik Bilgileri

Adı Soyadı: _____ Cinsiyeti: ___ Kız ___ Erkek
Sınıf: _____ Okul: _____
Sınıf Öğretmeninin Adı Soyadı: _____

II. Uygulama ile İlgili Yönerge

Aşağıda verilen maddeleri dikkatlice okuyun. Her bir öğrenciniz için bu maddeleri şu şekilde derecelendirin: Eğer öğrencinin maddede tanımlanan bir beceri ya da davranışı sergilediğini hiç gözlemlemediyseniz, ASLA anlamına gelen 1'i, sıklıkla sergilediğini gözlemlediyseniz 5'i işaretleyin. Eğer öğrencinin davranışı sergileme sıklığı iki uç arasında ise, davranışın sergilenme oranını en iyi temsil edecek şekilde 2, 3 ya da 4'ü işaretleyin. Yanıtınızı Alt Ölçekler sütununun altındaki boş kutucuğa yazın. Dereceleme formatında verilen rakamları işaretlemeniz gerekli değildir.

III. Maddeler ve Dereceleme Formatı

Dereceleme Formatı

Asla Sıklıkla Alt Ölçekler

						AÖ1	AÖ2	AÖ3
1. Diğer çocuklar etkinliklere katılması için onu ararlar.	1	2	3	4	5			
2. Akranlarıyla sürekli etkileşim kurabilmek için farklı etkinlikler bulur.	1	2	3	4	5			
3. Boş zamanlarını uygun bir şekilde değerlendirir.	1	2	3	4	5			
4. Akranlarının kahkahalarına katılır.	1	2	3	4	5			
5. Diğer kişilere sempati gösterir.	1	2	3	4	5			
6. Diğer çocuklarla kolayca arkadaşlık kurar.	1	2	3	4	5			
7. İyi çalışma alışkanlıklarına sahiptir (düzenlidir, ders zamanını etkili kullanır vb.)	1	2	3	4	5			
8. Bir şey ya da birisi hakkında bilgi almak için sorular sorar.	1	2	3	4	5			
9. Gerekliğinde akranlarıyla uzlaşmayı bilir.	1	2	3	4	5			
10. Kendisiyle alay edildiğinde ya da isim takıldığında, konuyu değiştirir, olayı görmezlikten gelir ya da diğer yapıcı davranışlarla karşılık verir.	1	2	3	4	5			
11. Teneffüsleri ve boş zamanlarını arkadaşları ile etkileşim kurarak geçirir.	1	2	3	4	5			
12. Akranlarından gelen yapıcı eleştirileri öfkelenmeden kabul eder.	1	2	3	4	5			
13. Akranları ile uzun uzadıya oynar ve konuşur.	1	2	3	4	5			
14. Yardıma gereksinim duyan akranlarına gönüllü olarak yardım eder.	1	2	3	4	5			
15. Akranları ile etkinliklerinde liderlik rolünü üstlenir.	1	2	3	4	5			

16. Diğerlerinin ihtiyaçlarına karşı duyarlıdır.	1	2	3	4	5			
17. Resmi olmayan durumlarda akranları ile konuşmaları başlatır.	1	2	3	4	5			
18. Kızgınlığını uygun bir şekilde ifade eder. (Yıkıcı olmadan, şiddet göstermeden tepki verir vb.)	1	2	3	4	5			
19. Öğretmenin ödevler için yaptığı açıklama ve yönergeleri dikkatle dinler.	1	2	3	4	5			
20. Öğretmenin sorularını yanıtlar ya da yanıtlamaya çalışır.	1	2	3	4	5			
21. Bağımsız ders çalışma becerilerini gösterir. (Minimum öğretmen desteği ile yeterli çalışabilir.)	1	2	3	4	5			
22. Diğerlerinin saldırgan davranışları ile uygun bir şekilde baş edebilir (kavgadan kaçınmaya çalışır, uzlaşır, yardım ister, kendisini savunur vb.)	1	2	3	4	5			
23. Davranışla başa çıkmaya yönelik geleneksel yöntemlere uygun karşılık verir. (Övgü, azar vb.)	1	2	3	4	5			
24. Grup etkinliklerinde akranlarıyla iş birliği yapar.	1	2	3	4	5			
25. Birçok farklı akranıyla etkileşim kurar.	1	2	3	4	5			
26. Akranlarıyla uygun bir şekilde fiziksel temas kurar.	1	2	3	4	5			
27. İsteklere çabucak karşılık verir.	1	2	3	4	5			
28. Diğerleri konuşurken dinler.	1	2	3	4	5			
29. Öfkesini kontrol eder.	1	2	3	4	5			
30. Diğerlerinin kişisel özelliklerine iltifat eder. (Fiziksel görünüm, özel yetenekler vb.)	1	2	3	4	5			
31. İstediklerini yaptırılmamayı kabullenebilir.	1	2	3	4	5			
32. Sosyal algıları kuvvetlidir. (Sosyal durumları doğru olarak değerlendirir vb.)	1	2	3	4	5			
33. Kendisine verilen görevleri yerine getirir.	1	2	3	4	5			
34. Teneffüslerde becerikli bir şekilde oyunlar oynar ve etkinliklerde bulunur.	1	2	3	4	5			
35. Akranları ile akıcı konuşmalar yapar.	1	2	3	4	5			
36. Diğerlerine katılmak istediğinde reddedilirse, oynamak için başka bir yol bulur.	1	2	3	4	5			
37. Başkalarının duygularına karşı duyarlıdır.	1	2	3	4	5			
38. Bir kişi ile konuşurken ya da kendisiyle konuşulurken göz temasını sürdürür.	1	2	3	4	5			
39. Uygun bir yolla arkadaşlarının dikkatini çeker.	1	2	3	4	5			
40. Akranlarından gelen öneri ve yardımları kabul eder.	1	2	3	4	5			
41. Akranlarını oynamaya ya da etkinliklere katılmaya davet eder.	1	2	3	4	5			
42. Masa başı görevlerini istenildiği gibi yapar.	1	2	3	4	5			

43. Beceri düzeyine göre verilen işleri uygun şekilde yapar.	1	2	3	4	5			

Ek 4- Özgeçmiş

Kişisel Bilgiler:

Adı- Soyadı: Hazal Avad

Medeni Durumu: Bekar

Uyruk: Türkiye Cumhuriyeti

Doğum Tarihi: 08.10.1991

Doğum Yeri: Türkiye- İstanbul

E- mail: avadhazal@gmail.com

Eğitim Durumu:

Üniversite (Yüksek Lisans) 09.2014- 06.2018.

Üsküdar Üniversitesi- (Örgün Öğretim)

Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uygulamalı Psikoloji (Türkçe)

Mezuniyet Notu: 3.69

Üniversite (Lisans) 09.2009-06.2014

Yıldız Teknik Üniversitesi- (Örgün Öğretim)

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme

Mezuniyet Notu: 3.39/4(onur derecesi ile mezun)

Lise 06.2009

Kenan Evren Anadolu Lisesi Türkçe- Matematik

Mezuniyet notu: 74 /100

İlköğretim 09.1997

Reşat Nuri Güntekin İÖÖ.

Yabancı Dil	Okuma	Yazma	Konuşma
Düzevi			
İngilizce			
Seviye	İleri	İleri	İleri

Sertifika Bilgileri

UWL UWLQ Level 2 Certificate in Graded Examination in Music Performance (Grade 5) (QCF) Pianoforte Grade 5- University of West London: 20.07.2012

SN:291361

Ruh Sağlığında Kaygı Bozuklukları Sertifikası, Sertifikapress (AAHEA), Practitioner, 01.09.2015, SN:20150620268

Cinsel İşlev Bozuklukları Sertifikası, Sertifikapress (AAHEA), Practitioner, 01.09.2015, SN:20150620267

Temel Psikoloji Sertifikası, Psikologlar, Psikiyatristler Derneği, Practitioner, 01.06.2015, SN:20150619004

Kişilik Psikolojisi Sertifikası, Psikologlar, Psikiyatristler Derneği, Practitioner, 01.07.2015, SN:20150619353

Seminerler ve Kurslar

Essence of REBT& CBT, The Albert Ellis Institute, August 22-23,2015

Çocuk Merkezli Oyun Terapisi ve Bilişsel Davranışçı Oyun Terapisi, Katılım Sertifikası, 1-2 Ağustos 2015